

Kovács L. P. Bánk:

Magyarok Nagyasszonya

*Bízunk az élő Istenben,
aki minden embernek üdvözítője,
kivált a hívőnek.*

(1Tim 4,10)

*Nekünk nincs más közbenjárónk,
de mégis csodálatos,
hogy a Megváltó Betlehemben
egy édesanya ölében és a Golgotán,
véres munkája után,
megint csak a fájdalmas anya ölében
nyugszik, úgy,
hogy maga Aquinói Szent Tamás is mondja:
„az ember üdve
az asszony által kezdődik.”*

Budapest, Anno Domini MMXII

A fenences tartományfőnök engedélyével

© Kovács Bánk
Minden jog fenntartva

Tartalomjegyzék

Bevezetés

I. A Nagyboldogasszony-eszme kialakulása: Szent István király 8

Szűz Mária a Magyarok Nagyasszonya

Az eszme kialakulása: Géza és István idejében

Milyen címen tiszteljük Máriát Magyarok Nagyasszonyának

A Magyarok Nagyasszonya a mennybevitt Szűzanya, a világ Királynője

Az asszony, nagyasszony szó etimonja

Szt. István kir. így tisztelte és tiszteltette

A Nagyboldogasszony kultusza az egyházszerzésben

A Nagyboldogasszony tiszteletére emelt székesegyházak, kolostorok, koronázási jelvények

Szt. István magánemberként is éli az eszmét

Szent István halála előtt végrendeletében a Nagyboldogasszonyra hagyta országát

A végrendelet szövege

Az uralkodó tudatos végakarata

Honnan merítette Szt. István végrendeletéhez az ihletet?

Előzetes ismeretek a Szentírásból, a 97. és 99. Zsoltár királyképe

A magyarok hivatása

Különleges küldetésű a magyar nép is

A magyarok hivatása: milyen hivatásról van szó?

Remény Magyarország fennmaradására

II. A Nagyboldogasszony-eszme: Szt. István után 27

Az eszme szívben és képekben

Pénzeink tanúsága

A művészet tanúsága: Közép- és újkor

Néhány irodalmi szemelvény

Az eszme elhalványulhat, de el nem vész a XIX-XX. században sem

Nem túlzás-e nagy bizalom és tisztelet a Nagyboldogasszony-eszmében?

A magyarok szellemi Mária-temploma

Eszterházy Pál nádor könyörgése

A Nagyboldogasszony és a magyar ferencesek Mária-tartománya

A néplélek tanúsága

A magyar katolikus népének gyökerei

Népekeink részletes tanúságai Nagyboldogasszonyunk tiszteletéről

Népekeink a Magyarok Nagyasszonyának kiváltságairól

Nem bántjuk-e meg Nagyboldogasszony-eszménkkel más népek érzékenységét?

Miért lennénk mi kiváltságosabb helyzetben?

A XX. század végén a Nagyboldogasszony fog segíteni rajtunk

Szabad-e nekünk ilyen üdvtörténeti párhuzamot vonni?

A Nagyboldogasszony-eszme és a pogány magyar mitológia

A kereszténység nem ellensége volt őseink hitének, hanem megszentelője

III. Elképzelhető-e a Szent István-i eszme nélkül Magyarország újabb ezer éve? 66

Most az Egyház partner az állam szemében

A pénz veszedelme

A modern gondolkodás szerint a régi államelmélet válságba került
A magyar valóság kivétel lehetett volna a személyes Isten hite miatt
Az uniós zászló és a nagy jel Asszonya
Bízhatunk-e más népek komoly segítségében?
Évszázadunk nagy fordulatai
Mit tehetünk ma Mária országáért?
Függelék
„Assumptio-dogma”
Az Október 6. tér emlékparkja Zalaegerszegen
Köszönetnyilvánítás
Felhasznált irodalom

A könyv 2000-ben jelent meg a Mariánus Ferences Rendtartomány kiadásában. Az elektronikus változat a szerző engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerzőé.

A fedőlap Mária-képe a zalaegerszegi Jézus Szíve ferences plébánia-templom Mária-Királynő szobra.

Bevezetés

Mi magyarok, a kereszténység 2000. Jubileumi évével együtt ünnepeljük 1000 éves keresztény államiságunkat. E két jubileum számunkra csodálatosan esik egybe. Mindkettő nagyon fontos nekünk. Az emberiség óriási családjának viszonylag kicsi, jelentéktelennek mondható csoportja a magyar nép. Érdekes megfigyelni, hogy a kereszténnyé vált, de a Konstantinápolyban lakó római császárok által elhanyagolt, nem védett Nyugatrómai Birodalom területére új nomád népek költöznek be, keresztények lesznek új hazájukban, aztán a legtöbb elveszti nemzeti jellegét és beolvad a régi lakosságba. Ki beszél ma már longobárdokról? A latinból keletkezett francia nyelvben alig található frank szavak, stb.

Az Ázsiából idevándorolt magyar nép is felvette az Európában akkor már meggyökereedett kereszténységet, de nem hasonult sem szlávokhoz, sem germánokhoz, sem görögökhöz. Nem vesztette el nemzeti önazonosságát és a saját nyelvét, bár ehhez hasonló nincs a földön.

Államot alapított, ezer éve keresztény államot, és ez áll és él ma is. Boldogan ünnepli ezer éves jubileumát együtt a kétezer éves keresztény jubileummal.

De jó lenne, ha nemcsak ünnepelnénk, hanem az okot is keresnénk, hogyan tudott e maroknyi, testvértelen és jó barát nélküli nép államot alapítani, és azt évezreden át megőrizni, holt nálunk hatalmasabb népeket: rómaid, hunt, avart elsodortak a történelmi viharok?

Valami belső erőnek köszönhető ez az ezer éves keresztény államiság? Van ugyan népünknek sok jó tulajdonsága: tud harcolni nemes célokért, bajtársias, de közismert széthúzása inkább pusztulásra ítélne. Más, külső tényezőben, hatalomban kell keresni a fennmaradás valódi okát. Ha pedig ez a természetes síkon nem található – mert nem található –, akkor a természetfeletti világban lehet csak meglelni. Erre szeretnék ebben a könyvben rámutatni.

Vártam, hogy a különféle ünnepi megemlékezések alkalmával tudósok és államférfiak is felteszik ezt a kérdést, és ha viharos történelmünk tényeit gondosan vizsgálva fennmaradásunkra nem találnak elégséges természetes magyarázatot, úgy ők is mernek ezeken az alapokon más, természetfeletti okot keresni. Ha volt is ilyen elemzés, hozzám csak egy régebbi okfejtés ténye jutott el: Nemeskürty István: A bibliai örökség¹ c. művéből. Két magas rangú államférfi említette meg, hogy imádkoznunk kell további fennmaradásunkért, és az egyikük (Göncz Árpád államelnök) kimondottan bízik a Szűzanya oltalmában. De általában nem gondolják komolyan, hogy a természettudományos világban természetfeletti okot keressünk.

Csodálkozni nem is kell ezen, hiszen ki kutatja vagy emlegeti manapság a teremtés tényét? A kiindulópont: megvan a Föld, a csillagvilág, a Nap világít és melegít, meg tudjuk mérni fényének és hőjének erejét, nagyságát, minek azon töprengeni, hogy ezek az energiák honnan vannak. Ki méretezte a kezdet kezdetén, hogy ne csak legyenek, hanem hogy éppen így legyenek elegendőek az élet fenntartásához, szolgálatához. – Korunk nemhogy nem vallásos, de még csak nem is filozofikus (oknyomozó). Én azonban úgy ítélem meg, hogy tartozom hangot adni a hálámnak, hogy ezer éves keresztény magyar államban születhettem, tanulhattam, eszmélkedhettem, a gyönyörű magyar nyelv az anyanyelvem, a teljesen egyedi magyar kultúra szellemi otthonom, és ez bőségesen elég alap arra, hogy megértsem és befogadjam más népek kultúráját, gazdagítsam velük a magamét. Azért is hálás vagyok, hogy ez a színpompás magyar föld mindig termelt számomra is kenyeret, ha idegenek néha el is vették a javát.

Főként pedig azért vagyok hálás, hogy mindennek az okát is ismerhetem, és tudom is hinni azt, amihez a precíz okfejtés fel nem ér.

¹ A magyar küldetéstudat története, 1991. 1998.

Ezt a könyvet tehát azért akarom megírni, hogy magyar testvéreim előtt tanúságot tegyek hálámról és hitemről, és nyitogassam szemüket, lássanak bele Isten végtelen titokvilágába. Nem Isten létét bizonyítom tehát, hanem kimeríthetetlen jóságát, bennünket különleges módon átölelő Gondviselését szeretném megláttatni. Ennek a gondos szeretetnek legszebb ajándéka, hogy nemcsak védőangyalt juttatott nekünk a szellemvilágból, hanem legdrágább kincsét, Fia Édesanyját adta nekünk, hogy legfőbb Védőnk, Pátrónánk, Nagyasszonyunk, azaz Királynőnk legyen: Magyarország örökös Királynője.

Vele és általa lesz valóban érthető a nagy magyar titok:

Miért él Magyarország ezer év elmúltával is a Kárpát medencében, miért élte túl a nagy sorscsapásokat, az emberi gonoszság történelmi csapdáit, és eztán miért van biztos reménye, hogy továbbra is élni fog? A későbbiek során ezt a gondolatot bővebben kifejtem. Ízelítőül

álljon itt a vatikáni Hittani Kongregáció titkárának két sora: „Isten, a történelem Urának munkálkodása és az ember felelős együttműködése drámai és termékeny szabadságában két oszlop, amelyekre az emberiség történelme épül.”²

Nagyboldogasszonyom

*„Hiszed ezt?” – kérdezte Lázár húga Mártát
Jézus a sír mellett, ahol negyednapja
holtan pihent a báty, a kedvelt jóbarát:*

*Hiszed-e, itt a holt gyors feltámadását?
Hiszed-e, én vagyok az élet-halál Ura
ott is, hol győztesnek tűnik a rút halál?*

*Itt most engem kérdez: „Hiszed, amit írtál,
hogy a nemzetek közt választott nép vagytok,
és Nagyasszonyotok az én Édesanyám?*

*Hiszed, gyors lovakon hegyen-völgyön-pusztán
Én hoztalak ide, hogy itt maradjatok
szenvedve, de élve, István hagyatékán?”*

*Uram, Te vezettél Boldogasszony-hitre,
tártad föl előttem e hit kincseit.
Végig kellett járnom népem Golgotáját.
Háromnegyed század látni megtanít.*

*A bőrömrre írta ez a hét évtized,
mi volt évezredünk sorsa, élete.
Külső, belső vészek közt egyéni sorsom
egész történelmünk hű vetülete.*

² Fatima üzenete, 5

*Tizenöt évesen jövőmet latolva
üstökön ragadtál: „ferences leszel!”
Nem is magad mondtad, szolgálóddal üzented,
de pecsét volt rajta belső kegyelem.*

*Véres háború dúlt, kormolta jövőmet.
Űzött, vágott, sarcolt kispapként a front.
Szovjet szuronyokra ültetett a „Béke”,
panorámám hazám romhalmaza volt.*

*A vad hadak elől elástuk a szobrát
Az ősi, segesdi búcsús Madonnának.
Magunk vettük elő diszszékre ültetve,
vittük üzenetként a rémült világnak:*

*Itt van Nagyasszonyod, ne félj, szegény magyar!
– Nem voltál hű hozzá, meggyötört a vész! –
De ő nem hagyott el és nem is fog soha:
veled járja utad, akármerre mész.*

*Megszűnt a kolostor, visszamentem Hozzá:
Veled kezdtem Édesanyám, most hova?
Készen volt a helyem: tudás fellegvára
várt rám s a pálosok ős monostora.*

*Kint viharok dúltak, bent munkált a Lélek.
Tanultam, vizsgáztam. Másfél év után
Milánó püspöke, Szent Károly ünnepén
pappá szenteltetett áldott Szűzanyám.*

*Szobra előtt mondtam első szentbeszédem.
Képzésem csúcsát Vele értem el:
„Hazánk Nagyasszonya Mennybevitt Királynő”,
nagy értekezésem, Téged ünnepel.*

*Elveszett az írás. De őriztél engem.
Él már Tartományunk, s benne élek én.
Míg fényárban úszik kettős jubileum,
Hitem ne lépne túl, szívem rejtekén?*

*Hiszem: a Mennybevitt Istenszülő Szent Szűz
Hazánk s Tartományunk Boldogasszonya.
E könyv István király, ezer éves hazám
s a magam hitének élő tanúja.*

Budapest, 2000. szeptember 2.

Bánk

I. A Nagyboldogasszony-eszme kialakulása: Szent István király

Szűz Mária a Magyarok Nagyasszonya

Az eszme a legújabb korig élt, él-e még ma is?

Évszázadokon át ebben a gondolatkörben élt a magyar nép. Az utóbbi évtizedekben – sajnos – sokan nagyon elfelejtették őseik hitét. 1947- 48 Mária éve volt. Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek, Magyarország prímása, vagyis első papja kérte, hogy jöjjön össze imádkozni, engesztelni a hívő magyarság égi Királynőnk oltalma alatt. Én, mint ferences hittudományi főiskolai hallgató csak az akkori lakóhelyemen, Szombathelyen vehettem részt ilyen katolikus „nagygyűlésen”, de ez örök emlék számomra. Szombathely főtere zsúfolásig megtelt hívő néppel. Legalább 120 ezer ember hallgatta a bíboros atyát. Volt szentséges körmenet a szalézi templomból a székesegyházba: végigénekeltük és imádkoztuk a közbeeső utcákat, késő este pedig a székesegyházban hallgattuk Bánás László veszprémi püspök atya prédikációját. Felejthetetlen élmények.

De ugyanígy mutatkozott meg más vidékek lángoló hite is, annak ellenére, hogy a karhatalom megpróbálta megakadályozni ezeket a nagy búcsúkat. Celldömölkön lezártak minden utat, száj- és körömfájás járvány címén tiltották a városba lépést. A hívek a mezei utakon lopakodtak a kiscelli templomhoz. –Zalaegerszegen, a bíboros atya volt városában, az óriási tömeg hiába fülelt, nem engedélyezték a hangerősítő használatát a téren, zörögtek, kellemetlenkedtek, ahogy tudtak. A választ P. Kollányi Fülöp ferences atya fohászával adta meg a hívő nép:

*Dombos Zala zengő dala
Feléd száll most,
Boldogasszony a Te neved
Legyen áldott.
Édes anyánk, árva néped
Leborulva hódol néked
És könnyörög.*

*Könnyes Zala kérő szava
Legyen kedves,
Nézd, a szemünk könnyeinktől
Mindig nedves.
Édes anyánk...*

*Hívő Zala színe – java
Eljött hozzád,
S gyermekeid tenyerükben
Szívük hozzák.
Édes anyánk...*

*Hálás Zala elvisz haza
Szívbe zárva,
S ha szenved is, nem lesz többé
E nép árva:
Édes anyánk...*

Kolostori magányomban lelkesülve hallgattam a híreket, hogy az egész ország ünnepli és boldogan kéri Nagyboldogasszonyát. Iszonyatos volt a bosszú: államosították még 1948-ban a felekezeti iskolákat, karácsonykor letartóztatták Mindszenty József bíborost, megkínózták embertelenül és el is ítélték egy koncepciós perben.

1950-ben a szerzeteseket internálták, kolostoraikat államosították, működésüket lehetlenné tették. Az Egyház a templom falai közé szorult. „Megverem a pásztort, és elszélednek a juhok.” (Mk 14,27)

Az üldözések ellenére is megmaradt azonban sok-sok magyar hite Istenben, és a Nagyboldogasszonyhoz való ragaszkodása. Saját temploma falai a tanúk erre és az ország búcsújáró helyei. Ennek ellenére a legtöbb hívő is úgy érezhette, hogy égi Királynőnk – legalább egyelőre – nem tud rajtunk segíteni.

1987-ben sárvári plébános koromban felkeresett egyik paptestvérem két hölgy társaságában. Az egyik budapesti volt. Megkérdezte, tudom-e, hogy a még élő Lúcia nővér, az egykori fatimai látnok, minden este 9 órakor Magyarorszáért imádkozik? – Bevallottam, hogy nem tudom, de ismeretlenül is nagyon köszönöm neki. – Tudom-e, kérdezte újra, hogy több ezren vagyunk Magyarországon, akik este 9 órakor vele együtt imádkozunk, mindent félretéve, hogy hazánk sorsa jobbra forduljon? – Ezt sem tudtam, de boldogan hallgattam a jó hírt, és reméltem, hogy egyszer meglesz majd ennek a sok imának az eredménye.

Amikor aztán jó egy év múlva Zalaegerszegen ferences ruhában az ottani ferences templom plébánosa voltam, akkor éreztem meg valóban az ima, a Magyarok Nagyasszonyába vetett bizalom óriási hatalmát.

A rendszerváltás után nagyon figyeltem, ezt a nagy isteni ajándékot hogyan fogja fel a népem. Igen szomorú voltam, hogy Kelettől Nyugat felé fordult az ország zöme, és onnan remélte sorsa gyökeres jobbrafordulását, ahelyett, hogy felfelé kezdett volna tájékozódni, és visszatért volna Szent István hitéhez. A legszomorúbb az, hogy 11 évvel később, ma sem tudja fölfogni a legtöbb magyar, hogy rajtunk igazán soha nem segített, most sem segít és nem is fog segíteni egyetlen náció sem. Aki hoz valamit, az duplán el akarja vinni a hasznát. Szent István király ezer évvel ezelőtt okosabb volt, mint mi most, pedig a politikát már iskolákban tanítják, és mögöttünk áll az élet tanítómestere, az ezer éves történelem. Nem lenne jó visszatérni a történelmi gyökerekhez? Tegyük meg! Még nem késő, hála a hívő magyaroknak, akik megőrizték szívükben őseik hitét.

A Magyarok Nagyasszonya-eszme kialakulása

Géza fejedelem tisztán látta, hogy az addigi életforma nem követhető. A kalandozó, sok bajt okozó hét törzs idegen test Európa népei között, és nem tűrik el a zavargásainkat. Nincs itthon sem egység, a törzsek mind önállóak. Felmorzsolódunk, ha a viszonyok nem változnak. Ekkor az Isten Géza fejedelemnek egy álmot küldött vigaszul. Ranzani így adja elő az álmot:

„Egy éjjel álmában, csodás fényben ragyogó, gyönyörű asszonyt látott, akit sok előkelő szűz követett. Ő ezekkel a szavakkal szólt hozzá: Nyugodjál meg Géza, én Mária vagyok, az az érintetlen

Szűz, akiről a keresztény emberek elmondták neked, hogy Jézus Krisztusnak, az Isten Fiának édesanyja vagyok... Mennyei fény világosít meg, ez elűzi lelked minden homályát. Megismered Istent, aki téged alkotott. És most tudd meg, ami rejtve van előtted: fiút szül neked a feleséged, ő királyi rangban uralkodik a magyarokon, és az igaz Istennek kiváló tisztelője lesz... Én pedig megígérem neked, hogy érdemeiért, amelyeket Fiam előtt szerez, a te országodnak védője és különleges pátrónája leszek.”³

Talán furcsának tűnik, hogy ilyen fontos dologban álmom ad eligazítást. Van a Bibliában is sok példa erre. És gondoljunk arra, hogy mondáink szerint Árpád fejedelem édesapjának születését is álomlátás jelezte előre (Emese álma). „Géza álmából felocsúdva, hihetetlen öröme és vidámságra hangolódik, és lelkében elhatározza, hogy minden részletében el akarja nyerni, amit a Boldogságos Szűz álmában előadott.”⁴

Szent István egész életében bensőségesen tisztelte a Boldogságos Szűz Máriát. Ez a tisztelet egész lelkét betöltő, gondolatait, cselekvéseit irányító, életét alakító valóság volt a számára.

Királyi hatalmát Istennek köszönte: „Nem akart saját tekintély alapján a királyi trónra emelkedni, – írja II. Endre Beregh-i oklevelében⁵, ezért küldi el Rómába Asztrik kalocsai érseket, hogy a pápától kérjen megerősítést⁶. A koronázást pedig a Mennybevitt Szűzanya ünnepén tartja, jelezve, kinek az oltalma alatt akar uralkodni, ahogy már édesapja álma előre jelezte. „Ezen a napon Szűz Mária az ország pártfogójává választatott.”⁷

Ettől kezdve a „Szent király, István, Pannóniát a Boldogságos Szűz családjának nevezte.”⁸ A család azaz familia szónak a középkorban szélesebb körű jelentése volt, mint manapság. Nemcsak a vérszerinti rokonságot jelentette, hanem mindazokat, akik szolgálai vagy szolgálati viszonyban éltek valakivel. Ilyen értelemben az Úr paterfamilias, azaz családapa, a szolga pedig familiaris, családtag. Jelen esetben még bensőségebb az értelme: Mária közös édesanyánk.

Milyen címen tiszteltük Máriát Magyarok Nagyasszonyának?

A Szűzanyát a fölséges Isten nagyon sok kiváltsággal halmozta el. Mindegyik szerint tisztelhető. Tisztelete koronként és népenként változott is, aszerint, hogy melyik kiváltsága került előtérbe. A görögök szinte egyetemesen a Theotokos-t, az Istenszülőt tisztelik benne. Az ikonokon mindig a Kisded Jézust tartja karjában.

A középkorban az Irgalmasság Anyja volt a tisztelet tárgya a nyugati keresztényeknél (Salve, Regina). Később, a török harcok idején a „Keresztények Segítségé” cím volt a nagyon időszerű. Kérdés, nekünk, magyaroknak, melyik kiváltsága, címe volt a legkedvesebb, milyen cím alatt tiszteltük mint Királynőnket? A válasz egyértelmű: mint mennybevitt és a világ királynőjévé koronázott, „napbaöltözött”, 12 csillaggal ékesített Szűzanyát tiszteltük. Bőségesen bizonyíthatjuk a történelmi tényekből, elsősorban Szent István életéből és tanúságtételeiből.

³ Schwandtner, *Scriptores rerum Hung.*, Tom I. 583-4

⁴ u.o.

⁵ Fejér, *Codex diplomaticus*, T: III. 326

⁶ Stilting, *Vita S. Stephani*, 148.

⁷ Szerelmey Miklós, *Magyar hajdan és jelen*, 18b

⁸ *Vita S. Gerardi*, 333

A Magyarok Nagyasszonya a mennybevitt Szűzanya, a világ Királynője

A katolikus Egyház ősidők óta augusztus 15-én ünnepli Mária mennybevételének ünnepét, vagyis azt a hittitkot, hogy földi élete végén testével együtt vitte föl Isten a Szűzanyát a mennyi boldogságba, és ott a világmindenség királynőjévé koronázta. Amint láttuk, Szent István ezen az ünnepen koronáztatta meg magát. De nem a koronázás évfordulóját ünnepeltette évről évre, hanem a mennybevitt Királynő tiszteletét akarta meggyökereztetni népe lelkében. Ezért rendelte el, hogy ezen az ünnepen országos búcsú legyen Székesfehérváron a mennybevitt Királynő tiszteletére épített gyönyörű templomban. A búcsú alkalmával törvénylátó napokat is tartott.

Ez az ünneplés uralkodása kezdetétől megvolt, hiszen 1015-ben úgy beszélnek róla, hogy „szokás szerint” jönnek össze búcsúra, mégpedig „országos búcsúra”. Ebben az évben Szent István a nálunk vendégeskedő velencei bencés szerzetesapost, Gellértet kéri fel szónoknak. Ő a „napbaöltözött Asszonyról” beszél páratlan sikerrel.⁹ Beszédéért Szent István nagyon megkedvelte őt. Ezen az országos búcsún tűnt föl az idegen ajkú Gellértnek, hogy ennyi buzgó hívő ajkáról sosem hallja Mária nevét: „Az ő saját nevét, mármint Krisztus Édesanyját, a magyarok nemzetsége nem ejti ki, hanem náluk csak úrnőnek, királynőnek hangzik.”¹⁰

Az asszony, nagyasszony szó etimonja

A latin nyelvű okiratokban, felírásokban valóban Domina, Magna Domina, Regina, Patrona nostra, Patrona Regni nevek szerepelnek Mária neve helyett.¹¹

A népünk viszont Nagyboldogasszonynak, Nagyasszonynak, vagy egyszerűen csak Asszonyunknak szólítja őt.

Ezek a nevek mind azt hangsúlyozzák, hogy a mennybevitt Szűzanya Úrnő, Királynő. A regina eredetileg is ezt jelenti. A domina sem a mai értelemben jelent úrnőt, hanem a fejedelmasszony neve, címe. Ezt csak kiemeli a „magna” jelző, ami nagy-ot jelent. Így írja Saroltáról, Géza fejedelem feleségéről Ditmar: „Beleknegena, vagyis szép Úrnő a neve.”¹²

Megszoktuk a mai magyar nyelvhasználatban, hogy asszonynak nevezzük azt a nőt, aki már nem lány, hanem felesége valakinek. Az ősi magyar nyelvben azonban sokkal többet és szebbet jelent: Gombocz-Melich szerint az osszét achsin, ächsin-ből származik.¹³ – Bárczi szerint viszont az alán achsin-ből való.¹⁴ Régi magyar alakjai: ahszin, ohszin, ohszun, osszun.

Az asszony szavunk régi magyar jelentése: regina, domina, hera, Königin, Frau, tehát királynő, úrnő. Régi helységnevekből mindez igazolható: a Győr megyei Asszon-fa latinul: „Terra populorum Regine” (A királynő nyárfáinak földje). – Nagybánya, rivulus dominarum (Asszonypataka). Ez az ősi jelentése ma is megtalálható egy összetett szavunkban: kisasszony, annyi mint kis úrnő.

A boldogasszony kifejezés jelentése: beata domina. Az Érdy-kódex ilyen értelmezéssel

⁹ Lányi Károly: Magyar Egyháztörténelem, 255-6.

¹⁰ S.Gerardi Epistola scripta

¹¹ Bonfini, Rerum Hungaricarum II. Lib. 1.140. – Fejér, Codex Diplomaticus, Tom. 4. vol. 2. 487-488. – Tom. 8.vol.2.329-330.

¹² Lányi, im. 162

¹³ Magyar etimológiai szótár, 155

¹⁴ Magyar szófajti szótár, 11

nevezi a Boldogasszonyt a világ Királynőjének: „Az ő (t.i. Szent Gellért) tanácsanak inteséből akaron kele fel, hogy az zyz Mariat az Magyarorszagban boldog azzonnak avagy az vilagnak nagy azzonyanak hywnak.”¹⁵

Nagyboldogasszony szavunk pedig kifejezetten a mennyei Királynőt jelenti. Szarvas-Simonyi a Döbrentei-cod. nyomán mondja, hogy „Assumptio beatae Mariae, annyi mint „Nagy boldog azon nap”. (i.h.)

Hartviknál pedig így olvassuk: Az ő nyelvükön eme Szűz mennybevételének ünnepét saját nevének hozzátétele nélkül Királyné napjának hívják.¹⁶ Nyilvánvaló tehát, hogy a magyar nép elsősorban királynőt tisztel a Szűzanyában, és pedig mennyei Királynőt, mert minden megszólításában ezt hangsúlyozza. Ezért számunkra a legkedvesebb, legnemzetibb rózsafüzértitkok: „Aki téged, Szent Szűz a mennybe felvett.” és „Aki téged, Szent Szűz a mennyben megkoronázott.”

Szent István király élete folyamán így tisztelte és tiszteltette országában

Szent István gyakorta a mennyei Királynő kegyeibe ajánlotta népét: „Állandó könyörgéssel kérte a mennyei Szűzet, hogy magát és királyságát, mint nagy és örök édesanya oltalmával biztosítsa. Magát és az összes magyart az ő őrizetébe és hatalmába ajánlotta, s övéinek minden törekvését és szerencsését rábízta. Sőt még azt az ünnepélyes rendelkezést is közzétette, hogy a Boldogságos Szűz ünnepnapját, amelyen az égiek közé fölvetetett, a legfontosabbak között tartsa számon mindenki, nevezzék a Királynő napjának, s mint a többi ünnepét, ezt is böjtökkel és megkülönböztetett ünnepléssel tartsák meg. Végül ezt a mennyei Ūrnőt, mint különleges és igen kegyes Pátrónánkat tisztelje az égen és a földön.”¹⁷

Mária mennybevételének napja nemzeti ünnepünk. A szent király nem elégedett meg azzal, hogy az ő lelkében éltek ama magasztos gondolatok a Mennyei Királynője és a magyarok kapcsolatáról. Elevenné akarta tenni ezt a tudatot a nép körében is. Nagyon jól ismerte nemzetét, tudta, hogy annak idején a pogány Nagyasszonynak ünnepeit milyen aprólékos gonddal készítette elő, milyen pazar fényvel tartotta meg, következésképpen az ünneplés pompájával fejezte ki, hogy őt mennyire szereti. Legyen még nagyobb, még fényesebb ünnepe az igazi, az élő, mennyei Királynőnek, a Nagyboldogasszonynak.¹⁸

Míg a Koppány elleni küzdelmében Szent Mártonhoz és Szent Györgyhez fohászkodik segítségért, és nekik tulajdonítja a győzelmét, e két ifjú katonaszentben bízik ő is mint ifjú ember,¹⁹ addig harminc évvel később, Konrád császár támadásakor már teljes mértékben kibontakozott előtte a Regnum Marianum eszméje. Hiszi, hogy a magyar föld a Mennyei Királynőjének oltalmát élvezzi.

Konrád fölvonulása idején csodálatos alázattal hajtja meg fejét a szent király, akármit is hátrózott felőlünk a Mennyei Királynő. Egyetlen, súlyos gond bántja: netán az ő mulasztása miatt pusztul el az ártatlan nép. Kész áldozattá válni a Nagyasszony kezében, hogy könyörüljön nemzetén és szokásos jóságával védje továbbra is. Ennek a mély hitnek kifejezője a hadba szálláskor

¹⁵ Szarvas-Simonyi, Magyar Nyelvtörténeti Szótár, 13

¹⁶ V. S. Stephani, 67

¹⁷ Bonfini, i.m. Dec.2. lib.1.140

¹⁸ A pogányságban tisztelt nagyasszony nyári ünnepéről bőven olvashatunk Kandra Kabos Magyar mythologia 272-277.; téli ünnepéről u.o. 277-284.

¹⁹ lásd Hartvik, im. 50

mondott imádsága: „Ha úgy tetszik neked, Mennyei Királynéja és a magyar föld Védőasszonya, hogy ezt az örökös jogon rád bízott királyságot az ellenség feldúlja, és a Fiaid hitét, amelyet nem rég plántáltunk a szittyai keblekbe, tüstént kitépje, kérlek, ez ne az én mulasztásom miatt történjék, hanem a te végzésedre... új örökségedet szokott jóságoddal véd meg.”²⁰ „Amit a pásztor bűne érdemel, azt ő mossa le; kíméld, kérlek az ártatlan bárányokat.”²¹

Ez a határtalan bizalom és alázat elnyerte jutalmát. Csodás módon kapott parancsra visszavonult Konrád császár serege még az ütközet előtt, és a magyarság megmenekült.²² A király a földre borulva köszönte meg a segítséget, és elrendelte, hogy minden templom oltárán mutassanak be hálából szentmisét.

A Nagyboldogasszony kultusza az egyházszerzésben

H. Heine a kölni dómot csodálva így nyilatkozott: „A régiek azért tudtak ilyeneket alkotni, mert voltak dogmáik.” Szent István azért tudott nagyarányú építkezésbe fogni és remekművű szentélyeket alkotni, mert erős hit, bizalom és szeretet fűzte a Nagyboldogasszonyhoz.

A Nagyboldogasszony tiszteletére emelt székesegyházak, kolostorok

A Nagyboldogasszony tiszteletére három nagy magyar tájegységen épített templomot: a Dunántúlon a győri székesegyházat, a Duna-Tisza közén a kalocsait, a Tiszántúlon pedig a Csanádit, bár ez utóbbit „csak” segíje Szent Gellért kérésére. A győri székesegyházról így ír Lányi: „Az egyház, amelyet Szent István a Boldogasszony tiszteletére felajánlott, az erről tanúskodó emlék (ti. a váncosra támaszkodó és a templomot felajánló királyt ábrázoló rézkarc) máiglan látható, e kép az 1033. évszámot viseli, amelyben a kép és az egyház elkészül²³: de az egyházmegye tervben még a koronázás előtt, voltaképpen nem sokkal utána, 1009. év előtt jegyeztetett ki.”²⁴

A pécsváradi bencés templom monostorát „építeni kezdik 999-ben s 1015-ben consecrálják. Péterfy feljegyzése szerint ugyan a „legszentebb Istenszülő Máriának és Szent Benedeknek a monostora...” – Hartvik és Bonfini pedig Szent Benedeket említik csak, de a Szent Benedek titulus vagy csak az alapításnál szerepelt, vagy lassan elfeledték. – Viszont Inchofer szerint: „Az Isten-szülő Szűz Pátrónánknak” építette Szent István.²⁵

Ugyancsak a Nagyasszony tiszteletére építette a veszprémvölgyi apácakolostort²⁶ és az egervári prépostságot.²⁷ Sőt messze az országhatáron túl is tanítani akarta, hogy a Mennyei Királynője a Magyarok Nagyasszonya:

Jeruzsálemben a Szűzanya sírja mellett ugyancsak Mária mennybevételenek titulására

²⁰ Bonfini, im. Dec.II.lib.1.,142

²¹ Hartvik, im. 75

²² Vö. Stilting, im. 362

²³ Pray Gy. Eppatus Strig. Specimen Hierarchiae Hung. Pozsony, 1776., I. 308)

²⁴ im. 303-4

²⁵ Stilting, im. 130-1

²⁶ Lányi, im. 289

²⁷ Balogh Á., Beatissima Maria qua Regina et Patrona Hungariorum, 1873. 1876. 35

építettett templomot. Ez a keresztes háborúk idejéig hirdette a Nagyasszony dicsőségét. Ezt még maga Szent István király, majd II. Géza újjáépítteti. A templom és a hozzá kapcsolt vendégfogadó ellátását Jeruzsálem környékén vett birtokból biztosították.²⁸ 1189-ben még megvolt. Selahedim szultán ekkor foglalta el Jeruzsálemet. Templomunk pusztulásának ideje bizonytalan.

De legmegragadóbban Székesfehérvár temploma, a fehérvári székesegyház hirdette Szent István mély hitét, sziklaszilárd meggyőződését, hogy Magyarország Pátrónája a Mennyei Királynője. Ami szépet és jót anyagi értékben és művészetben országa nyújthatott, azt erre a templomra, felszerelésére és pazar díszítésére használta fel.

Célja ezzel is, mint a nemzeti ünneppel az volt, hogy tudatosítsa népében a Mennyei Királynőjének, mint különleges Pátrónánknak a tiszteletét, és biztosítsa az ő anyai pártfogását: „Hogy az Ő mennyei hatalmát a magyarok számára mindig legmegfelelőbbben biztosítsa, Fehérvárott igen híres bazilikát emelt tiszteletére.”²⁹

Hartvik pedig részletesen le is írja, milyen gyönyörű volt ez a székesegyház, amellyel a szent király a Nagyasszony kegyét akarta megnyerni maga és nemzete számára:

„És hogy az ő könyörületes védelmét jobban tudja biztosítani, magának a Fehérnek nevezett királyi székvárosban, ennek az örök Szűznek dicséretére és címére csodálatos művészettel híres és hatalmas bazilikát kezdett építeni: az imakórus falában különfalazott fülkékkel, márványtáblákkal, kirakott padozattal. Aki ezt látta, szavaink igazságát tanúsíthatja. Sok fajta dísz, az oltárok körül a legtisztább aranyból készült képek, bennük igen értékes drágakövek sorozata, Krisztus oltárasztala fölött csodálatos művészettel készített szentségháza. A kincstár kristály, onix, arany és ezüst edények minden fajtájával volt teljesen tele.”³⁰

Ez az eszme tehát nagyon szívügye volt Szent Istvánnak. Megmutatta ezt azzal is, hogy ezt a székesegyházat tette magánkápolnájává és a kiváltságok egész sorával ruházta fel: pl. kivette a rendes püspöki joghatóság alól, – itt osztotta szét, vagy ide küldte a krizmát az összes püspök számára, stb.³¹

De nemcsak a templom, hanem a két igen értékes kincse, a koronázási jelvények is tanúsítanak Szent István Boldogasszony-tiszteletéről: a koronázási palást és a koronázási esküereszt.

Szerelmey így ír a koronázási palástról: „E köpeny eredeti rendeltetése nem volt, hogy koronázási palást legyen, hanem vecsernye-mondó köpeny, casula volt, mellyet István király, mint illetet, készíttetett, s nejével együtt a székes-fehérvári egyháznak (1031-ikben) ajándékozott, mint ezt a felirat világosan mutatja.”³²

Felirata: „egina casula haec operata et data Ecclesiae Sanctae Mariae sitae im Civitate Alba: Anno incarnationis Christi MXXXI, Indictione XIII. a Stephano Rege et Gisla R;” itt befejeződik a felirat, s az R betűt az első szóhoz kell kapcsolni, úgy hogy az olvasás így legyen: Regina stb.³³ – A latin szöveg magyar fordítása: „Ezt a palástot István király és Gizella királyné készítette és adta Szűz Mária Fehér városban lévő templomának Krisztus megtestesülésének 1031. évében, a 13. Indictioiban.”³⁴

²⁸ Vö. Balogh, im.35,93,165

²⁹ Bonfini, im. Dec.II. Lib. 1.140.

³⁰ im. 67-8.

³¹ u.o.

³² im. 21-2

³³ u.o.

³⁴ Indictio: 15 éves időszámítási ciklus.

„Éppen a hát közepén van az első nagy emléklap... az üdvözítőt ábrázolva... Körülirata egy keskeny szegélyen a következő: „Hostibus en Christus prostratis emicat altus.” (Íme Krisztus magasan ragyog a porba hullott ellenségek felett.)

A jobb felőli mezőben hasonló alakú, függőlegesen álló kisebb emléklap van a szegély csíkon, amelyben a Mária látható fölemelt kezekkel, hasonlóképp dicsfényel, de kereszt nélkül a felirattal: „Emicat in coelo sanctae genitricis imago.”³⁵ (Ragyog az égben a Szent Szülő képe.)

Számunkra azért fontos e dúsan díszített palást, mert képeivel és felirataival hűen tolmácsolja, hogy mit akart Szent István a koronázás ünnepélyes pillanatában az új király szívébe vésni: Krisztus és Édesanyja dicsőséges uralkodását, a magyar nemzet boldogságának zálogát.

Legrövidebben és legvilágosabban pedig a koronázási eskükereszt felirata fejezi ki Szent István Nagyasszony-eszményét. A kereszt hátlapján ez olvasható: „Regina Coeli, Patrona Hungariae.” Magyarul: „A mennyország Királynője, Magyarország Pátrónája.”

Bár a tudósok véleménye szerint a felírás újabb kori – (Czobor Béla), annyi azonban bizonyos, hogy a régi eszmének hű kifejezője. Valószínűnek látszik, hogy maga a formula is ősi. A koronázási kereszt ugyanis olyan nagy kincs volt mindig a nemzet számára, hogy azt ötletszerűen átalakítani nem engedték. A törökvilág vége felé pedig az új királyok előtt lassan elhalványult, háttérbe szorult a Szűzanya mennybevételének tisztelete, a figyelem az ő másik nagy kiváltsága, a Szeplőtelen Fogantatás felé fordult. Új megfogalmazásban ezt emelték volna ki, mint ahogy a XIX. Században a Magyarok Nagyasszonya miseszövegében is ez a titok szerepelt.

Nagyfalussy L.: „Az esztergomi főszékesegyház kincstárában őrzött koronázási eskükereszt a XI-XII. századból való; felső része a régi; szára, gombja és talpa az 1634-ben történt átalakítás-kor készült.”³⁶

Szent István magánemberként is éli a Nagyboldogasszony-eszmét

Édesapaként

Édesapai tanúsága a Nagyboldogasszony tisztelete terén nagyon jelentős. Minden szülőnek szemefénye a gyermek. Saját életének folytatását látja benne. Reméli, hogy az életművét ő viszi tovább. Természetes, hogy neveltetését is ennek megfelelően a legnagyobb gonddal végzi, és szorgos körültekintéssel válogatja ki a gyermek nevelőit, tanítóit.

Fokozott mértékben mondhatjuk el ezt Szent Istvánról. A többi gyermekének halála után Imrében látta nagy művének, a keresztény Magyarország fennmaradásának és boldogulásának egyetlen zálogát. Nem bízhatott legközelebbi rokonában, Vazulban, sem a többiekben. S az események őt igazolták később.³⁷

„Ezért mint egyetlenét kedves vonzódással szeretve napi könyörgéseiben Krisztusnak és az Ő örökké Szűz Szülőjének ajánlotta. Minden óhajával arra vágyott, hogy ő legyen utódja, a királyság örököse.”³⁸ S ezt a féltett kincset arra az egyszerű szerzetesre bízta, akit a Mennybevitt Szűzanyáról mondott beszédéért „szeretett meg kiválóan” az 1015-ös nemzeti ünnepen. Úgy érezhette, hogy rokon lelkek a Mária tiszteletben.

³⁵ Szerelmey, im. 21-22.

³⁶ Regnum Marianum, 45

³⁷ Vö. Lányi, im. 267-9

³⁸ Hartvik, ad Cracov. Cap. IV. 26.

Utalhatunk még Imre fiához intézett intelmeire is: „Szokásaimat pedig, amelyről úgy látod, hogy illenek a királyi méltósághoz, kövesd minden kétkedés nélkül. Nehéz lenne neked ebben a környezetben megtartani az uralmat, hacsak nem leszel jó követője az előtted uralkodott királyok szokásainak. Melyik görög kormányozná a latinokat görög szokás szerint? Vagy melyik latin kormányozná a görögöket latin szokás szerint? Egyik sem. Ezért az én szokásaimat kövesd, hogy a tied között fontos lehess, és az idegenek között dicséretes.”³⁹

Ezek között a szokások között legelső helyen szerepelhetett a Nagyboldogasszony tisztelete, ami az ősi, pogány Nagyasszony-tisztelet helyébe lépett, mint beteljesült valóság a vágyálmok helyére, s így az uralkodónak komolyan számolnia kellett vele. De fiával is közli, hogy ő valóban a Nagyboldogasszonyba veti minden bizalmát a magyar jövőt illetően.

Jótejkonykodva

A jótejkonykodó Szent István és a Mennyei Királynőjének kapcsolatáról nyújt ragyogó képet a következő történet. Szent István király szokása szerint álruhában osztott alamizsnát a szegényeknek. A türelmetlen koldusok azonban nem győzték bevárni, amíg sor kerül rájuk. Nekiestek az alamizsnás zsáknak, s dulakodás közben kitépték jötevőjük szakállát.

Erre ő, mint a kincset szerzett gyermek fut anyja ölébe, úgy siet a templomba a Mennyei Királynőjének eldicsekedni: „A földre borulva és hálát adva így kiáltott fel: Mennyei Királynő és az én Királynőm! Akit Te királlyá tettél, katonáid így tiszteltek meg... De tudom, Úrnőm, hogy ezért mennyei boldogságot nyerek, s szerfölött ujjongva adok hálát Megváltónk vigasztaló szavaival, amelyekkel tanítványait vigasztalta meg, mondván: egyetlen hajszál sem vész el a fejetekről.”⁴⁰

Amint a gejzír sem önmagától születik, hanem a természet adta résen át a mélységek erői robbannak ki benne, úgy ragyog a fenti epizód kapcsán a Szent István lelkét, életét betöltő hatalmas erő, eszme: „Mennyei Királynő és az én Királynőm!”

Ez a lényegi irányzódás a Mennyei Királynője felé abban is kifejezésre jutott, hogy a mennybevitel ünnepén, aug. 15-én kíván meghalni. „Szent István ezt a napot vágyva vágyta élete utolsó napjának, és nagyon sürgetve kérte az égiektől, hogy hozzá hasonlóan ezen a napon vétessék az égbe.”⁴¹

³⁹ Stilting, 287

⁴⁰ Hartvik, 71-2

⁴¹ Bonfini, im. Dec.II. lib. 1. 144

Szent István halála előtt végrendeletében a Nagyboldogasszonyra hagyta országát

A végső felajánlás nem imádságos kérés csupán

Az eddigiek során láttuk, hogy Szent István élete folyamán több ízben kérte a Szűzanya pártfogását maga és nemzete számára. Az ő anyai szeretetébe ajánlotta mindenét. Végakarata viszont sokkal több volt ennél: nemcsak könyörgés volt ez a Világ Királynője felé, hanem tényleges végrendelet, amellyel az ő kezébe, hatalmába adta országát, hogy valódi örökösként óvja, védje és kormányozza mindörökké.

Az ország sorsa azokban a napokban kilátástalannak tűnt. Az ő testét megtörte az örökös kiválasztásának gondja és az egyre makacsabb betegség.⁴² Látnia kellett azt is, hogy többen türelmetlenül várják a halálát (uo. esik szó a négy előkelő összeesküvőről). Törvényes örökös híján nem lesz, aki megmentse a fiatal keresztény államot. 1038. Nagyboldogasszony vigíliáján összehívta az ország püspökeit és előkelőit.⁴³ Hartvik ugyan 1034-et említ Bonfinivel egyetemben, de velük szemben Stiling igazolja az 1038. esztendőit.⁴⁴ Megteszi ekkor azt, amit még megtehet emberileg: figyelmezteti őket, hogy védjék a magyar kereszténységet, ápolják a kereszténység szellemét.⁴⁵

Aztán amint Krisztus Urunk az utolsó vacsorán Atyjának ajánlotta féltve őrzött kised nyáját (vö. Jn 17,9-12), úgy ajánlotta ő is teljes bizalommal szeretett övéit a Mennyei Királynőjének oltalmába, miközben kezét és szemét a csillagok felé emelte.

A végrendelet szövege

Íme a felajánlás szövege: „Mennyei Királynője, a világ nemes megújítója, nagy könyörgeccsel a te oltalmadba ajánlom a szent Egyházat a püspökökkel és a papokkal, az országot az előkelőkkel és a néppel együtt, s amikor tőlük végbúcsút veszek, lelkemet a te kezedre bízom.”⁴⁶ Szent István, a végrendelező részéről a felajánlást visszavonhatatlanná tette a halála, a Mennyei Királynője pedig bizonyosan elfogadta örökségül a magyar nemzetet és országot, hiszen már Géza fejedelemnek megígérte, hogy fia érdemeiért oltalmába veszi a birodalmát. Most megerősítette ezt az ígéretet azzal, hogy teljesítette a király sokszoros kérését, és az ő nagy ünnepén vette magához a lelkét. Ez utóbbi tényrt Hartvik is (85) és Bonfini is (144) hangsúlyozzák.

A végrendeletet tiszteletben kell tartani. A hagyománytisztelő magyar nép ezt fokozottan vállalta Szent István végrendeletével kapcsolatban. Ez a végrendelet örökké érvényes, hiszen a végrendelező meghalt, ha akarná sem tudná visszavonni. A kedvezményezett viszont örökké él az égben, nem kell soha felbontani az ő halála miatt.

⁴² Vö. Hartvik, im. 83-4

⁴³ vö. Bonfini, im. Dec.II.lib. 1. 144

⁴⁴ im. 307-8

⁴⁵ Hartvik, im. 84 – Bonfini, im. 144

⁴⁶ Hartvik, im. 84-85; vö. Bonfini, i. hely

A végrendelet képes ábrázolása

Amikor ezt a végrendelező felajánlást képen ábrázolják, a felfelé néző királyt nem üres kézzel festik, mint a történelmi szövegek írják róla, hanem úgy, hogy nyújtja a Szűzanya felé a koronát és a koronázási jelvényeket. Tulajdonképpen semmi ellentmondás nincs a két közlési mód között, hiszen a magyar Szentkorona-tan mai értelmezése szerint Szent István koronája „a politikai nemzet közéletben résztvevő egységének szimbóluma volt...” Ha ezt a nagyon le-
redukált tételt végeredményként elfogadom, akkor indításként is azt mondom, hogy valahol ott kezdődik az a gondolat, ahol a fejedelmet a fegyveres szabadok együtt választották, emelték pajzsra, fogadták el közfelkiáltással a vezérek ajánlása alapján.

„Amikor a Szent István-i államszervezés Magyarországot keresztény királysággá alakította át, vagy mondhatnánk úgy is, hogy megszervezte az új magyar királyságot, akkor ez a két mozzanat, tehát azt uralkodónak a kijelölt családból, a fejedelmek vagy a vezérek utódai, a bárók által való kiválasztását, a prezentálását, és a szabadok által való elfogadását, az akklamációt, utána a szakrális megerősítést, az Egyház általi felkenést, együtt tekintették az államfői hatalom átruházásának. Az államfői hatalom gyakorlásához tartozik, amint a Szent István-i Intelmek és Szent István törvénykönyve megerősíti, hogy a tanácsot nem szabad a hatalomgyakorlásból kizárni, és hogy a szabadokat a maguk szabadságában meg kell tartani, törvényhozás és bíraskodás útján nem szabad elvonni a jogaikat. Ezekben a megfogalmazott elvekben... Magyarország az osztott hatalmat vallja. A király, a tanács és a fegyveres nép együtt gyakorolja a hatalmat. Ez a gondolat, amely nyilván nem a későbbi részletességben –, de a Szent István-i törvényekben megerősítődik. Tehát azt a formájú államfelfogást, amit a fejedelemség idejéből a bizánci források – felénk vetítenek, azt a keresztény Magyarország átvette.”⁴⁷

„A Szent István-i reform sikere valószínűleg azon is múlt, hogy bár teljes egészében megpróbálta Magyarországot kereszténnyé tenni, krisztianizálni, és ami ehhez tartozott, azt megkövetelte, (így felvette az országbárók közé a főpapokat), de a nemzetnek, a szabad fegyverviselő magyaroknak a szabadságát és a vezetőiknek az országszervezésben való részvételét továbbra is megtartotta.”⁴⁸

Az elmondottakból világosan érthető, hogy a haldokló király miért hangsúlyozza végrendeletében az ország mellett vagy azon belül az előkelőket (bárókat, főpapokat) és a népet (a fegyverviselő szabad magyarokat). Ők az örökös magyar Királynőnek, a Nagyboldogasszonynak az uralmában is döntő fontosságú szerepet kapnak, hogy a magyar királyság mindig sajátosan magyar legyen ezután is.

Mintha előre látta volna a Szent Király, hogy első utódja, Péter, elbukik, mert a magyar vezetőket félre állítja és idegeneket ültet a helyükre. A második utód, Aba Sámuel pedig kihagyja a vezetőréteget, és csak a szabad fegyvereseket tekinti trónja támaszának. Szükségszerűen el is bukott mind a kettő.

Az uralmukat követő szörnyű zűrzavart I. András király csak úgy tudja rendbeszedni, hogy visszatér a Szent István-i törvényességhez.⁴⁹

⁴⁷ Zlinszky János, A Szentkorona eszme és története, 9-10

⁴⁸ u.o.

⁴⁹ u.o.

Az uralkodó tudatos végakarata

Ez a végrendelet tehát nem egyszerű imádság, szokott segítségkérés. Nem lelkipásztorkodó pap teszi, nem is a püspök vagy maga a pápa, mint a történelem folyamán számtalan esetben, amikor plébániákat, egyházmegyéket vagy az egész katolikus Egyházat a Szűzanya oltalmába ajánlották. Ezt a felajánlást egy élő, jogszerűen uralkodó király tette, aki az országon, annak minden birtokán és minden polgárán teljhatalommal rendelkezik. „Enyém a fa, az gyümölcse.”⁵⁰ És most ez a király átadja országát, mindenét és mindenkiét egy világ feletti Hatalomnak, az égi királynőnek, a Magyarok Nagyasszonyának. Annak a Valakinek, aki Géza fejedelem álmától benne élt legalább a fejedelmi család, az Árpád-ház tudatában, Szent Istvántól kezdve pedig az egész nemzet életében.

A Mennyei Királynője földi értelemben is királynő ettől a pillanattól fogva, mert egy nép elfogadta királynőjének. Van saját országa, amely a fenti végrendelet következtében egészen az övé.

Honnan merítette Szent István végrendeletéhez az ihletet?

Utódlási gondok

„Szent István nagy gonddal készítette elő fiát a hatalom átvételére, hogy az általa létrehozott állami és egyházi szervezet tovább erősödjön, és a keresztény világnézet mély gyökeret verhessen népe minden társadalmi rétegében.

Tervének szerencsés megvalósítását azonban két családi tragédia keményen próbára tette. Imre herceg 1031-ben életét vesztette egy vadász-szerencsétlenség során, és a magyar hagyományoknak megfelelő férfirokon, Vazul, belekeveredett a király élete ellen tervezett összeesküvésbe, amiért szeme világa elvesztésével fizetett, vagyis középkori jogi előírások szerint uralkodásra alkalmatlan lett. Fiait azonban a királyi kegyelem futni hagyta.

Az utódlást így a család női ága közbeiktatásával igyekezett megoldani. Hosszú habozás és töprengés után Gizella királyné, a püspökök és főurak tanácsára nővére és a trónjáról elűzött velencei dózse, Orseolo Ottó fiát, Pétert jelölte a királyi székre.”⁵¹

Nem csoda, hogy Szent István habozott és töprengett. Hamarosan kiderült, hogy Péter nemcsak nem magyar, de kereszténysége is vékony máz csupán.

Mivel tehát a természet rendjében nem talált megfelelő és megnyugtató megoldást, a természetfeletti rendben keresett kiutat. Így döbbsent rá, hogy a Nagyboldogasszonyra kell hogy hagyja az országot. Ő segítette az uralkodásban, most magát az uralkodást kell rábíznia.

Előzetes ismeretek a Szentírásból

Szent István nagyhitű férfiú volt. Ismerte a Szentírást is. „Már gyermekkorában teljességgel átítatta a grammatika tudománya.”⁵²

„A grammatika nem csupán nyelvtant tanított, a helyes latin írást és olvasását, fogalmazást, hanem célja volt a klasszikus szerzőkkel is megismertetni a tanulókat. A Szentírás, himnu-

⁵⁰ Arany J., Szibinyáni Jank

⁵¹ Bozsóky P. Gerő, Magyarok útja, 258

⁵² Érszegi G., Árpád-kori legendák, 17

szok, zsoltárok olvasása és taglalása...” volt a tananyag egy része.⁵³

Udvari papok segítették a Szentírás megismerésében. Nagy hatással volt rá Szent Adalbert püspök tudása és szilárd hite. Megtanul keresztény, azaz krisztusi módon érezni, gondolkodni és dönteni. A kereszténység életforma lesz számára. Így érthető, hogy nemcsak élete fordulataiban, hanem a halála előtt is a kinyilatkoztatás szellemében gondolkodik és dönt: Van nekünk Atyánk az égben, aki minden ügyünkben gondunkat viseli. Ő közel van hozzánk, „őbenne élünk, mozgunk és vagyunk.” (ApCsel 17,28)

Megtanulta, hogy minden nép Istené, de azt is, hogy 2250 évvel korábban a zsidó népet saját népévé fogadta a Sinai hegy lábánál. Szerződést kötött velük, hogy ha elfogadják Istenüknek, nem imádnak más istent (azaz bálványt), akkor élte őket, megvédi minden ellenségtől, hazát ad nekik. Azt teszi tehát velük, amit a földi uralkodók is művelni szoktak, vagyis királyuk lesz.

A 97. és a 99. Zsoltár királyképe

A zsidók tudták, hogy az egy, igaz Isten az egész világ Teremtője és Ura, mégis merték Őt úgy nézni, érezni, szólítani, mint az ő Királyukat. Sőt: a 97. Zsoltárban egyenesen kimondják: „Király az Úr! Ujjongjon a föld!” A zsidó szöveg azt érzékelteti, hogy most kezdett király lenni valóban, mert egy nép, a zsidóság, elfogadta Őt királyának. A latin fordítás is ezt sugallja: „Dominus regnavit”, azaz elkezdett uralkodni.

A 99. Zsoltárban viszont már pontosabban megfogalmazzák az Ószövetség meggyőződését: Akkor lett az egész föld királya az Isten, amikor Izrael népe ilyenek elfogadta. Dávid király zsoltára így szól:

*„Király az Úr!
Reszkessenek a népek;
A kerubok fölött trónol,
rettegjen a föld!
Nagy az Úr a Sionon,
fölséges minden nép felett.
Magasztalják nagy és félelmetes nevedet,
mert szentséges.
A nagy király az igazságot szereti:
Te rendeltél egyenességet,
Te szereztél Jákobban törvényt és igazságot.
Magasztaljátok az Urat, a mi Istenünket,
boruljatok le lábának zsámolya előtt,
mert szentséges ő.
Papjai közt volt Mózes és Áron,
és Sámuel azok között, akik segítségül hívták a nevét.
Segítségül hívták az Urat és meghallgatta őket,
A felhőoszlopból szólt hozzájuk.
Ők megtartották rendeleteit,
s a törvényt, amelyet adott nekik.*

⁵³

Bozsóky, im. 217

*Urunk, Istenünk, te meghallgattad őket;
kegyes voltál hozzájuk, Isten,
bár megbüntetted minden vétküket.
Magasztaljátok az Urat, a mi Istenünket,
boruljatok le szent hegyén,
mert szent az Úr, a mi Istenünk.” (1-9)*

A világ Ura tehát Izrael királya. Nem ül le ugyan a földi trónra látható pompában, népével csak kiválasztott követői útján, királyok és próféták által közli akaratát. Közvetlenül csak velük érintkezik. De benne él a nép történelmében, végső fokon ő irányít, éltet, védelmez.

Íme, néhány szembeszökő mozzanat. Aki a kerubok fölött trónol, Jeruzsálemben is ugyanígy uralkodik. Magasztalják nevét: hódolnak előtte, mint a palotákban szokás. Nincs még egy ilyen nép, amelynek ilyen csodálatos és igaz tanítást adtak valaha is, amint már Mózes is tanította. (vö. Mtörv 4,6-8) Király, aki nem ostoba hízelgésre vágyik, hanem az igazságot kedveli.

Egyenességet akar: Dávid azért kaszabolgatja le a hírnököt, aki Saul halálának hírüladásából egyéni kitüntetését remél. Ugyanígy halállal lakolnak, akik Saul fiát, Isbosetet megölték, mert azt vélték, hogy Dávid ujjongani fog ellensége utolsó magvának vesztén. Törvényt és igazságot a király szokott szolgáltatni: az Úr ezt teszi Jákob népében. Gondoljunk Nábót meggyilkolására: Isten azonnal küldi Illés prófétát, aki kihirdeti a súlyos ítéletet minden vétkes felett. Vagy Dániel küldetése, amikor a két vén bíró hamis vád alapján halálra ítélte Zsuzsannát: a fiatal próféta Isten ítéletét hozza a csalárd bírókra. Az ősök pedig megtartották királyuk rendeleteit, engedelmessékedtek. Viszont büntetett is a nagy Király, amikor népe rászolgált erre: népeket használt fel, hogy botja, fejszéje, fűrészje legyenek a bálványimádó, elfajult nemzedéknek büntetésében. (vö. Zsolt 10,5-6.15)

Isten úgy akarta, hogy ezeket a királyi jogokat és kötelességeket személy szerint saját maga gyakorolja. Így is volt egészen addig, amíg az utolsó bíró, Sámuel meg nem öregedett. A nép már Gedeont is felszólította, hogy legyen felettük király, „ám ő azt mondta nekik:

„Nem uralkodom rajtatok, s nem fog uralkodni rajtatok fiam sem: az Úr uralkodjék rajtatok.” (Bír 8,23) De amikor Sámuelről királyt követeltek, Isten ezt felelte a sértett prófétának: „Hallgass a nép szavára mindabban, amit neked mond, mert nem téged vetettek el, hanem engem, hogy ne én legyek a királyuk.” (1Sám 8,7) Ennek ellenére Isten maga ad nekik királyt Saul személyében, majd Dávidot, a szíve szerint való férfiút. (vö. Zsolt 89.20-30) Racionalista eszméktől fertőzött világunkban sokan nehezen fogadják el, hogy Isten valóban működik még a legegyszerűbb cselekedetekben is.

Az Isten titkait komolyan vevő hívőnek viszont nem nehéz következtetni: „Ha tehát ti, bár gonoszok vagytok, tudtok jót adni a gyermekeiteknek, mennyivel inkább adja a Szentlelket mennyei Atyátok azoknak, akik kérik tőle.” (Lk 11,13)

Élete végén a Szent Király mire kérhette volna jobban a Szentlélek sugallatát, mint országa és népe jó sorsának biztosítására? A megkezdett jót folytatni kell, különben elvész. Kárba vész minden munkája, törődése, nem lesz az országnak jövője. Természetes síkon tudhatta a történelemből, hogy ezen a földön minden államalapítási kísérlet rövid életű volt. (Róma, hun, avar, szláv) A Szentlélek őt miért nem nyugtathatta, biztathatta volna, hogy az alapítása nem így jár?

Persze a tényekkel azt is tudomására hozta, hogy emberi erőre nem támaszkodhat, csak nagyon kis mértékben. De felragyogtathatott a lelkében két nagy eszmét: népének itt, a népek országútján hivatása van a történelem folyamán, és ehhez Isten garantálja a fennmaradását.

Isten történelemalakító képe

Ipolyi Arnold hosszan foglalkozik a pogány magyarok felfogásával, miszerint Isten érzékelhetően irányítja népének életét. Ezt az ősi kinyilatkoztatásból megőrzött hitet a zsidó-keresztény tiszta istenhitnek csak realizálni és erősítenie kellett István lelkében.

A magyarok hivatása

Minden nép az igaz Isten tulajdona, sőt mondhatnánk így is: Isten családja. Övé, mert Ő teremtette és Ő tartja létben, és ellátja a gondoskodó szeretetnek milliárd jelével. Ennek a szeretetnek csúcspontja, hogy az embert gyermekévé fogadta, vagyis isteni szeretet-életébe emelte a megszentelő kegyelem minden más adományt felülmúló ajándékával. Neki adta ugyanis a földet, az összes növényt, mindenfajta állatot. Teste öregedés és betegség ellen védve volt az élet fájának levelével és gyümölcsével, a természetes szétesés, a halál ellenében pedig különleges kiváltság védte. A különböző tartamú élet végén tehát halál nélkül, testével-lelkével együtt az örök boldogságba mehetett volna az élet során teljesen tökéletessé fejlődött, Isten tervei szerint alakult ember.

Ezzel a gyönyörű ember-képpel indult a történelem. Az őskinyilatkoztatás minden népnél őrzött ezekből az isteni adományokból valamit, de a nagyobb részt eltorzította az idő és a sátán mesterkedése.

A kísértő ugyanis elhitette az emberrel, hogy a végtelen jónak megismert Isten irigy, zsgori, nem akarja, hogy az ember még nagyobb méltóságra emelkedjék, vagyis hogy isten legyen. Ezért tiltotta meg, hogy egyenek a kert közepén lévő fa gyümölcséből, mert az istenné válás eszköze abban van elrejtve. Sajnos az ember elhitte az ismeretlen csábítónak a meséjét: fellázadt az Isten ellen. Amint evett a tiltott fáról, nem isten lett, hanem szánalmas, bűnös ember, aki elvesztette rengeteg kiváltságát, istengyermekségét, mert eltűnt lelkéből a megszentelő kegyelem.

A legnagyobb tragédia, hogy gyermekeik sem örökölhették az elvesztett kiváltságokat. Betegség, öregedés, halál társult az emberhez. A végtelen Jóság öléből a nem végtelen, de nagyon okos és erős, és léte gyökeréig gonosz ördög markába került az emberiség. A bánatuk valójában már nem segített: legyőzettek.

Isten azonban akkor is szerette őket. A kirótt sokféle büntetés komor egéből felragyogott egy biztató fénysugár: Isten maga küld Megváltót. Őt egy asszony szüli a világra, így közénk tartozik, és visszaviszi a megcsalt emberiséget a mennyei Atyához.

A Sátán magát már végső győztesnek képzelte. Az Isten Fiának megtestesülését hallva éktelen gyűlölet töltötte el a Megváltó és Édesanyja ellen. Rettegve gondolt az ítélet beteljesülésére, amikor ő legyőzve pórázra kerül. Mivel azonban a megtestesülésig még hosszú az idő, kihasználta a lehetőséget, harcolt az Isten ellen. Tudta, hogy Őt magát el nem éri, hisz más létrendbe tartozik, ezért kísérti, Istentől elvadítja, gonosszá teszi az embert, aki reményben Isten gyermeke maradt. Mint a vásott gyerek, aki az erős édesapát bántani nem meri, hát megveri védtelen kisgyermekét.

Isten egy kiválasztott népen keresztül küld segítséget

Az emberiség a hosszú várakozás idején betöltötte a fél világot. Isten időnkint hírt adott magáról, jósága jeleit, hogy az emberiség reménye végképp ki ne aludjék.

Az ígélet beteljesülése előtt kétezer évvel kiválasztott egy férfit, Ábrahámot. Megígérte neki, hogy hosszú gyermektelenségüket fiú születésével örvendezteti meg. Az ő leszármazottait pedig nagy néppé növeli, annyian lesznek, mint égen a csillag, mint a tengerparton a homokszem, és közülük, belőlük születik a Megváltó. (vö Ter 22,16-18)

Szent István is elgondolkodhatott ezen, mi is megcsodáljuk Isten végtelen jóságát, türelmét. De megcsodáljuk Ábrahám hitét is, hiszen 90- 100 éves koráig kellett várnia, amíg a megígért fiú megszületett. De bírta hittel, türelemmel a próbatételeket, és megtanított bennünket is, hogy Istenben minden körülmények között bízni kell!

Ábrahám utódait, a zsidó népet Isten két hatalmas birodalom közé telepítette le: Babilon és Egyiptom ütközőzónájában. A két nagyhatalom örökös versengésben volt egymással. Hol az egyik, hol a másik érezte magát túlerősnek, és ilyenkor felvonult a másik ellen. A hadi út a Földközi tenger és a Jordán folyó között vezetett, tehát a zsidók országán át. A hadsereg, a katonák és állatok enni és inni akartak, felélték tehát az útba eső népek terményeit. Letaroltak mindent. Isten biztonságot ígért népének ilyen körülmények között is. Ez a biztonság csak az Ő személyes védelme lehetett. Ezt garantálta is mindaddig, amíg a hithűség hozzá fűzte népét. Mózes intelme, amit a honfoglalás előtt mondott el, félreérthetetlen volt: „Nézd, eléd tártam ma az életet és a jót, de a halált és a rosszat is. Szeresd tehát az Urat, a te Istenedet, járj az ő útjain, tartsd meg parancsait, szertartásait és rendeleteit, akkor élni fogsz. Megsokasít és megáld téged azon a földön, amelyet elfoglalni indulsz. Ha azonban elfordul szíved és nem engedelmeskedsz, hanem megtévedsz, más isteneket imádsz és szolgálsz, akkor – íme, ma előre megmondom neked – elpusztulsz, és rövid ideig laksz azon a földön, amelynek elfoglalására átkelsz a Jordánon. (MTörv 30,15-18) A bírák korának eseményei, a hűtlen népre kiszabott büntetések, majd a bűnbánat utáni csodás felszabadítások az elnyomás alól, mind azt bizonyítják, hogy Isten következetesen tartotta szavát.

Jeremiás próféta, akinek hirdetni kellett Isten eljövendő büntetését, meghívása után látomásban részesült. „Majd így hangzott az Úr igéje hozzám: „Mit látsz, Jeremiás?” Azt feleltem: „Mandulafavesszőt látok.” Erre azt mondta nekem az Úr: „Jól láttad, mert virrasztok ígém fellett, hogy beteljesítem.” Másodszor is hangzott az Úr igéje hozzám: „Mit látsz?” Azt feleltem: „Gőzölgő fazekat látok, amely észak felől jelenik meg.” Erre ezt mondta nekem az Úr: „Északról szabadul rá a veszedelem az ország minden lakójára. Mert íme, én elhívom az északi királyságok minden nemzetségét – mondja az Úr – eljönnek és mindegyikük felállítja trónját Jeruzsálem kapuinak bejáratában, egész fala mentén körös-körül, és Juda minden városával szemben. Kimondom ítéletemet minden gonoszságukért; mert elhagytak engem, más isteneknek tömjéneztek, és kezük művei előtt borultak le.” (Jer 1,11-16)

Isten a maga személyes, különleges védelmét még hangsúlyozza azzal, hogy a legnagyobb angyalt, az égi seregek vezérét, Szent Mihályt bízta meg a zsidó nép védelmével. „Ekkor – a látomásban – így szólt hozzám (Isten küldötte): „Ne félj, Dániel, mert az első naptól fogva, amikor szívedet arra adtad, hogy értelmet nyerj és magadat Isten színe előtt sanyargasd, szavaid meghallgatásra találtak, és én éppen a te szavaid miatt jöttem. A perzsák országának fejedelme azonban huszonegy napon át az utamba állt, de íme, Mihály, a legfőbb fejedelmek egyike segítségemre jött, és én őt hagytam ott a perzsák királyánál.” (Dán 10,12-13)

A zsidó nép végül az idők teljességében elhozta a Megváltót Szűz Mária által, de ki is vette soraiból, és pogány kezek által keresztre feszítve megölette. Ezzel elveszítette előjogait az

üdvösség dolgában. A Megváltó új népet keresett és új szerződést kötött azokkal, akik Ábrahám-nak nem test szerint, hanem a hite szerint gyermekei. (vö. Róm 4,13-22) Így nem csorbult az Ábrahámnak tett ígéret sem, hiszen benne nyer áldást minden nemzedék. (vö. Ter 12,1-3)

A kereszténységben sokféle nép található. Mindegyiket szereti Isten, hisz mind Fiának testvérei. A népek hivatása, egyéni élete azonban nem egyforma.

Különleges küldetésű nép a magyar is

Különleges hivatású, küldetésű nép a magyar. Jézus Krisztus földi élete idején még valahol Ázsiában él, nem is nép, csak törzsszövetség: hol 10 (onogur), hol 7 (besgur) formában. Ezer év kell hozzá, hogy Európa közepébe jusson, itt országnyi földet foglaljon el, majd néppé formálódjék és államot alapítson. Nem készlet kap, mint a zsidó nép annak idején, de csodálatosan szépet és termékenyt, Isten áldotta földet.

Ide hozott az Úr bennünket nagy küldetéssel Európa közepébe. Ő maga lett védelmünk, hiszen nem volt – és nincs ma sem – sem rokonunk, sem igazi jó barátunk sehol. Amit Ady önmagáról írt, nyugodtan írhatta volna egész népünkről:

*„Sem utódja, sem boldog őse,
Sem rokona, sem ismerőse
Nem vagyok senkinek,
Nem vagyok senkinek.
Vagyok, mint minden ember: fenség,
Észak-fok, titkok, idegenség,
Lidérces, messze fény,
Lidérces, messze fény.”⁵⁴*

Voltak és vannak érdekszövetségek. Mindezek azonban forgandó szerencse dolgai, és soha senki és semmi nem jelentett nekünk valóban biztonságot, mert minden nép a maga hasznát és dicsőségét keresi elsősorban.

Bizonyára nekünk is rendelt az Isten angyali védelmet, ha konkrétan nem is ismerjük, s talán csak keveseknek jut eszébe, hogy imádkozzanak hozzá, megköszönjék a védelmezést. Adott viszont olyan Védőt, aki nagyobb az angyaloknál, hiszen nekik is királynőjük: Fiának Édesanyját, a Boldogságos Szűz Máriát.

A frankok a Poitiers-i győzelem emlékére gyönyörű székesegyházat emeltek a XIII. században ezen a címen: „Mi Asszonyunk, a nagy”. Mi magyarok a XI. század elejétől így hívjuk nagy Védesasszonyunkat: Nagyboldogasszony. Egy 1855-ben lejegyzett népénekünk így fejezi ki nemzetünk szent meggyőződését:

*„Téged rendelt jó Anyánknak az Isten Fia,
azért áldunk örvendezve ó Szűz Mária.”⁵⁵*

Isten, mint a zsidóknak Dávidot, Magyarországnak is adott egy nagyszerű királyt, Szent

⁵⁴ Szeretném, ha szeretnének

⁵⁵ Hozsanna 195.

Istvánt. Ő is felismerte, hogy Istenből kell élnie. Felismerte, hogy Mária a mi nagy biztonságunk. Ezért kérte és kapta is kegyeit uralkodása során. Végrendeletében ugyanezt kéri és reméli az egész történelemre, mert érzi, hogy a mindenkori uralkodók személyükben nem jelentenek a nemzetnek garanciát.

Dávid is kapott biztatást az Úrtól, hogy fiai uralkodnak egy ideig, de igazában a Messiásban lesz örök a királysága. – Szent István is rátermett, tanult, nagyhitű, hite szerint élő férfiú, aki utódját is ilyennek neveli, de rá kellett döbbsennie, hogy a fennmaradást Jézus Krisztus Édesanyja fogja hazája és nemzete számára biztosítani. Ezért tette kezébe népét és országát végrendeletével. Az Ő trónja áll majd mindörökké.

A tatárdúlás és török veszedelem után is ez adott erőt az ország újjáépítéséhez. Ő irányította ide az Anjou-házat, lett a magyar hon három tenger mosta birodalom. A későbbi gyenge, V. László típusú királyoknál a bárók választásához nem járult hozzá a nép megerősítése, Mária áldása:

*„A nép, Uram, Király,
csendes, mint a halál.”⁵⁶*

Eme ízelítők után majd később még foglalkozunk Királynőnk uralkodásának jellemzésével.

De nemcsak jámbor óhaj, nem vágyalom és belemagyarázás, amit eddig elmondtunk a történelmi párhuzamról? A történelem folytatódik. Istennek legalább annyira fontos az Újszövetség, mint az Ó. Nem lehet kisebb a gondoskodó szeretete sem, mint régen.

A magyarok hivatása

Milyen hivatásról van szó? Szétválasztani a germán népeket a szlávoktól és a nyugatrómai birodalmat a kelet-rómainak, – megvédeni Európát a keletről jövő támadásoktól (kun, besenyő, tatár), majd az európai kereszténységet a mohamedán térhódítástól. Ha csak ez utóbbit nézzük, félelmetes kilátások révülhetnek fel előttünk:

Mohamed 622-ben alapítja vallását. 110 év elég volt követői számára, hogy az Arab-félszigettől elindulva elfoglalják egész Észak-Afrikát, a Gibraltáron átkelve elfoglalják az Ibériai-félszigetet, átkeljenek a Pireneusokon, legyőzzék Gallia déli részét, és eljussanak Poitiers-ig, amely város Párizstól 329 km-re fekszik. Ott ugyan Martell Károly legyőzte őket és visszaszorította a Pireneusoktól délre, de ott már megvetették a lábukat jó hét évszázadra.

Várható volt, hogy egy újabb kísérlet hazánkon keresztül próbálja meghódítani Európát, hiszen Mohamed szándéka szerint az iszlám vallást fegyverrel is terjeszteni kell. Ha István király esetleg ezt nem is tudta, de a gondviselő Isten igen. A történelem tanúsága szerint pedig valóban mi voltunk az egyetlen komoly akadály a nagy mohamedán térhódítás előtt. A tőlünk délre élő népek behódoltak, mohamedánok lettek. Minket a 150 éves török uralom sem tudott megtörni, bár iszonyú károkat okozott népünknek, és előkészítette az idegen népek betelepülésével a későbbi óriási csapást, az ország megcsonkítását 1920-ban.

Prohászka Ottokár püspök egy vesztesre álló világháború vége felé ír erről: „Látom a magyar nép hivatását. Ez a hivatás nem az, hogy az egy nagy nemzet legyen terjedelemben, millió számokban, hanem egy nagy nemzet legyen európai kultúr-hivatásban. Azért állítottam oda,

⁵⁶ Arany: V. László

arra a mesgyére, ahol, találkozája, ütközője legyen a keletnek a nyugattal”.⁵⁷

Az viszont tény, hogy az első keresztény pünkösdkor Péterre és társaira értetlenül nézett az összegyűlt több ezres tömeg, és nagy bölcsen meg is állapították: „Tele vannak édes borral.” (ApCsel 2,13) Péter viszont nem sértődött meg, hanem józanul így válaszolt: „Nem részegek ezek, ahogy ti gondoljátok... hanem csak az történt, amit Joel próféta előre megmondott: És ez lesz az utolsó napokban, – mondja az Úr –, kiárasztom Lelkemet minden emberre; akkor fiaitok és leányaitok profétálni fognak, ifjaitok látomásokat látnak, öregjeiteknek pedig álomlátásaik lesznek. Szolgáimra és szolgálóimra kiárasztom Lelkemet azokban a napokban, és profétálni fognak.” (15-18) Egy sok évszázados múlt után nemzetté és nemzeti állammá lett magyar közösség történelmi változás után újabb küldetést kap. Miért lett volna kizárva a Lélek irányító működéséből az, akire ebben az időben az Úr a magyar sorsot rábízta?

Remény Magyarország fennmaradására

Mielőtt meghalt volna Mózes, újra elmondta népének Isten üzenetét: „Ha hallgatsz az Úr, a te Istened szavára, s megtartod minden parancsát, amelyet ma meghagyok neked, akkor dicsőbbé tesz téged az Úr, a te Istened minden nemzetnél, amely a földön lakik, s mind rád szállnak, s elérnek téged a következő áldások, feltéve, hogy hallgatsz parancsaira.” (MTörv 28,1-2)

„Vigyázzatok tehát és tegyétek meg, amit az Úr Isten parancsol nektek; ne térjete se jobbra se balra. Hanem azon az úton járjatok, amelyet az Úr, a ti Istenetek parancsolt, hogy élhesetek, jó dolgokat legyen és hosszú ideig maradhattok birtokotok földjén.” (5,32-33)

Szent István tudta ezt, ezért tartotta és tartatta Isten parancsait népével is, ajánlotta az örökösnek szánt fiának is. 1100 év már megadatott nekünk, s ez elsősorban Szent István hitének köszönhető. Isten végtelenül gazdag ötletekben. Soha semmiben nem ismétli önmagát. Az Ószövetségben királynak mutatkozott, az Újszövetségben a királyságot átadta Fiának: „Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja Dávidnak, az ő atyjának trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége.” (Lk 1,32,33)

Jézus a keresztről kezdett uralkodni: „Én pedig, ha majd felmagasztalnak a földről, mindent magamhoz vonzok.” (Jn 12,32)

Ugyanakkor kezdi felmagasztalni édesanyját is, amikor Jánossal együtt neki adja az összes embert, hogy mindenkinek Anyja legyen. (vö. Jn 19,26)

Köztük van az akkortájt valahol Ázsia és Európa határvidékén alakulató magyar nép is. Ekkor még sejtelmük sincs a kereszten haldokló Megváltóról, az ajándékba kapott új Édesanyjáról, még kevésbé arról, hogy ezer év múlva Európa közepén az Isten Anyjának, a mennybevitt Szűzanyának saját népévé lesznek: az Ő királysága.

A Szűzanya szavai 1940-ben: „Szent István az országot a mennyei Atyától kapta, és mivel fia meghalt, örökségül nekem adta. Én ezt az örökséget elfogadtam. Más országok is felajánlották magukat nekem, de örökségem csak ez az egy ország. Történelmében megjárta a keresztutat, de soha el nem pusztul.”⁵⁸

⁵⁷ Hervadt tulipán – örök árvalányhaj, 1917

⁵⁸ Mária, Világ Győzedelmes Királynője, 120-121.

II. A Nagyboldogasszony-eszme: Szent István után

Az eszme szívből és képeken

Szt. László király, a Nagyboldogasszony bajnoka, szentté avatja a pápa engedélyével Szent István királyt, Imre herceget és Szent Gellért püspököt, tehát a Magyarok Nagyasszonya-gondolat és tisztelet legkiválóbb képviselőit. Ez az eszme, mint Szent István-i örökség, mélyen belegyökerezett a magyar szívekbe, a magyar életbe és közéletbe. Pazar változatossággal tanúskodnak erről a következő évszázadok írásos és más tárgyi emlékei, maradványai.

Uralkodói megnyilatkozások

IV. Béla király az országot szinte teljesen megsemmisítő tatárjárás idején, amikor semmiféle emberi erőben nem bízhatott, Istennek ajánlotta születendő gyermekét a mennyei segítség reményében. Isten elfogadta ezt az áldozatot. A király és felesége háromévesen a veszprémi apácákhoz vitte a kis Margitot. Ő nemcsak ilyen apróság korában értette meg és fogadta el hazájáért az áldozatot, hanem később, amikor szülei Ottokár cseh királyhoz adták volna szívesen feleségül egy politikailag jó egyezség reményében, Margit – akkor már felserdülten és az új Nyulak-szigeti kolostorban élve – ezt kereken visszautasította, mondván, Isten sokkal nagyobb biztonságot jelent.

Ennek az új, Margit nevelő helyének, életterének szánt domonkosrendi kolostornak alapítólevelében írja IV. Béla király a következő fontos sorokat: „Ezért, amikor mi az Isten és emberek között közbenjáró Jézus Krisztust, és az ő legszentebb Szülőjét, aki az országunknak különleges Úrnője és Pátrónája lett, lehetőségünk szerény módján őszinte szándékunk minden törekvésével meg akarjuk tisztelni, ugyanennek a legdicsőségesebb Szűznek tiszteletére a Nyulak szigetén monostort építtetünk és alapítunk..

Hogy pedig a magyarok dicsőséges Nagyasszonya iránt érzett tiszteletünknek valamiképpen még kifejezőbb jelét adjuk, igen kedves leányunkat, Margit úrnőt, a nővérek között a szerzetesi ruha tisztességében a mi Urunk és az ő Szülője, a mennyei Királynő tiszteletére akarjuk szentelni.”⁵⁹

Hazánk második alapítója és újjászervezője tehát tisztán és világosan vallja nagy elődjének, Szent Istvánnak eszméjét, lerója iránta háláját és reméli segítségét.

Róbert Károly király, az új dinasztia első tagja, a kerczi ciszterciának adott leiratában tesz tanúságot az elődeitől örökölt tiszteletről: „Jézus Krisztust, a közvetítő Istenembert és az ő legszentebb Szülőjét, aki országunknak szellemi Úrnője és Pátrónája, lehetőségünk szerény módján őszinte lelkünk minden érzésével meg akarjuk tisztelni...”⁶⁰

Nagy Lajos király, Róbert Károly fia és utódja, „Mária igen kiváló tisztelője”⁶¹, hasonló kifejezést alkalmaz az óbudai klarisszákhöz írt egyik oklevelében 1368-ban, amikor édesanyja, Erzsébet királyné elhatározza, hogy oda vonul vissza élete hátralévő idejét eltölteni: „A sajtásá-

⁵⁹ Fejér, Codex dipl. T.4.vol.2.487-8. Az 1259. évben

⁶⁰ Fejér, im.T.8.v.2.329-330

⁶¹ Balogh, im. 46

gos segítségért és bizalomért, amellyel a sértetlen Szűz Mária, a dicsőséges Anya és Úrnő, országunk különleges koronája, védője is Pátrónája iránt viseltetünk, az Ő legszentebb nevében az ősi Budán a szerzetesnök részére csodálatos művű kolostort alapítunk.”⁶²

I. Lipót császár Buda visszavétele után 1686-ban új templomot emel Bécsben a Magyarok Nagyasszonyának tiszteletére.⁶³

A török csapatokon aratott sorozatos győzelmek után pedig Szent István első vértanú bécsi templomában magyar birodalmát Szent István király példája szerint újra felajánlja a Mennyei Királynőnek: „Eme hírneves magyar királyságot, amelyet dicsőséges elődöm, Szent István király a te csodálatos Édesanyádnak ajándékozott, később a török hódoltság alól az Ő tiszteletére majdnem teljesen visszaállítottunk, legkegyesebben nekem adományoztad, kijelentem, hogy neked, hallhatatlan Istennek adom vissza..., s amit nekem adományoztál mindenható jobboldal, azt az országot a te legszentebb és csodálatos Édesanyádnak, az ég és föld Királynőjének, újra ajándékozom, mondom, szentelem, és az egészet az Ő hatalmára bejegyzem (consigno), mint ami ismételten az Övé.”⁶⁴

Nagyon helyesen állapítja meg Balogh Ágost Szent István és I. Lipót ország-felajánlásáról: „Elsősorban ez a két megnyilatkozás, Szent István és I. Lipót királyoké, lényegesek, jellegzetesek és klasszikusok és döntőek.”⁶⁵

Méltán hivatkozhatunk II. Rákóczi Ferenc fejedelemre is: „Ő maga a Rákóczi-zsolozsmáskönyvben feljegyezte beírásával: „A Királynő Magyarország Pátrónája, hogy tudjuk meg, kinek az oltalma alatt kell imádkoznunk. Mutasd meg nekünk arcodat, és szabadok leszünk. Nézz ránk az égből és lásd és látogasd meg ezt a szőlőt, amelyet a te kezéd ültetett. És tedd tökéletessé. (Zsolt 79,8-20) Mint ahogy Ő is bizonyosan imádkozik a Magasságbeli színe előtt.” (Préd 39,19)

Pénzeink tanúsága

A pénz a gazdagság jele, kicsit a hatalomé is. Mindennapos fizetőeszköz. Közkézen forog, ismerős mindenkinek. Ismertetőül szolgál a rányomott írás és kép. Minden nép igyekezett és igyekszik ma is valakinek a képét rányomni vagy ráönteni, aki az országnak éppen akkor, a kiadás idején, nagyon fontos. Általában az uralkodók képével díszítették régen.

A magyar pénzekben rendszeresen látható a Nagyboldogasszony alakja. „Már I. és II. Béla pénzei a „magyar védánya” képével ékesek, ami azóta a magyar arany pénzekben rendszeresen előfordul.”⁶⁶ Mátyás király óta pedig egészen 1849-es világsi fegyverletételig majdnem kivétel nélkül tanúsítják, hogy a magyarok Nagyasszonya a Mennyei Királynője. A kivételek is Máriát ábrázolják, csak a Szeplőtelen Fogantatás titkára utalnak.⁶⁷

Mátyás király ugyanis olyan dukátokat veretett, amelyeknek egyik oldalán a Szűzanya látható koronásan, párnán ülve, karján a gloriolás Kisdeddel. Körülötte ez a felirat olvasható: „Patrona R. Hungariae” (Magyarország Pátrónája)

Századokon át így szerepel a Szűzanya a magyar pénzekben, királynői méltóságban. II.

⁶² Fejér, im.T.9.v.4.131

⁶³ Istvánfi, Regni Hungariae Historia, Lib. 47. 604

⁶⁴ Timon, epitome Chronolog.Regni Hung. 556

⁶⁵ Balogh, im.27/b

⁶⁶ Lányi, im. 472-3

⁶⁷ Balogh, im. 326-331

Ulászló aranyán trónon ül, I. Ferdinánd és III. Károly pénzein pedig az ország pajzsán. Báthory István és II. Rákóczi György ezüstjein a holdon áll. II. Mátyás, I. Lipót, II. Rákóczi Ferenc királyi jogarral, III. Ferdinánd, I. Lipót, II. Rákóczi Ferenc és Mária Terézia a kis Jézussal együtt sugárözönben ábrázolja a pénzeken. Az ősi cím mindenütt köréje írva: „Patrona Regni Hungariae”.

S nemcsak a katolikus uralkodók pénzei hirdetik, hogy a magyarok Pátrónája a Mennyei Királynője. A kiváló tehetségű erdélyi fejedelem, Bethlen Gábor, protestáns létére is az Ő képét ábrázoló pénzeket veret: Sugárözönben áll a Szűzanya, koronásan és gloriolával. Íme, milyen mélyen gyökerezik ez a tudat, még a sok vallási villongás sem tudta kiirtani.

Az 1848-ban vert arany- és ezüstpénzek a szorongatott magyarság mennyei dicsőségében ábrázolja Nagyasszonyát, még kifejezőbben, mint eddig láttuk. Koronásan, vállán királyi paláttal, dicsfényvel és sugárözönrel körülragyogva ül a felhők felett, alatta az ország pajzsa a holdsarlóval és koronával. Jobbjában jogart tart, karján a kis Jézus ül, s az ő balkezeiben arany gömb látható a kereszttel, jobbját pedig áldóan emeli felénk.

E hatalmas és dicső Királynő alakja köré büszke öntudattal, őszinte bizalommal írták – talán először magyarul –: „Mária Istennek Anyja Magy. Ország Védője 1848.”⁶⁸

Talán ez a szabadságharcos időben vert pénz is ingerelte az elnyomó hatalmat. Bosszantó lehetett, hogy a magyar népnek ilyen nagy, örökös Nagyasszonya van, el kell tehát tüntetni. Megtiltották tehát a nagyasszonyos pénzek használatát, s nem vertek többé ilyen érmeket.

Sajnos, amikor már – bár csonkán – de Ausztriától külön élt a magyar haza, csupán az 1930-as években volt használatban egy 2 pengős érme a szokott máriás ábrázolással: Magyarországi Védasszonya, térdén a kis Jézussal, fényfelhő közepén, fején a magyar koronával.

Ekkor Jézus szavát jegyezte fel egy karizmatikus nővér: „Üdv neked, Magyarország! Magyar papjaim, testvéreim, örüljetek velem együtt! Íme, megérett engesztelések gyümölcse; ha továbbra is kitartóan engeszteltek, munkátok még csodálatos gyümölcsöket terem. Dicséret illeti a magyar népet, mert pénzérméin megőrzi Szeplőtelen Anyám képmását. Ez nagy vigasztalásomra szolgál, megdicsőít engem és Anyámat, földön és égen egyaránt. Sokan látták a pénzérméken Anyám képmását, s feléledt bennük a már-már elveszett hit, s így jutottak el végül az üdvösségre. Tudja meg ez a nép, hogy a Mária-kép miatt sok ellensége támad, s fog is még támadni. A sátán, az én ellenségem, már régóta küzd e népért, hogy elpusztítsa, de nem lesz övé a győzelem! Támadnak majd férfiak, akiket sokan követnek, s akik arra törekszenek, hogy Anyám képe ne csak a pénzérméről, hanem a szívekből is eltűnjék mindörökre. A Nekem szentelt lelkeknek össze kell tartaniok, s minden erejükkel meg kell akadályozniok, hogy ezt a képmást eltüntessék a szívekből! Ha ez mégis bekövetkezik, az ország romlásnak indul, s Én leveszem róla áldó kezem; a föld vértől válik majd vörössé. Ha nem akarjátok, hogy a szívekből eltűnjék Anyám képmása, meg kell őriznetek a pénzérméken is.”⁶⁹

A művészet tanúsága: Közép- és újkor

A középkor- és újkorból fennmaradt képek jó része a Mennybevitt Szűzanyát ábrázolja. Ez a tény rámutat arra, hogy a Szent István-i eszme elevenen élt tovább a magyar köztudatban. A XVII. század második felétől ugyan a Boldogságos Szűzet sok esetben Szeplőtelenül Fogantatottként ábrázolják, hiszen abban az időben mi magyarok is lelkesen harcoltunk Mária

⁶⁸ Balogh, im. 331

⁶⁹ Világ Győzedelmes Királynéja, 131-2

eme kiváltságának elismeréséért, majd dogmaként való kihirdetéséért a ferences és a jezsuita renddel együtt. Általában ezt a titkot is összekapcsolták a Magyarok Nagyasszonya tisztelettel.

Az esztergomi székesegyháznak, az ország legfőbb templomának porta specióján, amelyet Jób érsek készíttetett III. Béla uralkodása idején, apostolok és próféták között áll a Szűzanya koronásan, jobb karján a Kisdeddal. Előtte Szent István látható, amint felajánlja országát a Mennyek Királynőjének.⁷⁰

Kanizsai János prímás idejében, eme főtemplomban, a Mennybevitt Szűzanya tiszteletére kápolna épült, sőt az egész templomot erre a titulusra (cím) szentelték a teljes újjáépítés után 1453-ban.⁷¹ Ez a templom aztán a török világ harcaiban elpusztult. Helyébe a XIX. században építettek újat, s ez a ma napig hirdeti, hogy a Mennybevitt Szűzanya a Magyarok Nagyasszonya.

Főoltárképe a mennybevételt ábrázolja. Talán a világ legnagyobb oltárképe. M. Rigoletti velencei akadémikus festőművész klasszikus műve.

A kupola alapkörén pedig óriási betűkkel ez a felirat olvasható: „Assumpta est Maria in coelum, gaudent angeli.”, azaz „Felvitették Mária az égbe, örülnek az angyalok.” Hozzá tehetnének boldogan: és örülnek a hívő magyarok, hogy onnét örökös öröksége, Magyarország felett.

Balog A. szerint a bazilika főoltárképe: „Az ország Pátrónájának, a mennybevitt Szűz Máriának a tiszteletére készült. Ezért ez a bazilika – legalábbis bennfoglalólag így lehet értelmezni – utóda az ősi, híres székesfehérvári bazilikának.⁷² Scitovszky János bíboros, hercegprímás kérésére a bazilika szentelésének idején a katolikus Egyház engedélyezte számunkra a Magyarok Nagyasszonya ünnepét.

Róbert Károly, az Anjou-dinasztia első magyar királya, trónjának megszilárdításáért súlyos küzdelmet vívott a magyar kiskirályokkal. Főleg attól függött sikere, hogy le tudja-e győzni Csák Mátét, a Kisalföld és Vág völgye urát. Ehhez a harchoz elsősorban a Szűzanya segítségét kérte. Győzelme emlékére festette a szepesváraljai Nagyasszony-képet. „A csaknem életnagyságú alakok között Szűz Mária trónon ülő alakja látható a szokott ábrázolással, amint az előtte térdelő Károly Róbertet megkoronázza. A király tehát a Mennyek Királynőjétől kérte és neki köszönte trónját e kép tanúsága szerint.”⁷³ – Hozzátehetjük, hogy az elevenen tartott magyar meggyőződést átvette és folytatta az új magyar király: örökös Királynőnk a Szűzanya.

Mária örökös magyar Királynőként nemcsak trónt adományoz és új dinasztia alapít, hanem meg is védi hős fiait a harcban. Az ország védelme is tiszte volt a magyar királyoknak. Ezért kellett a koronázást követően díszkísérettel kivonulnia az új királynak a Székesfehérvár melletti dombra, és ott kivont kardjával belevágni a levegőbe minden égtáj felé. Így jelezte, hogy megvédi országát, bárhol is törne rá az ellenség.

Ezt a hitet tanúsították karddíszeink

Az egyik aradi vértanú, Damjanich János honvédtábornok 1609-es évszámot viselő kardján gyönyörű palástban áll a Szűzanya az ország címere felett, fején korona, balkarján a koronás Kisdéd, jobbáiban pedig királyi pálca látható. Alatta pedig felírás jelzi a magyar harcos hitét és

⁷⁰ Vö. Magyarország műemlékei, I.131. 245., II. 283.

⁷¹ Balogh, im.131-2

⁷² im.172

⁷³ Relkovicz Neda dr., Katolikus Szemle, 1921. I.268

bizalmát: „Maria Mater Dei Patrona Hungariae Sub tuum praesidium confugio”, annyi mint „Mária, Isten Anyja, Magyarország Pátrónája, oltalmad alá menekülök.”⁷⁴

Más karddíszben napbaöltözött, csillagkoronás, kardot és királyi pálcát tartó dicsőséges Királynő látható (u.o.). Ismét másutt a felhőkön trónoló Isten Anyja tekint le jóságosan reánk, illetőleg harcoló fiára, aki a fenti fohással könyörög hozzá a bajvívásban oltalomért.⁷⁵

Kegyképeink, szobrok

Az angyalok között és felett uralkodó Királynőt ábrázolja a Mariazell-i kegykép. Nagy Lajos királyunk a törökön aratott első győzelem emlékére gyönyörű bazilikát építtetett fölője.⁷⁶ Ő maga is szívesen zarándokolt ide könyörögni a további kegyelmekért. Székesfehérvár eleste után szinte magyar zarándokhely lett: ide jöttek őseink Patrónájukat köszönteni. Eszterházy Pál herceg 1691-ben, a felszabadító hadjáratok idején kb. tízezer főt számláló, főként férfiakból álló zarándokcsoportot vezetett ide.⁷⁷

Ennek a Máriazell-i kegyképnek mása látható a nagy felszabadító hadvezér, Savoyai Jenő mellvértjén is.⁷⁸ 1833-ból való a puchoi Assumpta-szobor. A Szűzanya ugyanolyan alakban jelenik meg, mint a pénzeinken szokás ábrázolni a Mennyei Királynőt. Ez a szobor is a Magyarok Pátrónája szobor.⁷⁹

A nagyváradi vármegyeház előtt áll egy Assumpta-obeliszk. Bihar megye hitvallását fejezi ki a négy oldalára vésett felírás: „A mennyekbe felvett dicsőséges Isten-szülő Szűz örökkévaló tiszteletére helyezte el Bihar megye és a váradi tiszteletre méltó Egyetem – a Magyarok Pátrónája iránti buzgó, őszinte szeretetből – Máriának.”⁸⁰ A latin szövegből kiolvasható a kiemelt betűszámközből az évszám: 1735.

E néhány kiragadott példán érzékelhettük az ősi hit eleven folytatását. Méltán állapíthatta meg a Mária-tisztelet emlékeinek hangyaszorgalmú gyűjtögetője és rendszerezője, Balogh Ágost: „Mindezek a művészi ábrázolások, vagyis szobrok és képek, bármilyen művészettel készültek, a magyarok Védőjének jelképei, amelyekkel nagy Úrnőnket, legkegyesebb Királynőnket és a legédesebb Édesanyánkat ábrázoljuk.”⁸¹

Néhány irodalmi szemelvény

Mátyás király korának kiváló ferences teológusa, Temesvári Pelbárt Pomerium c. könyvében idézi az ősi magyar hagyományt: „Szent István önmagát és országát végrendeletileg adta a dicsőséges Szűz kezeibe.”⁸²

⁷⁴ Vö. Nagyfalussy, im. 16a, 40a

⁷⁵ u.o. 32b

⁷⁶ Balogh, im. 46

⁷⁷ Nagyfalussy, im. 29

⁷⁸ u.o. 32

⁷⁹ Balogh, im. 289

⁸⁰ Balogh, im. 287

⁸¹ Balogh, im. 308

⁸² Vö. Nagyfalussy, im. 13

Pázmány Péter, a XVII. század legnagyobb magyar teológusa, a magyar vallási újraéledés legkiválóbb apostola írja: „Azért szemem-előtt viselvén, hogy abban az országban lakom, melynek Oltalmazó Asszonyává rendelte Szent István király Bóldog Asszonyt és halála óráján testamentumban hadta nemzetünknek Asszonyunk tiszteletit, kire nézve s mái napig költő pénzünkön, a Bóldog Asszony képe-körül ama szokott bötükkel, Patrona Hungariae, Magyarország Asszonyának vallyuk a Szent Szüzet.”⁸³

Ugyancsak ő írt gyönyörű költeményt Nagyasszonyunkról:

*Ó dicsőséges, ó ékességes,
Mint a csillag, fényes!
Űrnők s Anyánk vagy,
Drága, szép, erényes.
Menny Királynője, baj enyhítője,
Égi sark erője.
Tavaszi színben rózsza aranytője.
Éj tiszta Holdja, kín gyógyítója,
Rab szabadítója:
Tőled segítve láncait leoldja.
Szép arany nyaklánc, mennyei borház,
Ércutorony, fedett sánc:
Minden nyomorgót üdvet adva megszánasz.
Harc lobogója, vígság folyója,
Szűz virág bimbója:
Égi gyönyörnek vagy te kincstartója.
Menny ékessége, nép dicsősége,
Vidd szívünket égbe:
Hogy a száműzött lelje nyugtát végre!
Fény a sötétben, édes reményem,
Ó tekints le rám; fenn:
Adj híveidnek örök éltet! Amen.”⁸⁴*

A török hódoltságban kicsit reménye vesztett magyarságnak XI. Ince pápa adja a felemelő üzenetet, amelyet a tőle kapott zászlóra íratott: „Budát a Szent Szűz segítségével adja vissza.”⁸⁵

Eszterházy Pál herceg: „A legszentebb Istenszülő Szűz, Magyarország örökös Királynője. Az Ő tiszteletét egykor olyan nagyra tartották a magyarok, hogy védelmére még az életüket is készek voltak odaadni, sőt a legszentebb égi Királynő rózsafüzérét fegyvereken viselve az Ő katonáinak nevezgették magukat.”⁸⁶

Ezt az ősi Nagyasszony tiszteletet szerette volna újra öntudatosá, elevenné tenni Bíró István Saeculum Marianum c. műve. Ennek előszavában dicséri jótevője, Haller György királyi tanácsos nagylelkűségét, aki a mű kiadását lehetővé tette: „Mi lehet dicsőbb, mint a Magyarok Nagyasszonyának ősi máriás hitét, tiszteletét felújítva ezt szélesebb körűvé tenni, feltűzelve irán-

⁸³ Pázmány P. összes munkái, VII. kötet, 781

⁸⁴ Hozsanna 192, 1.3.5.7.10.12.13.

⁸⁵ Zsolozsmáskönyv III. 4. 1263

⁸⁶ Balogh, im. 32

ta nemcsak az ifjúságot, hanem minden életkort és rendet. Erre szolgál a pénz, amelyet nagylelkűen adtál és – ha szabad így mondanom – vagyonodból a mennyek felséges Királynőjének kölcsönöztél.”⁸⁷

Pázmány gyönyörű énekében a költői szépségek nemcsak irodalmi ékességek, hanem igen sok utalást is tartalmaznak a mennyei Királynő uralkodására vonatkozóan. Igyekeztem azokat a versszakokat kigyűjteni, amelyek egyértelműen, vagy bennfoglalólag beszélnek a történelem irányításáról. „Úrnőnk s Anyánk”, aki az „égi sark erője”, szépségével gyógyítja a bajt, hathatósan szabadítja a rabot; – érctorony a váron, aki mégis a nyomorgót is észleli a vár tövében; – harci lobogó az ütközetben, majd az égbe jutottaknak égi kincset virágoztat ki. S ennek a csodálatos érzésnek a csúcsa: amit a földön megéreztet, megsejtet, a mennyei beteljesülésben a száműzötteknek azt mind bőven megadja.

De nemcsak Budát adja vissza nekünk, hanem azt az ősi hitet is, hogy Ő nekünk Királynőnk, aki örökségét ugyan nem tudja megóvni minden bajtól, de elveszni nem engedi. Saját Fiát sem menthette meg a szenvedéstől, sőt kereszthaláltól, mert a Gondviselés rendjében „Ezeket kellett elszenvednie a Krisztusnak, hogy bemehessen dicsőségébe.” (Lk 24,26) S ha önmagáról azt énekelte a Magnificat-ban: „Tekintetre méltatta szolgálója alázatosságát... Hatalmasokat levett a trónról, és kicsinyeket felemelt” (Lk 1,48.52), akkor nemzete sorsában is be kellett ezeknek következniök. Budát is el kellett veszítenünk az ország nagy részével együtt, hogy örömben nyerjük vissza.

Az eszme elhalványulhat, de el nem vész a XIX-XX. században sem

A XIX. század közepén arról panaszkodnak a magyar katolikus püspökök, hogy „a magyar Egyház modern körülményei és a vallás állapota ebben az országban egyáltalán nem olyan, hogy a Szűzanya Szeplőtelen Fogantatásának jámbor hite, mint az egész Egyház dogmája, a püspökök által előterjeszhető legyen.”⁸⁸

Pedig Nagyasszonyunknak ez a kiváltsága évszázadokon át a szívünkhöz közel állt, a ferencesek és a jezsuiták hirdették, védték e tanítást. Nagy-Sáros-Patakon 1201-ben már áll az első ismert magyarországi Immaculata templom.⁸⁹

Ünnepét is megültük már a XIV. század elején, amint ezt Róbert Károly egyik okiratából tudjuk.⁹⁰

Mátyás király korában összeállított kéziratot nemzeti zsolozsmáskönyvünkben pedig az Immaculata első zsolozsmáját is megtaláljuk.⁹¹ Mihály, egyike a párizsi egyetemen végzett magyar hittudósainknak is tanítja. – Temesvári Pelbárt „Aureum totius theologiae Rosarium” c. művében védi a Szűzanya kiváltságát. Egy századdal később Pázmány Péter: „Prédikációk Mária tiszta fogantatásáról” c. kötetével száll síkra az Immaculata-tan mellett.

1690-ben I. Lipót király a pénzünkre ezt íratta fel: „S. Immac. V. Mar. Mater Dei Pat.

⁸⁷ Balássy F. Történelmi adatok s töredékek az erdélyi kat. főnemesek vallásos buzgalmáról. – Religio, 1857. II.18.sz. 151

⁸⁸ Balogh, im. 772

⁸⁹ Schematismus Franciscanus S.Ladislai, 1866. 20

⁹⁰ Vö. Fejér, im. T.VIII.v.1. 381

⁹¹ Vö. Knauz, Magyar Sion, 1869. 736

Hung. 1690”, magyarul „A Szeplőtelen Szűz Mária, Isten Anyja, Magyarország Pátrónája. 1690.”⁹² Ugyanezt mondja a pesti Rókus kórház előtt 1867-ben felállított Immaculata-szobor felirata is.⁹³ Amikor 1854-ben IX. Pius pápa a dogmahirdetés előtt megszavaztatja az egybehívott püspököket, a kérdezettek a szokott „Placet”-tel azaz „Tetszik”, igen, feleltek. Szcitovszky magyar bíboros hercegprímás, mint már utaltam rá, így válaszolt helyéről felemelkedve: „Nekem nemcsak tetszik, hanem a legnagyobb mértékben óhajtom, hogy Szentséged az Immaculata-tant dogmává tegye. Én ugyanis... egy olyan királyságnak vagyok a legfőbb papja, amelyik sajátosságos értelemben tiszteli Máriát, mint saját Nagyasszonyát.”⁹⁴

Aztán lendületes beszédben, ragyogó szemmel sorolja, hogy Nagyasszonyunk eme kiváltságáért mi mindent tett meg, imádkozott, vitázott, épített e nemzet.

Az akkori püspöki karnak a félelme mögött nyilván ok húzódott, de elnökének ez a megnyilatkozása csodálatos hitről tesz tanúságot. Sem őt, sem népét nem zavarta, hogy az osztrák miniszterek Mária örökös magyar Királynői képét és a hozzá tartozó feliratot elhagyatták, lelítették egy idő múlva a pénzeinkről. Túl magyar volt, túl nagy segítség volt?⁹⁵ Később azonban – sajnos – elhalványult ez a kiváló tisztelet. Legalábbis az állam uralta területeken.

Nem túlzás e nagy bizalom és tisztelet a Nagyboldogasszony-eszmében?

Prohászka Ottokár, székesfehérvári püspök, az I. világháború alatt, amikor katonáink mindig külhonban és győztesen harcoltak, érzekelte, hogy itt nem rózsafüzéres, Nagyboldogasszonyképes Mária-katonák küzdenek. Próféta jövöbelátással mondta: „Ez a káromkodó hadsereg nem lesz győztes.” Nemcsak hogy nem győztünk, hanem még a hazánk területének kétharmadát is elvesztettük. Ne Máriától és a neki adott tisztelettől féltsük a hazánkat! Ő nem végcél, nem is a saját erejével, hanem Istentől mellénk rendelve, a tőle kapott hatalommal és hozzá vezető anyai jóssággal birtokol és vezet minket.

„Nem emeljük túl a határon, túl a teremtmények fokán a Szent Szüzet, nem imádjuk a Boldogságos Szüzet.” Egy a Közbenjáró Isten és az ember között: Jézus Krisztus. (Vö. 1Tim 2,5). Bízunk az élő Istenben, aki minden embernek üdvözítője, kivált a hívőnek. (1Tim 4,10) Nekünk nincs más közbenjárónk, de mégis csodálatos, hogy a Megváltó Betlehemben egy édesanya ölében és a Golgotán, véres munkája után, megint csak a fájdalmas anya ölében nyugszik, úgy, hogy maga Aquinói Szent Tamás is mondja: az ember üdve az asszony által kezdődik.

E mellett a szent hit mellett, a hit szellemének e benső vonzalma mellett áll őrt a kereszténység két doktora, mint két darabont: Szent Bernát és Szent Alfonz, ugyanezt hirdeti Szent Germán, konstantinápolyi pátriárka: Senki sem üdvözülni, hacsak nem általad Szent Szűz; senki sem szabadul meg a rossztól, hacsak nem általad, legkegyesebb Szűz. Ugyanezt mondja Damaszkuszi Szent János, Damiáni Szent Péter és Szent Bonaventúra és a többi szent is, aki nem írt teológiát, hanem aki valóban nagy teológus, mert közel áll az Istenhez, szíve mélyéből és szeretete hevéből beszél a Boldogságos Szűz Máriáról.

Az Egyház liturgiája folyton ismételgeti. „Nálam van az út és az igazság reménye.” (Sir 24,25) „Aki megtalál, az életet talál, és elnyeri az Úrnak tetszését.” (Péld 8,35) A Szentírás pe-

⁹² Balogh, im. 329

⁹³ u.o.

⁹⁴ Balogh, im. 406

⁹⁵ Vö. Balogh, im. 331. 403

dig úgy köti össze a Jessze törzsét ezzel a virággal, úgy köti össze az anyát a gyermekkel, úgy az asszonyt az ivadékkal, hogy aki a gyermektől, az ivadéktól jót vár, az asszonyt, az anyát sem mellőzheti. Ez a katolikus szellem. Minden kegyelmet a Boldogságos Szűz által remélünk. Ez a hit különben jelezve van valamiképpen azon isteni szóban: „Ő széttiporja fejedet” (Ter 3,17); az én győzelmemben is: Ő széttiporja fejedet; az emberiség nagy küzdelmeiben is: Ő széttiporja fejedet. Következésképp mi ezekből a gondolatokból és irányításokból ezt a következtetést vonjuk le a magunk számára, hogy valóban minden kegyelmet a Szent Szűz által nyerünk.”⁹⁶

Magyar népünk ebben az ősi hitben élt tudatosan, vagy ha kevésbé tudatosan is, de boldogan. Nem csalódott Nagyboldogasszonyában. Kár, hogy a legutóbbi évtizedekben meggyöngült ez a hit. Kár, hogy amikor a nagy Örökös, az Édesanya háttérbe szorult, Jézus mintha levette volna rólunk a kezét, és vértől lett vörös az áldott magyar föld.

A magyarok szellemi Mária-temploma

Jó lenne észrevennünk, hogy őseink nemcsak kőtemplomot építettek Nagyasszonyunknak, hanem tiszteletből és rajongó szeretetből, bizalomból, könnyből, fohászokból is építettek egy szellemi templomot. Ennek főoltára felett a Szűzanya, mint mennybevitt, mint Királynő, mint örökös magyar Királynő foglal helyet. De ragyogó fényben állnak egyéb kiváltságai is: istenanyasága, irgalmassága, segítőkészsége, fájdalmai, és a legutóbbi évszázadokban külön hangsúlyt kapott Szeplőtelen Fogantatása. Mindegyik titok valóságos értéket jelent, remek alkalmat is a vallásos magyar lelkiület megnyilatkozására. De minden titok beleolvad e szellemi dómba, mind egyetlen gyönyörű asszonyon ragyog ékszerként: a Magyarok Nagyasszonyán, királynőnkön. Ő a Világ Győzedelmes Királynője is.

Mária magáról beszél: „Örüljete, ismét mondom, örüljete, mert a mennyei Atya nagy dolgot cselekedett velem. Mindenkinél jobban felmagasztalt, s királynői hatalommal áldott meg. A bűnökbe merült világ megmentésének munkáját az én kezembe helyezte. Én vagyok a Világ Győzedelmes Királynője, minden lélek királynője, akinek nem állhatnak ellent a pokol összes serege sem. Halljátok meg, amit mondok: kezemben van a győzelem.”

„Az én királynői hatalmam kegyelem és áldás minden léleknek, minden nemzetnek és az egész világnak. Ha én nem szólok hozzátok, ti sem szólhattok az Én Fiamhoz. Ha nekem nem adatott volna hatalom a világ fölött, a világ már régen elmerült volna a megsemmisülés poklában. Az én hatalmam: az Édesanya hatalma kicsinyei fölött, akik e hatalom híján elpusztulnának.”

„Az én világhatalmam jelenti továbbá az Ég főangyalait seregükkel egyetemben, akiket a mennyei Atya rendelt mellém, hogy a végső győzelem pillanatában harcra keljenek a gonosz és emberbőrbe bújt szolgálói ellen.”⁹⁷

Eszterházy Pál nádor könyörgése a Magyarok Nagyasszonyához

Maga a könyörgés sok imakönyvben megtalálható. Idevágó gondolatai. A nádor, mint közjogi főméltóság, nagyon is benne volt az ország irányításában. Tudta, hogy a vezetőknek igazságos törvényt kell adniok, s ehhez kell alkalmazkodnia mindenkinek a közjő érdekében.

⁹⁶ Prohászka Ottokár, Összegyűjtött munkái, XVIII. k. 23

⁹⁷ Világ Győzedelmes Királynője, 117

„Emlékezzél meg, Istennek dicsőséges Anyja, Magyarok Nagyasszonya, szentséges Szűz Mária, emlékezzél meg örökségedről, amelyet hű szolgád, első királyunk és apostolunk, Szent István, neked felajánlott és végrendeletében reád hagyott.”

„Oltalmazd és védjed hatalmas pártfogásoddal minden testi-lelki bajtól édes hazánkat, hogy Isten dicsőségére és néped vigasztalására mindenkor virágozzék. Eszközöld ki könnyörgéssel, hogy az Anyaszentegyházat, vagyis a katolikus hitet idehaza és mindenütt a világon fölmagasztalás érje; hazánk főpásztorainak és egész papságának nyerj isteni segítő kegyelmet, nekünk, híveidnek pedig tanulékony, engedelmes és az élő hit cselekedeteiben bővelkedő szívet, hogy Szent Fiad meg ne nehezteljen reánk és országát tőlünk joggal el ne vonja. Gyullaszd föl bennünk ősatyáink buzgóságát és vezérelj a hitetlenkedőket az igazak okosságára...”

„Könyörgünk, Nagyasszonyunk, magyar hazánk vezetőiért, hogy a Szentlélek ajándékai által felvilágosítva megismerjék az igazságot, megbüntessék a gonoszt, megvédelmezzék az igazat, hogy a közjó előmozdításán őszinte igyekezettel fáradozzanak, az árváknak, az özvegyeknek és az ártatlanoknak igaz lelkiismerettel szolgáltassanak igazságot.”

„Könyörgünk, Nagyasszonyunk egész nemzetünkért. Légy hozzá irgalmas; örökséged polgárait, akiket védelmed alá vettél, őrizd meg minden büntől; kormányozd és vezesd kegyességgel, tartsd meg Isten szeretetében és félelmében.” A nádor tehát őrzi a Szent István ajánlotta módszert, hogy a vezetők: bárók, főurak és a közéjük sorolt egyházi főemberek, a főpásztorok, akik az új király kiválasztásánál közösen járnak el, a Szűzanya különös kegyét élvezzék mindig, az ország kormányzásában is. Ezért külön kéri értük a Nagyasszony imáját. Ugyanígy a szabad nemzetért is kér imát, hogy el ne hagyja: mint a királyválasztásnál a jóváhagyók, kikiáltók, más időkben pedig a nemzet fennmaradását gyökerében biztosítók védelmet kapjanak.

Külön gondja van a nádornak, és védelmet kér a maguk jogát megvédeni kevésbé alkalmas rászorulóknak: özvegyek, árvák és igazságszolgáltatás kezébe adott ártatlanok legyenek a Nagyasszony védelme alatt. Régen a király ezek védelmére ütötte lovaggá az arra érdemeseket. Eszterházy nádor idejében ilyenek már nem éltek, másban nem nagyon bízhatott, csak az örökös Királynő jóságában.

„Esedezésed által nyerj a bűnbánóknak bocsánatot, az igazaknak állhatatosságot, a szüzeknek tisztaságot, a házastársaknak hűséget.”

Minden uralkodó tudja, hogy vannak vétkesek, akiket büntetni kell az igazságosság és a közjó érdekében. De ha van remény a megtérésre, legyen kész a megbocsátásra is.

Mennyire megsejtette a jövőt a nádor, vagy talán már akkor is voltak gondok az ifjúság nevelése körül. Soha sem volt könnyű megérteni a felserdült ifjúságnak, hogy miért kell annyira vigyázni a tiszta erkölcsre, amikor az élet olyan nagyon csábos és az alkalom szédítő.

Hiába állt minden korban elrettentő példa a fiatalok előtt, hogy büntetlenül nem lehet elfecsérelni az állapotbeli tisztaságot, sokan tették tönkre magukat, esetleg családjuk életét bukással. És az ország is megsínyli a szabados gondolkodást:

*„Így minden ország támasza, talpköve
a tiszta erkölcs, mely, ha megvész,
Róma ledől s rabigába görbed.”⁹⁸*

Nem kevésbé fontos a házassági hűség. A nemzet nagy család, amely sok-sok kis családból áll. Ezek egészséges gondolkodása, hűséges szeretete: férj a feleséghez, feleség a férjhez odaszen-

⁹⁸ Berzsenyi D. : A magyarokhoz

telődik a házasságkötés alkalmával, hogy kizárólag a házastársat fogja boldogítani: ez a boldog család alapja. Boldog család, boldog nemzet. S az egymáshoz s az esküjükhöz hű családok tudják, merik, akarják vállalni a bőséges gyermekáldást, ami ugyancsak a nemzet legfőbb érdeke. Érthető, hogy a nádor buzgón kéri számukra a Nagyasszony kegyelmét.

„Bár mi megfogyatkoztunk a fiúi kegyeletben, te megmaradtál édesanyánknak és Nagyasszonyunknak. Légy minden bajos ügyünkben szószólónk szent Fiadnál, hogy az ő akarata szerint rendezzük életünket, és téged Nagyasszonyunknak, különös pártfogónknak valljunk és tiszteljünk életünk minden napján.

Jó Anyánk! Te uralkodjál felettünk és Szent Fiad, Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk. Fogadd kegyesen hódoló szívünk esdeklését...”

Nagyon kívánatos lenne, ha az országért felelősök, nagyok és kicsik, ekkora hittel élnének, néznék az ország sorsát, és bajainkat nemcsak a napi politika kétes lehetőségeivel, hanem ezzel a természetfeletti segítséggel is próbálnák jóra fordítani és a jóban megtartani.

A Nagyboldogasszony és a magyar ferencesek Mária-tartománya

Assisi Szent Ferenc, eredeti néven Giovanni Bernardone (1182-1226), változatos ifúság után saját fogalmazása szerint „megtért”, vagyis intenzíven akarta keresni és szolgálni az Istent és az embereket. Irányítást kérő imádsága közben arra kapott utasítást a keresztre feszített Úr Jézustól, hogy „menjen és hozza rendbe az Ő házáat, amely omladozik.” A lelkes fiatalember nekilátott a munkának, és három kápolnát tatarozott. Köztük volt egy parányi templomocska Assisitől néhány kilométerre.

Ezt a templomot nagyon megkedvelte. Itt alapította I. rendjét a megtérő férfiak és a II. rendet az evangélium szellemében élni vágyó nők számára, majd a III. rendet azok számára, akik megmaradtak a családi körben, de a ferences szellemben kívántak élni.

Mivel a templomocska freskója a Szűzanyát angyalok között ábrázolja, Angyalos Boldogasszonyként ismerték az emberek. Ezt választotta örökös osztályrészül a földön az új rendalapító, erről „Portiuncula”, „részezske” lett a neve. Úgy érezte, itt jobban átélhető a mennyország légköre, a mennyei szellemek inkább látogatják e helyet, mint más földi tájakat. „Ezért gyakran mondogatta a testvéreknek: Vigyázzatok rá, fiaim, hogy sose hagyjátok el ezt a helyet. Ha az egyik oldalon kiűznek benneteket, jöjjetek vissza a másikon, mert valóban szent ez a hely, Isten lakóhelye.”⁹⁹

Ez a szellemiség az egész rendet jellemezte ezután mind a mai napig. Az Angyalos Boldogasszony tiszteletét mindenhová elvitték Európába és a többi földrészre, pl. Amerika nagy városa innen nyerte nevét: Sancta Maria los Angeles.

Az 1220-as években már Magyarországon is meglepedtek a rend tagjai. 1231-ben már saját tartományuk volt a beregi egyezmény tanúsága szerint. Minden bizonnal óriási örömmel vették tudomásul az idegenből jött testvérek, hogy rendjük szelleme a Mária tisztelet terén mennyire azonos a magyar Nagyasszony, a mennybevit Szűzanya tiszteletével.

A nagyon megnövekedett létszámú rendet, az ország területén szétszórt kolostorokat nehéz volt kormányozni, egy kormányzati egységben, rendtartományban, ezért több tartományra osztották a századok folyamán, természetesen más-más cím (titulus) alatt. De történt valami jelentős esemény is, amiért az ősi magyar rendtartomány nevet változtatott. Addig „Provincia

⁹⁹ Celanoi Tamás, Vita II. c. 7.

Hungariae”, vagyis „Magyarország (ferences) rendtartománya” volt a neve.

Az 1456-os nándorfehérvári győzelem után a török hetven évig nem indított újabb hadjáratot hazánkon át nyugat felé. De készült nagyon, hogy az ősi tervet, Európa mohamedánna tételét megvalósítja. Hunyadi János, a hívő, rózsafüzért imádkozó hadvezér – sajnos – meghalt a nándorfehérvári győzelem után, ugyanúgy segítőtársa, az olasz ferences Kapisztrán Szent János is. Hunyadi Mátyás pedig, akinek a Gondviselés kezébe adta hazánk sorsának intézését, mint király nem járt édesapja nyomán sem őszinte vallásosságban, sem az ország ellenségének, a töröknek dolgában. Mondják, hogy először német császár akart lenni, aztán törökverő.

Lehet, hogy így igaz. Tény: egyik sem lett. Pedig az egyetlen erős, hatalmas hadsereget Európában, a legendás feketesereget ha a török nyakára küldi, otthonában megveri, soha többé nem lett volna számottevő hatalom az oszmán birodalom. A földközi-tengeri 1571-es ütközet alkalmával olyan erős volt a török hajóhad, hogy az összes keresztény országnak össze kellett fognia, hogy felvegye vele a harcot, és nagyon nehéz küzdelemben verték csak meg ellenségüket. De a győzelem után soha nem lett Törökország tengeri hatalom.

A magyar ferencesek rendtársaik révén jól értesülhettek a török készülődésről. Azzal is tisztában lehettek, hogy Európa országai nem nagyon törődnek a török-üggyel, nem tudnak, talán nem is igen akarnak segíteni, ha jön a veszedelem: Nem bízhatunk most sem, mint máskor sem más segítségben, mint a Magyarok Nagyasszonyában.

A XVI. század elején a pesti ferences kolostorban élt Vásárhelyi András testvérünk. Ha Petőfi Sándor a XIX. századi költőket Isten rendelte prófétáknak nevezi, róla minden biztonnal elmondhatjuk, hogy költő és próféta is volt, hiszen őt a történelem igazolta. 1508-ban írt verse gyönyörű dicsőítése az „Angyalok Nagyságos Asszonyának”, egyben szorongó, remegő, biztatást kereső fohász hozzá, aki egyedül lehet a „törököknek megnyomorítója”. Mivel szinte már sehol sem lehet meglelni ezt a fontos szöveget, közölni szeretném teljes egészében.

Vásárhelyi András éneke: ¹⁰⁰

*Angyeloznak nagyságos Asszonya,
Úr Jézusnak bódogságus anyja;
Mennyországnak szépséges ajtója:
Paradicsomnak vagy széles kapuja!
Neked szólonk szizeknek virága,
Mend szenteknek oly nagy vígassága,
Angyeloznak ő nagy tisztasága,
Pátriáráknak ő nagy dicsősége.
Dicsekedjél angyeli székedben,
Szerafinnak szent szeretetiben;
Kérubinnak nagy bölcsességében,
Székeseknek bölcs ítéletiben.
Reád néznek szenteknek szemei,
És véneknek keserves szüvei
És árváknak nyomorólt ihai;
Bűnössöknek óhajtó lelkei.
Esedezél, mi nagy igazságunk,*

¹⁰⁰

Az első név szerint ismert magyar költő

Sok bűnönkről, mi nagy bátorságunk,
Szent fiadnak, mi nagy tisztességünk:
Halálonkról, mi nagy reménségünk.
Áldott te légy, Jézusnak dajkája,
Szent Atyjának drága kencstartója;
Szent léleknek ő megnyugosztója,
Igazságnak megvilágosajtója.
Segéljed meg tebenned bizókot,
Engeszteld meg az apostolokat,
Fordejtsd hozzánk az mártíromokat,
Térejtsd hozzánk az confessorokat.
Dicsőséges szenteknek mondási,
Szent háromságnak nagy titkó tanácsi:
Apostoloknak szent prédikálási,
Mártíromoknak nagy sok kínvallási.
Emlékezzél angyeli esésről,
Emlékezzél Évának vétkérről,
Emlékezzél az nagy vízözönről,
Nyerj kegyelmet az nagy úr istentől.
Siradalmas nekünk mi életünk,
És minekünk mi sok vétkezetünk;
Rettenetes nekünk vétkezetünk
Ha te nem léssz nekünk mi nagy segedelmünk.
Árvaságnak kegyes táplálója,
Özvegyeknek megoltalmazója,
Szegényeknek meggazdagejtója,
Számkivetéseknek megbódogejtója.
Siradalmas nekünk születetünk
Féledelmes sok hívokodásonk:
Rettenetes nekünk bajvívásonk:
Ha te nem léssz nekünk kegyes táplálónk.
Asszonyoknak szépséges tüköre,
Férfiaknak tisztos győzedelme,
Halottaknak nagy hiedelme,
Ördögöknek ő nagy töredelme:
Rólad szólnak szenteknek mondási,
Szent háromságnak nagy titkus tanácsi,
Apostoloknak szent prédikálási
Mártíromoknak diadalmassági.
Halottaknak megszabadejtója,
Törököknek megnyomorajtója,
Kerályoknak jó tanácsadója,
Magyaroknak megoltalmazója!
Ezt szerzették Pestnek városában,
Ugyanottan szent Péter utcájában:
Születet után elmúlt időben
Ezerötszáz és nyolc esztendőben.

*Legyen hála az szentháromságnak,
Azonképpen az áldott Jézusnak;
Legyen hála az szíz Máriának:
Velem öszve mend az bódogoknak. Amen.*¹⁰¹

Zsoltározás közben sokszor ámulok el azon, hogy a királyoktól a szegény emberekig, a hegyektől a völgyekig, embertől állatokig mindenről milyen egyszerű közvetlenséggel beszél a zsoltár-költő. Ugyanilyen magától értődő bizalmas lelkülettel sorolja fel hazánk minden védeni – és szeretnivalóját Vásárhelyi András testvérünk, mint a Boldogasszony országlásának tágas körét. Népének ötszáz, rendjének háromszáz éves hite és bizalma fogalmazódott meg költeményében. Biztos remény, hogy Máriának a mennyország boldog világából is gondja van árva országára.

Tizenöt év múlva ez után az egész rend minden tartományfőnökét nagykáptalanra hívták össze a spanyolországi Burgosba. Ezen a tanácskozáson jelentette be hivatalosan a magyar tartományfőnök, hogy a magyar rendtartomány felvette Máriának, a Magyarok Nagyasszonyának nevét. A rendtartomány fő védőszentje a Mennybevitt Szűzanya. Ezzel a rendelkezéssel a ferences család Szent István népe szellemiségébe egészen hazatalált.

Vásárhelyi András néhány társával együtt vértanúhalált halt itt a pesti templomunkban, amikor a török a mohácsi vész után Pestet elfoglalta. Hiába volt a remény? Nem segített a Nagyboldogasszony? Jézusnak is meg kellett halnia a kereszten, de az megváltó halál volt. Így kívánta Isten, hogy a nemzet akkori nagy koporsójába a prófétaelkű ferences is beletéessék.

Viszont 1686-ban, amikor Budán még lobogott a lófarkas zászló, a felszabadító sereg Pestet már visszafoglalta. A seregnek öt ferences pap volt a tábori lelkésze. Ezek azonnal gondjaikba vették a mecsetté alázott templomunkat, újra katolikus templommá alakították és szentelték, s ketten itt is maradtak lelkipásztornak. Itt indult hát az új élet is a vértanúk sírján.

Ezt a házat vették el tőlünk utoljára 1951-ben, amikor a Mária-tartomány működési engedélyét bevonta a kommunista rezsim. De ötödére csökkent létszámmal, megöregedve, de nem törve, élni kezdtünk az ősi házban is, mert minden kálvária elkerülhetetlen, de a másik oldalán ott van a feltámadás dicső színhelye is.

A néplélek tanúsága

A magyar nép egyszerű gyermekei nem fektették okiratokba a maguk hitét. Szent István korában általában még a királyok sem tudtak írni. De okiratoknál szebben bizonyítja mélységes hitét, áradó szeretetét, a szívből fakadó ének, amelyben egész lelke kitarul. Amit hisz szívében, azt az ajkán hordja. Templomokban, búcsúkon ezzel vallja meg hitét. Nehéz, néha gyötrelmes munkája közben is felcsendül ajkán az égbe szálló ének. S ez az ének nemzedékről nemzedékre, szájról szájra száll. Már Szent Gellértnek feltűnt az esti csendben gabonát őrölő magyar lány gyönyörű éneke. Lelkesen ajánlja titkárának, Walternek figyelmébe:

*„Hallga csak, Valter, mint apad s árad
zengő folyója eme dalárnak.
Sír is, vidám is, figyelj csak reája:
Ez a magyarság szimfóniája.”*¹⁰²

¹⁰¹ Pest, 1508.

¹⁰² Kozma Andor: A magyarok symphoniája

Amikor életemben először jártam Jénában, engedélyt kaptunk a katolikus templom káplánjától, hogy ott misézhesünk. A templom orgonáján valaki művészi darabokat gyakorolt. Készségesen félreállt, amíg miséztünk. Orgonistánk nem volt, de a társasághoz tartozó kedvesnővérek énekeltek. Csak magyar népénekekkel tették teljessé a liturgiát. Nekünk szép volt, de megsokott. Szentmisénk végeztével kimentünk az udvarra. Beszélgetni kezdtünk. Csodálkozva vettük észre, hogy az orgonaművész, vagy annak készülő fiatalember kitárt karral rohan felénk, és szinte extázisban kiáltja már messziről a maga anyanyelvén: „Kérem, mik voltak ezek a gyönyörű énekek? Honnan vették őket? Mindegyik csodálatos volt, különösen az utolsó! Remekmű!” És ez az utolsó ének, aminek szövegéből kukkot sem értett a jó német fiú, a „Boldogasszony, Anyánk”, kezdetű ének volt, a XX. századig a magyar nép nemzeti himnusza.

*Boldogasszony, Anyánk, régi nagy Pátrónánk!
Nagy ínségben lévén így szólít meg hazánk:
Magyarországról, édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!*

*Ó Atyaistennek kedves, szép leánya,
Krisztus Jézus Anyja, Szentlélek mátkája!
Magyarországról, édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!*

*Nyisd fel az egeket sok kiáltásunkra,
Anyai palástod fordítsd oltalmunkra:
Magyarországról, édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!*

Ekkor 1964-et írtunk. Ez idő tájt a II. Vatikáni Zsinaton fogadta el Róma ősi népénekeit a hivatalos liturgiában akár zsoltárokat is helyettesítő énekeknek. De ott és akkor nekem ez az élmény mindennél többet jelentett: egy kiművelt fül hódolatát a hívő magyar génusz előtt. Kár, hogy ezt ma sokan nem is ismerik.

A magyar katolikus népének gyökerei

Dr. Werner Alajos, egykori prefektusom, énekmesterem a Hozsanna ima- és énekeskönyvben így ír: A magyar népének, vagyis vallásos ének „szinte egykorú a kereszténység megerősödésével magyar földön. A Könyves Kálmán alatt megtartott esztergomi zsinat (1114) határozata:

„A templomban semmi se olvastassék vagy énekeltessek, amit a zsinat jóvá nem hagyott”, és ennek megismérlése a IV. László alatt megtartott budai zsinaton (1279) mindenestre azt bizonyítja, hogy már az első keresztény magyar századokban (XI-XII. század) virágzott a magyar nép nótafáján olyan ének is, amely a templomban hangzott fel.

Az első egyházi népénekek irodalmi és zenei forrása kétségtelenül a gregorián ének és a középkori európai „nemzetközi” katolikus népének volt, – átgyúrva, átformálva az ősi magyar népzene ízlésével, hagyományaival, sajátosságaival.

További fejlődésében is mindig e három tényező (gregorián, európai népének, magyar népzene) eredője; minden jelentősebb irodalmi és zenei áramlat hatással volt a magyar nép templomi énekére is.

Hosszú századokon át (XI-XV.) szájhagyomány révén élt és terjedt a magyar nép énekes imádsága. Nem is nagyon volt szükség a lejegyzésükre; a nép az ének szövegét és dallamát hallás után tanulta meg és hagyományozta át – akárcsak az egyházi népének testvérpárját, a magyar népdalt.” (81)

A kereszténységet magát is a katolikus Egyháztól más népek, zömmel a nyugatiak közvetítésével kaptuk, de ráépítettük nemzeti sajátosságainkra. Így voltunk a szent énekekkel is. Valamilyen formában magyarrá tettünk mindent, szöveget, dallamot. S bár nem volt szabályos, évszázadokon át magyarul énekeltük meg a szentmise részeit, amelyeket a nyugati kereszténységben latin nyelvű gregorián ének kísért és magyarázott.

Az Ószövetség választott népe a kinyilatkoztatás nagy igazságait a Szentírásban a Mózes által írt és a próféták jóvendöléseiből összeállított könyvekben őrizte. Ünnepi és mindennapos élete hitét, gyakorlati istenélményét viszont a zsoltárokból fogalmazta meg az ihletett író, ezeket vette át a közember, aki verseket írni nem tudott, de mivel a maga lelkében is ugyanazokat az eszméket és érzéseket fedezte fel, mint a költőkéből kivirágzott zsoltárokból olvasta, énekelte, ezért a magáénak érezte azokat, úgy vette, hogy ezek az övéi.

Hasonló a helyzet a magyar népének ügyében is. Az én szívemből szólnak, – mondhatta minden hívő magyar. És szóltak is évszázadokon keresztül, lelkesen az új generációk ajkáról, mert minden nemzedék a magáénak érezte a Nagyboldogasszonyt. Tudta, hogy még a legjobb király vagy más nagyúr is messze van az egyszerű ember életétől, nem látja, nem érzi a gondjait, s a legtöbb esetben nem is tud segíteni.

Szent István tartott ugyan törvénylátó hetet a Nagyboldogasszony búcsúja alkalmával, de ez egyszer volt évente. A többiek is tartottak ilyet? Ha igen, akkor sem nagyon jutott ideje, ereje és lehetősége az egyszerű magyarnak odajutni. Isten és a Nagyasszony mindenütt elérhető volt, ráért meghallgatni minden fohászatát és tudott is, akart is segíteni. Ezzel a hittel megélt, reális kapcsolat zeng az ősi magyar máriás énekeinkben. Lássunk néhány szemelvényt!

Népénekeink részletes tanúságai Nagyboldogasszonyunk tiszteletéről

Nagyboldogasszonyunk a mennyek Királynője

A szegény ember örömmel dicsekszik rangosabb rokonával, az egyszerű a tanult ismerőssel vagy főleg barátjával. Így büszkélkedünk mi, sokak szemében ágrólszakadt magyarok azzal, hogy a mi örökös Királynőnk a Mennyek Királynője.

A ránk maradt legrégebbi énekgyűjteményünk: Kisdi, Cantus Catholici (1651.) „Felvitetett magas mennyországba” kezdetű éneke, színes leírása a Szűzanya mennybevitelének, úgy, ahogyan a szenthagyomány és a magyar költői fantázia látja.

*„Felvitetett magas mennyországba,
Angyali szép, örvendetes házba,
E nap a Szűz nagy menyasszonyságba,
Az Istennek drága hajlékába.
A mennyei Atya udvarába,
Felső Sion drága városába,*

*Dicsőséges szép palotájába,
Már bemegyén nagy vígasságába.
Asszonyi rend nemes boldogsága,
Pátriárkák buzgó kívánsága,
Angyaloknak nagy boldog vígsága,
Az Istennél minden fölött drága.”¹⁰³*

A mennybevitelt örömmel végig szemlélve gyönyörködik abban, hogy a Szűzanyát az egész világ Királynőjévé koronázza az Úr:

*Örvendezzél, Isten Anyja, Boldogságos Asszonyság,
Mert tégedet megkoronáz a teljes Szentháromság.
Mária, mi Anyánk, Mennyei Pátrónánk,
Bűnösökre nézz le ránk.*

*Az egeknek egeiben zengedeznek trombiták,
És a király jobbjánál köszöntik Szűz Máriát.
Mária, mi Anyánk, Mennyei Pátrónánk,
Bűnösökre nézz le ránk.*

*Atyaisten koszorúzza leányának szent fejét,
Fiúisten édesanyját, a Szentlélek jegyesét.
Mária, mi Anyánk, Mennyei Pátrónánk,
Bűnösökre nézz le ránk.”¹⁰⁴*

A fényes mennyei gyülekezet, angyalok és szentek hódolatát látva odaborul a földön élő, szegény, de magát a Megkoronázott népének valló magyar is Nagyasszonya elé:

*Üdvözlégy, ó szép mennyek Királynéja,
És dicsőséges angyalok Asszonya,
Egek kapuja, belőled jött Isten
Fénye, világa.*

*Örvendezz, szép Szűz, Isten édes Anyja,
Mindeneknél szebb, teljes piros rózsa,
Ó, emlékezzél Szent Fiadnál értünk
Ó, esedezzél.”¹⁰⁵*

Az egyszerű embernek elérhetetlenül magas a királyi trón a földön is, amely előtt hétrét görnyednek még a főurak is. És Mária trónja?

A napfény trónusod, a szép hold zsámolyod,

¹⁰³ Hozsanna 167, 1-3

¹⁰⁴ Hozsanna 168, 2.5.6

¹⁰⁵ Hozsanna 197, 1-2

*A magas kék egek te sátorod,
Ragyognak fejedén ékesen, fényesen
Mint égi korona, a csillagok.
Ami él s mozdul, tehozzád fordul,
Mert egész ég és föld kerekésege
Az Isten Anyjának öröksége.¹⁰⁶*

Igazi öröksége viszont mi vagyunk, magyarok:

*Egek ékessége, földnek dicsősége,
Magyarok Asszonya, Királynéja!
Hozzád buzgó szívvel, köteles hűséggel
járulunk szentséges Szűz Mária.
Mint pátrónánkhoz, édes Anyánkhoz
Teljes reménységgel folyamodunk,
És minden ínségben fohászkodunk.
Tekints le jó szívvel, irgalmas szemeddel
A mi szent eleink kérelmére,
Jöjj, örökségednek, rettegő népednek,
Jöjj, kérünk, ó Anyánk, védelmére.
Míg bennünk egy ér mozdul s egy csepp vér,
Nem szűnik tégedet hűn tisztelni,
Kegyes jó voltodat emlegetni.
Mert belénk ontatott, szívünkbe oltatott
Eleink vérével szereteted,
Azért fenn is marad, soha ki nem szakad
Magyarok szívéből tiszteleted.
Ettől, ó szent Szűz, szívünk ég mint tűz,
És téged mindenkor kész tisztelni,
Hűségét vérével pecsételni.¹⁰⁷*

Egyszer megtörtént, hogy szülőhazája, Ausztria érdekében magyar alattvalóitól kért segítséget az uralkodó, s ők így kiáltottak fel: „Életünket és vérünket királyunkért, Mária Teréziáért!” Égi Királynőnkért, a mindenkori magyar királyért évszázadokon át ontotta vérét a népünk. A csatában a nagy kiáltás ez volt: „Jézus, Mária!”

Megjegyzem, hogy amíg ez volt a harcosok ajkán és nem káromkodás, addig tudott is győzni seregünk.

*Tudod, hogy Szent István örökségben hagyott,
Szent László király is minket reád bízott.
Magyarországról, édes hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!¹⁰⁸*

¹⁰⁶ Hozsanna 285, 5.

¹⁰⁷ Hozsanna 285, 1-3.

¹⁰⁸ Hozsanna 284, 9

Igen, rád bízott minket e két szent király, majd a második honalapító, IV. Béla, utána Nagy Lajos, és utolsó zseniális hadvezérünk, Hunyadi János, aki kardja markolatán hordta, imádkozta a rózsafüzért. Kardja azóta is volt másnak is, csak a markolatáról – és ajkáról – hiányzott a lényeg.

*Zengő énekszóval dicséri népünk Nagyboldogasszonyát.
Zengj szívem dalt és magasztald a világ Nagyasszonyát,
Mert legyőzte ő szülötte a pokolnak zsarnokát.
Üdvözítő anyja lett Ő, kiben élünk újula,
Végzetlen jókat Isten nyújt nekünk őáltala.¹⁰⁹*

Akit pedig alázattal köszönt Gábor főangyal és a mennyei világ, aki fényes csillagként ragyog a komor égen, sajátosan magyar, dór dallamával népünk is köszönti:

Mária, Mária,
Hazánk védasszonya,
Özvegyek és árvák
Megvigasztalója.
Mária, Mária,
Gyászban is fényesség,
Árva magyaroknak
Te vagy az ékesség.¹¹⁰

Méltóság, mégpedig királyi méltóság illeti a földön nálunk, magyaroknál:

*Ó, dicsőséges asszonyság,
Napszápon fénylő tisztaság,
Kit illet mennyben boldogság,
És égben, földön méltóság.
Égi Királynak Szent Anyja,
Világosságnak ajtaja,
Kiben az élet szép napja
Magát miránk kiárasztja.¹¹¹*

E nagy Királynő a mi Védasszonyunk:

*Asszonyunk nagy nemessége,
Dicsőséges királyi felsége.
Mindeneket felülmúl szépsége,
Mint csillagot a nap fényessége.
Imádkozzál értünk Szülöttednek,
Nyerj kegyelmet tőle népeidnek,*

¹⁰⁹ Hozsanna 171, 3

¹¹⁰ Hozsanna 148, 5-6

¹¹¹ Hozsanna 191, 1. 3.

*Kik általad kegyelmet keresnek,
És előtte sírva esedeznek.¹¹²*

A dicsőséges, ékességes Úrnő tud rajtunk segíteni:

*Királynéja az egeknek
S az angyali seregeknek;
Áldunk téged és dicsérünk,
Mert megváltót szültél nekünk.
Örülj, dicső, szép Szűzanyánk,
Mennynek dísze, tekints le ránk,
Szerezz nekünk, kérünk téged,
Szent Fiadtól segítséget.¹¹³*

A tiszta gyöngyvirág nem ódzkodik attól, hogy a magas mennyből lehajoljon a bűnös földre:

*Ó, áldott Szűzanya, mennyei szép rózsza,
Boldog mennyországnak drága gyöngyvirága,
Bűnösöknek édes szószólója,
Vigyázz reánk, Édesanyánk,
Angyaloknak kegyes Királynéja.¹¹⁴*

A szegény embernek legnagyobb gondja, hogy enni tudjon adni a családjának, és otthon maradjon vele, dolgozni tudjon érte. Legnagyobb kincse pedig a jó hírnév, a becsület. Érthető, hogy ezekért igen melegen sóhajt ahhoz, akinek van hatalma mindezt biztosítani.

*Mindenfelé nyomorúság szorongatja népünket,
Majd száraz ég, majd zápor, jég veri el termésünket.
Most szívünk szomorú, fél, hogy lesz háború,
Kétség gyötör bennünket.
Békességben, csendességben tartsd meg hű szolgálóidat,
Becsületben és bőségben örökös országodat,
Szánd meg, ó jó Anya, magyarok Asszonya,
Hű magyar jobbágyodat!
Jó hírnévnek, magyar vérnek gerjeszd vidám újultát,
Királyáért, hazájáért vitéz vére buzdultát.
Engedd, hogy hős karja mindig föltarthassa
Az ellenség lándzsáját.¹¹⁵*

A népet dúló háború, sajnos, nem volt ritka jelenség hazánkban sem. Külföldről jövő támadás, belharcok is rengeteg vért ontottak az évszázadok folyamán. Évekig, néha évtizedekig tornyosul-

¹¹² Hozsanna 167, 7-8.

¹¹³ Hozsanna 204, 1-2.

¹¹⁴ Hozsanna 190, 1.

¹¹⁵ Hozsanna 286, 3-5.

tak felettünk ezek a viharfelhők. Köztük egyetlen biztató csillag ragyog: Mária.

*Gyászba borult egek,
Háborgó tengerek
Csillaga, Mária!
Hozzád fohászkodunk,
Feléd sóhajtozunk
Szeplőtlen Szűzanya!
Süvöltő felhők közt
Nyugodtan tündökölsz,
Tiszta, szép csillagunk,
Míg hazánk hajóját
Viharok csapkodják,
S hozzád sír jajsavunk.¹¹⁶*

A hadbavonultak mindig tudták, hogy a leghűségesebb támaszuk otthon az édesanya szíve.
A vész idején hová is fordulhatna az árva magyar?

*Édesanyja, Nagyasszonya igaz magyar fiaknak,
Pátrónája, pártfogója régi magyar hazánknak!
Tehozzád járulunk, sírva leborulunk,
Légy anyja fiaidnak!
Reánk tekints, mert senki sincs, ki sorsunk boldogítsa,
Igaz szívét és jó szemét aki reánk fordítsa.
Sok véres sebünket, panaszos ügyünket
Aki előbb mozdítsa.¹¹⁷*

Fekete felhők, tornyosuló hullámok, vad harcizaj és kétségbeejtő nyomor közepette zúg Nagyasszonyunk felé könyörgésünk:

*Boldogasszony, Anyánk,
Régi nagy pátrónánk,
Légy velünk, légy velünk!
Sok kiáltásunkra
Siess oltalmunkra!
Ha nem jössz, elveszünk.
Nagy szíved fényével,
Lelked békéjével
Hajolj a viharra!
Égi trónusodból,
Csillagos lakodból
Tekints a magyarra!
Viharon, vészen át*

¹¹⁶ Hozsanna 290, 1-2.

¹¹⁷ Hozsanna 286, 1-2.

*Íme, felzúg hozzád
Nyomorunk jajszava:
Segítsd meg nemzeted,
Háborgó tengerek
Csillaga, Mária!*¹¹⁸

Népünk nagyon is tisztában van azzal, hogy Márián kívül nem várhatunk segítséget. Ismerték Isten üzenetét a zsidókhoz, hogy „kinyújtott karral” sietett segítségükre, amikor Egyiptomban voltak. Mária kinyújtott keze, azaz hatalma a földre is leér, hiszen Istentől kapta az erőt az egész világ javára. Így, ilyen értelemben szól az ének:

*Nyújtsd ki mennyből, ó szent Anyánk, kezedet,
Meg ne utáld ínségében népedet,
Mária, Mária, Mária, Szűzanya!
Oltalomhely Isten után csak te vagy,
Szólj mellettünk, mert Istennél szavad nagy.
Mária, Mária, Mária, Szűzanya!*¹¹⁹

A magyar katolikus hit pillanatra sem téveszti szem elől, hogy Nagyasszonya istenanyasága miatt kapta hatalmát, Jézustól Jézushoz vezet:

*Jézus Fiad előtt hajts térdet érettünk,
Mert ha nem cselekszed, egy lábíg elveszünk.
Magyarországról, édes hazánkról,
Ne feledkezzél el szegény magyarokról!*¹²⁰

Nagyon mély alázattal ismeri el népünk abban a régi időben, amikor még eleven volt a hite, hogy jogos isteni igazságosság rója ki ránk a büntetéseket. De ismeri az Úr irgalmas szívét is, tudja, ha Édesanyánkkal együtt kérjük bocsánatát, szívesen megadja:

*Keserű gondok tépik szívünket,
Ó Szűz Mária!
Sok bűneinkért keményen büntet
Isten szent Fia.
Bánatos szívvel mellünket verjük
Könnyünk árja hull.
Bűnbánón valljuk: Megérdemeljük,
Mit ránk mért az Úr.
Zokogva mégis kérlelni Istent
Most letérdelünk.
Pártunkat fogni
Anyánk, te Szűz, Szent,*

¹¹⁸ Hozsanna 290, 3-5.

¹¹⁹ Hozsanna 189, 1-2.

¹²⁰ Hozsanna 284, 11.

*Jöjj, ó jöjj velünk.
Könyörül rajtunk Szent Fiad Érted,
hogya rád tekint,
Isten országa és a te néped
Így leszünk megint.¹²¹*

Isten, aki népünket különleges hivatásra választotta ki, olyan védőt adott számunkra, aki előtt nincsen legyőzhetetlen akadály. Ez a meggyőződés zeng a következő sorokban:

*Hogy te légy segítők, bajokban erősítők,
Isten kiválasztott bús szíveknek.
Hatalmas szent szavad, meghallgat szent Fiad
S megnyered bőségét kegyelmeknek.
Nincsen oly szükség, nincs oly nagy ínség,
Melyre nem hathatós égben szavad,
Melyből nem menthetnéd szolgálodat.¹²²*

Nem csalódunk Mennyei Pátrónánkban. Bűnből, bajból felszabadult örömmel köszönjük Nagyasszonyunk jóságos segítségét. Érezve a közbülső századok során tapasztalt lanyhulást Pátrónánk tiszteletében, Magyarország megújítja a Szent István-i felajánlást:

*Boldogságos Krisztus Anyja vigadozzál.
Mert a földre fényességet, vigaszt hoztál,
Boldogságot harmatoztál,
Drága bokor édes bimbót virágoztál.*

*Bűnösöknek boldogságos menedéke,
Keseredett, beteg szívek édessége,
Légy az árvák segítsége,
Ellenségtől biztos, boldog égi béke.*

*Esedezik színed előtt Magyarország,
Fáradt kezét segítségért nyújtja hozzád,
Te kezédbe teszi sorsát,
Rabságából, édes mentő, hogy kihoznád.*

*Előtted sír egész ország könyörögve,
Hiszen tied századoktól minden rögje.
István király szent örökje
Isten után benned bízuk mindörökre.*

*Szent Fiadat, Boldogasszony, kérd e népért,
Győzelemmel verje vissza ellenségét,*

¹²¹ Hozsanna 182, 1-4.

¹²² Hozsanna 285, 6

*Rabságának vesse végét,
Adja neki égen-földön üdvösségét.¹²³*

A veszélyek elmúltával fölszabadult dicséretet zeng a magyar szív:

*Lelkem tiszta lánggal ég, ó Mária, éretted.
Rólad szólnom édesség, szívem úgy megilleted.
Hogy szerelmeddel fölbátorítál,
Kegyességeddel hűn ápolgattál,
Köszönöm, mint Anyámnak, kegyelmes pátrónámnak.*

*Sok bajban és veszélyben segítettél s megvédtél.
Az Istentől énnekem sok-sok áldást megnyertél.
Ha fohászoktám, hozzád szólottam,
Tőled mennyei jókhoz jutottam,
Köszönöm, mint Anyámnak, kegyelmes pátrónámnak.¹²⁴*

Lehet-e szent a magyar? – tették föl egyszer nekem a kérdést. Hiszen makacs, lázadozó, az engedelmességet nehezen tűri, nem alázatos. Aki ilyet kérdez, az nem ismeri a történelmet. Nincsen még egy család a világon – Ábrahámét kivéve – amelyik annyi szentet adott volna az Egyháznak, mint az Árpád-ház. Rajtuk kívül is vannak szép számmal magyar szentek és boldogok, olyanok is, akiknek a szentté avatási ügye most van folyamatban. Ékesen felel az ének a feltett kérdésre.

*Boldog, aki téged szüntelen magasztal,
Szentté lesz, kit elhalmozol szent malasztal,
Krisztus olyat megvigasztal,
S vendégségre várja boldog égi asztal.¹²⁵*

Mi magyarok emberrel szemben nem szívesen alázkodunk meg, mert mi sem szívesen alázunk meg másokat. Az emberi méltóság szent az igazi magyarnak. Isten felé más a helyzet. Az eddigi idézetekből ez nyomon követhető. A következő vers pedig komoly alázatról beszél: Állíts Isten országában utolsónak engem:

*Hogy Fiadnak egy mosolya bennem földeregen.
S én örökre zengni fogom Isten dicsőségét,
Ki általad visszaadta szívemnek a békét.¹²⁶*

Az ősi magyar népelemek szövegéből és dallamából egyedül is össze lehetne állítani a Szent István-i Nagyboldogasszony-eszme és érzésvilágot, olyan gazdag, széleskörű, mélyen hívő, gyermekded, reális és mégis költőien szárnyaló. De jó lenne, ha édes magyar népünk újra szívébe zárná, élné, ajkán is hordaná ezt az örökséget!

¹²³ Hozsanna 288, 1.3.5-7.

¹²⁴ Hozsanna 183, 1-2.

¹²⁵ Hozsanna 288, 4.

¹²⁶ Hozsanna 181, 3.

Népéneink a Magyarok Nagyasszonyának kiváltságairól

A magyarok Mária-tisztelete alapvetően a Mennybevitt Szűzanya királynői méltóságára irányul, de minden más kiváltságát is ismerik és szeretik. Ez természetes is, hiszen nagy öröm, hogy Isten Máriát, aki ezer éve a mi örökös Királynőnk lett Szent István végrendeletével, ilyen sok és rendkívüli kegyelemmel tüntette ki. Ő az az asszony, akiről szól az ősevangélium, akinek a magzata széttiporja az őskígyó fejét. (Ter 3,15) Mária kapja az üzenetet, hogy anya lesz, fiút szül, akit „a Magasságbeli Fiának fognak hívni” (Lk 1,32), tehát Isten Fiának Anyja, Istenanya lesz. Az Istenanyaság a gyökere, értelme Mária minden kiváltságának.

*Így szól hozzá az arkangyal:
teljes vagy te szent malaszttal,
Minden asszonyok felett
Áldott vagy, az Úr veled!
Megárnyékoz a Szentlélek,
És szűz méhed gyümölcsének
Nevét hívod Jézusnak,
S Fia leszen az Úrnak. És legott az örök Ige
Leszállt a szent Szűz méhébe,
Ott emberi testet vett,
Így az Isten ember lett.¹²⁷*

Ez valóban a legnagyobb kiváltság, amelyben ember részesülhet:

*Jóságát az Isten éreztette veled,
S kitüntetett téged az angyalok felett.
Teremtett lény nálad, dicsőbb, szentebb nincsen,
Hisz egyszülött Fia a hatalmas Isten.*

*Szeplőtelen Szent Szűz, akit hordott méhed,
Az Teremtőd, Urad és Istened néked.
Őt dicséri, áldja a világon minden,
Mert ő hatalmas, szent, szent, szent Úristen.¹²⁸*

Az istenanyaság kiváltságával Mária a Szentháromság szeretetkörébe került:

*Mária, édes Szűzanya,
Szentháromságnak leánya,
Szentlélek jegyese,
Krisztusnak édese,
Imádd értünk Istent, kérünk,
Engeszteljed Krisztust nekünk.¹²⁹*

¹²⁷ Hozsanna 165, 4. 6. 8.

¹²⁸ Hozsanna 175, 2. 5.

¹²⁹ Hozsanna 184A, 1.

A magyar Mária-tiszteletben mindig rangos helyet foglalt el Názáret és Betlehem. Íme a Szentföldön vándorló, Istent szülő édesanya:

*Mária, Szűzanya Názáretből indul útnak.
Az úton fa, virág egymásnak szent titkot súgnak.
Madárkák zengenek, az ég is ráragyog:
Földön még nem esett ily nagy dolog,
Mária szent szívéen dobog szíve örök Úrnak.
Virraszt a Szűzanya Betlehemnek barlangjában.
Altatja kis fiát hideg téli éjszakában.
Szívemről leszakadt isteni magzatom,
Ó hogy szent véredet én adhatom!
Szíveddel egy szívem áldott örök boldogságban.
Drága szív, anyaszív, tebelőled él a Gyermekek.
Egyetlen jó Anyánk, megköszönjük szent Szívednek.
Jézusé életed, Jézusé a szíved.
Szívünk is hadd legyen, Anyánk tied.
Az örök életet, ó jó Anyánk, nekünk nyerd meg.¹³⁰*

Mária úgy lett édesanya, hogy megőrizte szüzességét a szülés előtt, alatt és után is. Ezt a páratlan kiváltságot énekli népünk:

*Mondj szívem dalt és magasztald Máriának szent nevét,
Őt dicsérjed és megüljed buzgalommal ünnepét.
Kell csodálnod, hogyha látod, mily magasra tétetted,
Mert szülőnek, tiszta szűznek csak magát nevezheted.¹³¹*

A sátán fejét széttipró Megváltó Édesanyjának sem lehetett semmi köze az ördöghöz, nem tarthatott birodalmához még az eredeti bűn révén sem. Ezért teremtett neki az Úr olyan lelket, amelyen kezdettől fogva ékeskedett a megszentelő kegyelem. Ezt nevezzük Szeplőtelen Fogantatásnak.

*Máriát dicsérje lelkünk, Máriát dicsérje szánk,
Őt, ki által Isten annyi szent malasztja szálla ránk,
Kit Fiának nagy kegyelme kezdet óta őrizett,
Akihez a legparányibb bűnhomály sem érkezett.
Mindazok közt, kikre Éva megcsalva bünt hozott,
És a bűnnel a halál és kárhozat leszármazott:
Márián magán nem ejte Éva bűne csak sebet,
Kit az ősi vétek ellen egy magas védpajzs fedett.¹³²*

Komoly teológiai indoklást is találunk népénkünkben:

¹³⁰ Hozsanna 185, 1-2. 4.

¹³¹ Hozsanna 171, 1.

¹³² Hozsanna 161, 1-2.

*Ádámban, atyánkban mi mind vétettünk,
A tőle eredett bűnben születünk,
De te, ó szent Szűz, kivétel lettél,
Bűn nélkül, tisztán születél.
Az Isten báránya téged anyjának
Választott s elvette vétkét világnak.
Méltó volt, hogy a Bárány szülője
A vétket meg ne ismerje.¹³³*

A Szűzanyát az Isten nemcsak az eredeti büntől mentette meg, hanem a személyes bűnöktől, még a legkisebbektől is, élete egész folyamán:

*Üdvözlégy Mária, Isten szülője
Kiben nem volt soha bűnnek szeplője.
Öröktől fogva Isten választott,
Vétektől megoltalmazott.*

*Ó, szent Szűz, megrontád a kígyó fejét,
S megtörted lelkünknek régi ellenét.
Néked nem ártott a bűnnek mérge
S a gonosz vakmerősége.¹³⁴*

*Dicsérjük Jézus szentséges Szűz Anyját,
A szép mennyország színaranyját,
Az égnek drága gyönyörűségét,
A kerek földnek legragyogóbb ékét.
Ó szent Szűz, tiszta minden földi szennytől,
Nagy kegyet nyertél az Istentől,
Mert mint a liljom tiszta volt lelked,
Isten anyjául kiválasztott téged.¹³⁵*

A Loretto-i litániában „Keresztények segítsége” címen is szólítgatjuk Szűzanyánkat. De nemcsak a keresztes-hadjáratokban és a török elleni harcokban segített a Krisztus-hívőknek, hanem a kísértésekben is:

*Hajnali szép csillag, ki mindenkor csillog,
Ha járunk a setétben,
Kinek fényessége bátorság és béke
Kísértésben, veszélyben.
Ragyogj reánk immár, mert az ördög itt jár,
Keresvén, kit széttépjen.¹³⁶*

¹³³ Hozsanna 162, 3-4.

¹³⁴ Hozsanna 162, 1-2.

¹³⁵ Hozsanna 180A

¹³⁶ Hozsanna 193, 4.

Isten végtelen jóságát és Királynőnk édesanyás szeretetét látva, szomorúan kell tudomásul vennünk, hogy mi sokszor méltatlanok vagyunk hozzájuk.

*Hallja a bűnös és zokog,
Hogy elhagyta a hajlokot,
Melyben a legszentebb ima:
„Ő üdvözlégy, Mária”¹³⁷*

*Irgalomért Nagyasszonyunkhoz folyamodunk:
Vétkeinknek rútságáért meg ne vess,
Szent Fiadnak országába bevezess.
Mária, Mária, Mária Szűzanya!
Hogyha megvetsz, édesanyám, mit tegyek?
Vétkeimnek tengerében elveszek.
Mária, Mária, Mária Szűzanya!
Szánd meg, kérlek, én szomorú estemet,
Ne tekintse Fiad, Jézus vétkeimet.
Mária, Mária, Mária Szűzanya!
Hanem nézze irgalmának tengerét
S a te buzgó könnyörgésed érdemét.
Mária, Mária, Mária Szűzanya!¹³⁸*

Az életben mindig akad ok a szomorúságra, több mint örömré. Éppen ezért fontos küldetés vár arra, aki együtt tud sírni a síróval, különösképpen, ha valaki érdemi vigaszt tud nyújtani a szenvedőnek:

*Nagy mentsége, reménysége a kétségbe esteknek,
Dicsősége, fényessége, szép csillaga népének.*

*Ó pátrónám végső óráim, ha majd kinnal érkezik,
Igaz anyám, kegyes dajkám, szívem nálad megbúvik.*

*Néked élek, néked halok, terád bízom életemet,
Téged tisztel árva szívem, ez vigasztal engemet.*

*Kegyes szent Szűz, im előtted sírva térdre borulok,
Csak könnyörülj, mert egyedül hű szívedhez fordulok.
Látod sírok, tőled várom, hogy könnyörögj bűnömért,
A Báránynál, szent Fiadnál, ki szenvedett életemért.¹³⁹*

¹³⁷ Hozsanna 188, 3.

¹³⁸ Hozsanna 189, 3-6.

¹³⁹ Hozsanna 187, 1-4.

Ilyen vigasztaló a mi Nagyasszonyunk:

*Csüggedőknek légy reménye, a szegények gyámola,
Szenvedők vigasztalója, sebhedettek orvosa:
Légy erőnk a bűnveszélyben, a halálban ápolónk,
Lelki üdvünk szent ügyében légy fiadnál pártolónk.¹⁴⁰*

Minden ember sok kegyelmet kap Istentől élete folyamán. A Szűzanya kegyelemmel teljes volt, tehát ő kapta a legtöbb kegyelmet:

*Így szól hozzá az arkangyal:
Teljes vagy te szent malaszttal,
Minden asszonyok felett
Áldott vagy, az Úr veled.
Megrettent a Szűz e szóra,
De az angyal tovább szóla:
Ne félj, mert az Istennél
Legszebb áldást te nyertél.¹⁴¹*

A Szűzanya minden kegyelem közvetítője:

*Néped, Isten eléd járul,
Énekelni Máriáruul.
Tőle támadt üdvösségünk,
Tőle juttatsz mindent nekünk.¹⁴²*

Ez a közvetítés természetesen Fiának, Jézusnak akarata szerint történik:

*Imádkozzál értünk Szülöttödnek,
Nyerj kegyelmet tőle népeidnek,
Kik általad kegyelmet keresnek,
És előtte sírva esedeznek.¹⁴³*

Gyerekkoromban csodálkoztam azon, hogy augusztus 15-én Nagyboldogasszonyt ünnepeltük a messze környékről oda zarándokoló búcsúsokkal együtt a segesdi kápolnánál, aztán kis idő múlva talán még nagyobb fénnel köszöntöttük Kisasszonyunkat. A gyereklogika számára fordítva kellett volna történnie. Már régóta tudom, hogy a világegyház ünnepei nem a gyereklogika szerint rendeződtek. De nekünk, magyaroknak így felel meg igazán: Van Nagyboldogasszonyunk, akinek a születésnapját természetesen igyekszünk méltóan megünnepelni.

¹⁴⁰ Hozsanna 161, 7.

¹⁴¹ Hozsanna 165, 4-5.

¹⁴² Hozsanna 176, 1.

¹⁴³ Hozsanna 167, 8.

*Nagy örömmel, énekléssel zengedeznek az egek,
Vidámságot, nyájasságot mutatnak a földiek,
Mert ma Szűz Mária, mint a legszebb rózsza,
Bimbajából kinyíla.
Szüzesség virága, ékes lilioma,
Kisasszonyunk, Mária.
Nap sugarát, hold világát új örömmre terjesztik,
Az angyalok, égi karok, énekekkel dicsérik.
Az által hirdetnek a bűnbe esteknek
Örömet mindenkinek.
Hogy a Jézus Anyja születék Mária
Bűnösök pártfogója.
Ez bizonytal, valósággal vígasságnak nagy napja,
Megszületett, Mária lett lelkeinknek istápjja.
Jessze gyökerének, Áron vesszejének
Átala nyílt virága.
Üdvözlégy, áldott légy, kegyes szószólónk légy,
Kisasszonyunk, Mária.¹⁴⁴*

A sokat szenvedett magyar nép nagyon is megérti Mária fájdalmait, amelyeket a keresztúton és a kereszt alatt állva Fiával együtt élt át. Kegyszobrai a megdicsőült Nagyasszony ábrázolása mellett gyakran mutatják a Pieta-t, vagyis a Fia holttestét ölében dajkáló Fájdalmas Anyát:

*Szűz Mária gyászvirág, mély bánatot termő ág,
Mint összetört rózsaszál, jaj, de árván maradtál!
Mária, Mária, hétfájdalmú Szűzanya.
Nincs magasabb az égnél, nincs mélyebb a tengernél,
De a Szűz nagy fájdalma eget, földet áthatja.
Mária, Mária, hétfájdalmú Szűzanya.¹⁴⁵*

A Szűzanya szeplőtelen Szívének tisztelete a legeslegújabb kor nagy jézusi ajándéka. Íme, nálunk is nagy lépcsőnek számít az Ő Szíve megmentőnk, Jézus Szentséges Szíve felé:

*Fölajánljuk néked szenvedéseinket:
Végy szívedbe minket s mutass meg az Úrnak,
Édes Szűzanyánk.¹⁴⁶*

A két Szív kezdettől fogva összetartozik. Összetartja őket a legcsodálatosabb szeretet. A szétváló házastársaknak a szíve távolodik el először. Ide kell az ő nagy segítségük, de ez áll minden emberi kapcsolatra is.

¹⁴⁴ Hozsanna 169, 1-3.

¹⁴⁵ Hozsanna 172B, 1-2

¹⁴⁶ Hozsanna 174, 5

*Jézus Szíve, szűz Anyának drága szép virága;
Az ő szíve alatt támadt lelkünk boldogsága.
Jézus Szíve s Máriáé hajoljatok össze,
Szíveinket, ha szétváltnak, ti fűzzétek össze.¹⁴⁷*

Mint az első részben kifejtettem, Szent István király nemcsak időnként értünk imádkozó Szűzanyát akart nemzetének nyújtani, hanem az egész életét ismerő, megszentelő, de földi dolgait, jogait, kötelességeit is kezében tartó Nagyasszonynak ajánlott fel bennünket és hazánkat. Mint a család örömét és gondját szíven viselő édesanya, úgy álljon Ő felettünk mindörökre:

*Te vagy földi éltünk vezércsillaga,
Édes reménységünk, kegyes Szűzanya.
Téged rendelt jó anyáknak az Isten Fia,
azért áldunk örvendezve, Ó, Szűz Mária!
Te hajnalcsillag vagy éltünk hajnalán,
Hogy kövessünk annak egész folyamán.
Téged rendelt ...
Te reménycsillag vagy éltünk tengerén,
Átragyogsz minden bú és baj fellegén.
Téged rendelt ...
Te mint reménycsillag mosolyogsz felénk,
Ha túrva s Istenben bízva szenvedénk.
Téged rendelt ...*

És ötödször is zúg a refrén: „Téged rendelt jó anyáknak az Isten Fia, azért áldunk örvendezve, ó Szűz Mária!”¹⁴⁸ Igen, Isten rendelt ide bennünket a nagy küldetéssel, mint végiggondoltuk az előzőkben, de nem hagyott minket egyedül: az egész földi életünk, az egész történelmünk a világ Győzelmes Királynőjének, az ezer éve Magyar Királynőnek hatalmas kezében van:

*„Lássuk meg Asszonyunk, hogy édes Anyánk vagy,
Jézusnál minékünk jószágos védőnk vagy.
Téged kérünk, hallgass minket, szent Fiadnak ajánlj minket,
Ó szép Szűz Mária!”¹⁴⁹*

*A Nagyboldogasszony-eszme lanyhulását sirató újabb énekek:
Kinek első szent királyunk felajánlott minket,
Boldogságos Szűz Mária, tekintsd ügyeinket.
Fájó szívvel, könnyes arccal ím hozzád sietünk.
Magyarország védasszonya könyörögj érettünk!
Körülvette országunkat a nyomor és ínség,
bánatunkat újrakezdjük, noha vége sincs még;
pusztulunk, és ha nem segítsz, mi semmivé leszünk.*

¹⁴⁷ Hozsanna 155,4

¹⁴⁸ Hozsanna 195, 1-5.

¹⁴⁹ Hozsanna 196, 4

*Magyarország védasszonya könnyörögj érettünk!
A te kerted ez az ország, mely betegen hervad,
boldogsága virágait fonnyasztja minden nap;
kopár földje csak úgy ázik, ha mi könnyet ejtünk.
Magyarország védasszonya könnyörögj érettünk!*¹⁵⁰

*Szűz Mária, hazánk reménye! Bús nemzeted zokogva esd,
Nyújtsd irgalom-jobbod feléje, botlásiért, oh meg ne vesd.
Mi lesz belőlünk, hogyha elhagysz?
Oh, árvaságunk sírba hervaszt!
Minden reményünk csak te vagy,
szent szűz anyánk, szent szűz anyánk, oh el ne hagyj!
Hozzád sír a jobbak keserve, jámbor családok tűzhelyén,
a szebb idők után esengve, amikor nap ült hazánk egén.
Oh kérjed Istent újra értünk,
ne hagyd elveszni árva népünk.
Minden reményünk csak te vagy,
szent szűz anyánk, szent szűz anyánk, oh el ne hagyj!
Oltáridat körülzokogjuk naponta, mert oh vétkezénk
és sírva szent neved kiáltjuk: szűz Mária, tekints felénk!
Mutasd meg még egyszer e népnek,
hogy pártfogásod mit segíthet.
Minden reményünk csak te vagy,
szent szűz anyánk, szent szűz anyánk, oh el ne hagyj!*¹⁵¹

Nem bántjuk-e meg Nagyboldogasszony-eszménkkal más népek érzékenységét?

A Lourdes-Garabandal-Fatima-i zarándokutunkon bővebben beszéltem a Magyarok Nagyasszonyáról. Idegenvezetőnk aggodalmának adott hangot, hogy ezzel sértjük más katolikus népek érzékenységét, akik nagyon tisztelik a Szűzanyát és méltán nehezményezhetik a mi felfogásunkat.

A francia, portugál és spanyol templomokban valóban mindenütt előkelő helyet foglalnak el a Mária-képek, szobrok. Egy-egy templomban a Szűzanya több kiváltsága is látható művészi megfogalmazásban. Egy-másfél évezredes tanúságtevői ezek a történelmi Mária-tiszteletnek.

Mindehhez hozzájárul, hogy a XIX. századtól a Szűzanya ezeket az országokat tüntette ki látogatásaival. Lourdes-ban 1858-ban tizenennyolc, Portugáliában, Fatimában 1917-ben hat, a spanyol Garabandalban pedig 1961-65 között kb. kétezerszer jelent meg az Istenanya. S a Lourdes-i meg Fatima-i jelenéseket, ezeket a Magyarországon is köztudottá vált misztikus élményeket Róma is elismerte természetfeletti eredetűnek.

¹⁵⁰ Stampay, 85

¹⁵¹ Stampay János, Kath. Egyházi énekek, imák, 106

Miért lennénk mi kiváltságosabb helyzetben?

Mint sokoldalúan bizonyítottam, mi magyarok ezer éve különösen nagy szeretettel vettük körül a Szűzanyát, mint mennybevitte Királynőt. Szent István egész uralkodását az oltalmába ajánlotta a koronázástól kezdve, végül pedig halála előtti estén, Nagyboldogasszony vigíliáján országát és népet az Ő kezébe ajánlotta, mint örökséget. Tehát nem hathatós közbenjárását kérte, hanem örökségévé tette az országot, hogy örökös uralkodóként, Nagyasszonyként védje, vezesse, gondoskodják róla.

A Szűzanya ezt elfogadta, nem mondta fel soha a történelem folyamán. Nagyjaink és népünk hite, ragaszkodása, bizalma erről tesz tanúságot. 1940-ben magánkinyilatkoztatásban maga Nagyasszonyunk tesz erről vallomást: „Szent István az országot a mennyei Atyától kapta, és mivel fia meghalt, örökségül nekem adta. Én ezt az örökséget elfogadtam. Más országok is felajánlották magukat Nekem, de örökségem csak ez az egy ország. Történelmében megjárta a keresztutat, de soha el nem pusztul.”

Jézus megerősíti ezt ugyanebben az időben: „Anyám országát szeretném megkímélni, ha akad elegendő számú engesztelő lélek.”

„Terveim vannak ezzel az országgal. Tartsatok bűnbánatot, engeszteljétek, nehogy eltörlődni kényszerüljek ezt az országot. Meg akarok ugyanis könyörölni rajta. Azt akarom, hogy az engesztelés jó illata szálljon fel Szívemhez a magyar földről, és járja át az egész világot. Anyám országát meg akarom tisztítani, áldani, és Szívemhez vonni.

Ha a magyar nép megszűnik vétkezni, mindenekelőtt a tiszta erkölcs ellen, nem káromkodik, tisztelettel ejti ki Szeplőtelen Anyám nevét, bűnbánatot tart, és engesztel, eljövök, és kegyelemmel gazdagon felruházom őt. Amint a megváltás a betlehemi istállóból indult, úgy fog elindulni Magyarországról nagy művem: a bűnök eltörlése, a lelkek megszentelése, a sátán letaszítása, az Én győzelmem.

A magyar nép elnyeri tetszésemet, Édesanyám iránti tiszteletéért és szeretetéért. Magyarország engeszteléséért kész vagyok az egész világon könyörölni.”¹⁵²

Mindezt egy kedvesnővér hallotta, aki Pozsony melletti kis faluban született 1901-ben, német ajkú családban. Magyarul még otthon kezd tanulni, és csak a trianoni országcsönkítés után kerül át apácaként hazánkba. Őt használja fel a Gondviselés, hogy javulásra, engesztelésre szólítsa fel a hitében meggyöngyült magyar népet. S ez az engesztelés nemcsak imában, böjtben, önostorozásban állt, hanem pl. a természeti szépségek tudatos megköszönésében, szívbeli Istenhez fordulásban is.

Ugyanazt teszi Isten velünk, mint ószövetségi választott népével: megtérést kér, akkor elmúlik minden veszedelem. De ha ez elmarad, akkor súlyos lesz a büntetés, és csak „a szent maradék tér meg.”

Mint Ezekiel próféta látomásában Isten elhagyja a jeruzsálemi templomot, olyan élményben volt a nővérnek is része: „1944-ben történt, amikor egyszer az Oltáriszentség előtt imádkoztam, megjelent a Szent Szűz, mint a Világ Királynője.

Kimondhatatlan fájdalommal szemlélte hazánkat. Megrázó volt, ahogy később szótlanul továbbhaladt. Olyan mértékben, ahogy távolodott, nyomult be az országba a bűn, a hitetlenség, Isten és a felebaráti szeretet megvetése. Ezt látva rémülten felkiáltottam: Anyánk, Anyánk! Könyörgök, maradj velünk! Ha elhagysz bennünket, végünk van! A Szent Szűz távozóban egy pillanatra megállt, és amint visszatekintett, szemében kimondhatatlan fájdalom honolt. Szomorúan

¹⁵² Világ Győzedelmes Királynője

így felelt: „Nem, leányom, nem maradhatok. Most mennem kell. Szentséges Fiam akarata ez. De nem hagylok el titeket végleg. Ha helyet készítetek nekem a szívekben, visszatérek.”¹⁵³

Izajás próféta fenyegető jövendölései közben így szólt Isten biztatására: „Vigasztaljátok, vigasztaljátok az én népemet!” (Iz 40,1) Így történt nálunk is:

„Gyermekeim, kedves magyar gyermekeim! Ne féljete, imádkozzátok! Szeretném minden magyar ház kapujára és minden oszlopra arany betűkkel felírni: **MAGYARORSZÁG NEM PUSZTUL, CSAK TISZTUL!** – Magyarország a világ végezetéig él. **SZEPLŐTELEN ANYÁM VELETEK VAN ÉS VIGYÁZ REÁTOK! EZÉRT SZERESSÉTEK ÉS AZ ENGESZTELÉST MINDENKOR VELE EGYÜTT VÉGEZZÉTEK!**”

„Anyám országát szeretném megkímélni”¹⁵⁴

Mintha Mózes és a próféták tárulnának fel előttünk. Ott Isten, Izrael Ura és Királya irányította a népet az igaz és jó úton. Majd a tévelygőknek szólt az atyai figyelmeztetés, később kemény korholás, aztán végül a siralmas büntetés előre jelzése. Mind a szeretet jele volt. A szeretet jele volt maga a bekövetkezett büntetés is. Végül Isten maga adja a kiengesztelődést: „Így szól az Úr Isten: Nem tiértetek cselekszem majd, Izrael háza, hanem az én szent nevemért, amelyet meggyaláztatok a nemzetek között, amelyek közé eljutottatok...

Mert kiviszlek titeket a nemzetek közül és összegyűjtelek minden országból, és elvezetlek saját országotokba. Tiszta vizet hintek rátok és megtisztultok minden szennyetektől és minden bálványoktól megtisztítalak titeket. Új szívet adok nektek, és új lelket adok belétek: elveszem testetekből a kőszívet és hússzívet adok nektek. Az én lelkemet adom majd belétek...” (Ez 36,22.24-27)

Mária öröksége, a magyar nép, súlyosan vétkezett az utóbbi századokban Isten és Nagyasszonya ellen. A bűneiért kért engesztelést nem, vagy nem elég gyorsan vállalta, pedig ott állt előtte Szent Margit országmentő vezeklésének példája. Valóban „alszik szent hite”. Bűnhődni kellett régebben és a közelmúltban is Isten igazságos és irgalmas ítélete szerint.

A büntetések igen kemények voltak végig a XX. században, és már korábban is. De népünk hívó gyermekei imáik, engeszteléseik felajánlásával segíteni akartak a keserű bajokon, és igyekeztek visszavinni testvéreiket is az áldott Nagyboldogasszonyhoz.

Édesanyámtól tanultam én is a sürgős szükség idejére fogalmazott imát: „Hol a szükség kínja nagy, mutasd meg, hogy Anya vagy! Most segíts meg, Mária, ó irgalmas Szűzanya!”

A XX. század végén a Nagyboldogasszony fog segíteni rajtunk

Az engesztelő és imádkozó magyarok istenhite és Nagyasszony-szeretete kedves az Úr előtt: „Ismét megláthattam Magyarországot jövendő fényességében. Láttam, hogy népe káromlás nélkül él, szüntelen buzgalomban a mennyei javak iránt. Azt is láttam, hogy ezt a megújodást egyetlen dolog tette lehetővé: az ország mennyei Pátrónájára való teljes ráhagyatkozás, a belévetett mélységes hit és bizalom, s az őt ünneplő és hirdető kultuszok terjesztése nemcsak az országban, hanem az egész világon. Ősi kiváltsága: a Mária-tisztelet volt boldogságának forrása.”

¹⁵³ u.o. 126-127

¹⁵⁴ im. 127

„Jézus azt mondta nekem, kívánja, hogy a magyar nép különösképpen megismerje, tisztelje és szeresse Édesanyját, úgy mint a Világ Győzedelmes Királynőjét. Mégpedig oly módon, ahogyan a gyermek ismeri, tiszteli és szereti földi édesanyját. Kéri ezt azért, mert ennek a népnek jogilag valóban Szűz Mária a Királynője. Szent István ugyanis ezt a hatalmat reá ruházta, és azt Ő elfogadta. Szűzanyánk többször is kifejezte, hogy a magyar népet Ő tulajdonának tekinti. Az elmúlt évszázadok azért is voltak annyi vérrel és könnyel teli, mert ez a nép ugyancsak a Golgotát járta, miként Királynője és Édesanyja. De megígérte a föltámadást is.”¹⁵⁵

Ez az 1986-os magánkinyilatkoztatás gyönyörűen mutat rá, hogy az ősi Szent István-i eszme, hit, bizalom nemcsak bennünk él, hanem a forrásból árad is, erősít és vigasztal minket. Igaz, nem az 1930-as évek irredenta módján, de sokkal valóságosabban hihetünk neki: „Szeplőtelen Édesanyám, a Világ Királynője és a ti Győzedelmes Királynőtök, nem Magyarország területeit kívánta kibővíteni, határait rendezni, Ő most azt kívánja és azt akarja, hogy a magyar nép Őt jobban megismerje és szeresse. Ezt a népet az Ő Szeplőtelen Szívére akarja ölelni, mert az Ő Szíve a legbiztosabb út, amelyen hozzám, Isten Fiához juthatnak. Mert életük és üdvösségük én vagyok.”¹⁵⁶

Néha nagyon nehéz hinni a várva várt boldog időkben, hiszen elborít bennünket a bűn, az emberi, sőt a sátáni gonoszság. Ne felejtjük, nem emberekben van a bizalmunk! Imádkozzuk tehát gyakran: „Szűzanyánk, Világ Győzedelmes Királynője, mutasd meg hatalmadat!”¹⁵⁷

Úgy várjuk ezt a beteljesülést, mint annak idején a Szűzanya által történt megtestesülést és a részvételével megvalósult megváltást. „Ismét mondom, örüljétek, imádkozzatok és bízzatok! Szeplőtelen Édesanyám parancsára a világ meghajol Isten előtt, megszűnik a bűnözés, bezáródnak a pokol kapui, megáll a vér patakja.” „Az új élet öröme tölti el az eget és a földet. Az ember élete megmarad szeretetben, hogy engem imádjon és áldjon.”¹⁵⁸

Szabad ezt remélnünk, amikor a magyar családok fele szétmállik, a gyerekek nevelése nem vallásos, csak uralkodásra készül és nem szolgálatra sok fiatal, a házasságra elköteleződni nem akar, száz és ezerszámra irtja a megfogant magzati életet, hogy nagyobb kényelemben élhessen!?

Jézus válasza: „Mit ti – az ország és az Egyház – bűneitek miatt elveszítettetek, azt Szeplőtelen Édesanyám érdemei által gazdagon megnyeritek. Minden látszólagos rombolás ellenére Édesanyám királynői hatalma legyőz minden ellenséget. Ezzel a hatalommal az örök Mennyei Atya ajándékozta meg Őt. A győzelem akkor is az Övé lesz, ha a világ és a pokoli gonoszság minden erejével ellene támad. Édesanyám királynői győzelme úgy valósul meg, ahogyan azt a Szentháromság a világ teremtésének pillanatában elrendelte. Anyámat isteni hatalmam erejével ruháztam fel, és a Szentháromság mindegyik Személye megáldotta Őt.”¹⁵⁹

Isten nekünk is nyújtja, amit minden népnek ad. Szent Pál mondja: „Mennyire megfoghatatlanok az ő ítéletei és kifürkészhetetlenek az ő útjai! Mert ki ismerte az Úr gondolatát? Vagy ki volt az ő tanácsadója? Vagy ki adott előbb neki, hogy vissza kellene fizetnie? Mert minden belőle, általa és érte van. Dicsőség neki mindörökké. Amen.” (Róm 11,32-36)

¹⁵⁵ Világ Győzedelmes Királynője, 170-171

¹⁵⁶ u.o. 172

¹⁵⁷ im. 173 im. 173

¹⁵⁸ im. 173

¹⁵⁹ im. 173

Szabad-e nekünk ilyen üdvtörténeti párhuzamot vonnunk?

Amikor itt és fentebb is üdvtörténeti párhuzamra utaltam, természetesen nem azt akarom állítani, hogy a magyar nép az üdvösség történetében ugyanolyan fontos szerepet kapott Istentől, mint a zsidóság. Azt azonban állítom, hogy Istentől nem idegen gondolat kiemelni a közösségből valakit vagy valakiket. Ezt Ő teljesen szabadon teszi, senkinek sincs joga számon kérni tőle, miért tette. „Jákobot szerettem, Ézsaut pedig gyűlöltem” – idézi Szent Pál Malakiás prófétát. (Róm 9,13.- Mal 1,2-3)

Jeremiást szemléletesen oktatja ki erről az Úr: „Ha rosszul sikerült a fazekas kezében az edény, amelyet az agyagból készített, újból készített belőle egy másik edényt, ahogy a fazekas szemében helyesnek látszott, hogy elkészítse. Akkor így hangzott az Úr igéje hozzám:

„Vajon nem tehetek-e veletek úgy, Izrael háza, mint ez a fazekas? – mondja az Úr. – Íme, mint az agyag a fazekas kezében, olyanok vagytok ti az én kezemben, Izrael háza! Olykor imondom egy nemzetről és egy királyságról, hogy kigyomlálom, kiirtom és elpusztítom. De ha megtér gonoszságából az a nemzet, amely ellen szóltam, akkor megbánom a rosszat, amelyet vele tenni szándékoztam. Olykor pedig kimondom egy nemzetről és egy királyságról, hogy felépítem és elültetem. De ha azt teszi, ami rossz a szememben, hogy nem, hallgat szavamra, akkor megbánom a jót, amelyről azt mondtam, hogy megteszem neki.” (Jer 18, 4-10)

Viszont ha bárkit – egyént vagy közösséget –, különös kegyelemmel tüntet ki az Úr, azt nem a maga, hanem mások javára szánja, számon kéri, jutalmazza vagy bünteti, aszerint, hogy hogyan használta fel a kapott jót. (vö. Lk 19.11-27)

Így vagyunk mi, magyarok Isten kitüntetettjei. Boldog örömmel és szent felelősséggel akarunk ma is a Nagyboldogasszony öröksége lenni.

A Nagyboldogasszony-eszme és a pogány magyar mitológia

Mindig magyarnak és katolikusnak éreztem magam. Ezért fáj, ha ezt a kettőt összeférhetetlennek, összeegyeztethetetlennek, sőt ellenségnek tartja valaki, legyen az illető tudós vagy sarlatán.

Nagy kár, hogy a magyarok ősi hitvilága csaknem elveszett. Ipolyi Arnold váradi római katolikus püspök „Magyar mythologia” c. művét értékmentő szeretettel írta meg. Óriási anyagot felölelő úttörő művében nyilván vannak kifogásolható, kevésbé tudományos megállapítások is. Csengery Antal kemény, kíméletlen kritikái után a Magyar Mythologia fellelhető példányait összeszedte a szerző, és elégette. Csaknem teljesen elvesztek a Csengery-hadviselés cikkei is. Ipolyi püspök könyve viszont – szerencsére – könnyen hozzáférhető a mi számunkra is elérhető megmaradt példányokból.

Őt követően Kandra Kabos (†1905) egri főegyházmegegyés pap, érseki főlevéltáros kezdte el újra összegyűjteni és rendszerezni a fennmaradt emlékeket, lappangó töredékeket. Mint több más történész, ő is a kereszténységet okolja, hogy a szép magyar pogány hitvilágnak hírmondója is alig maradt.

Ezt a vádaskodást valószínűleg a nem megfelelő nézőpont okozza. Nézzük, Kandra Kabos mit ír erről a kérdéstről könyvének előszavában.

„Olvassuk a népmondákban, hogy az elsüllyesztett harang miként vet véget egy-egy tündérbirodalomnak. – A hajnali harangszó hallatára miként merednek kővé a munkájukban elmerült hegyi szellemek vagy játékos tündérek. – Egy-egy kereszt fölállítása örökre elrettenti őket százados lakóhelyükről stb.

A mythosz titokszerű nyelvén ezekben történet van elmondva: az új hitnek diadalmas harcza az ősvallással és a vesztés isteneknek meghátrálása s lappangó bujdokolása.

Mert mit tőn a kereszténység az őshit halhatatlanaival? Elfoglalá üresen hagyott helyeiket, oltáraikat, s nem ritkán tiszteletüket. „Boldogasszony” ősvallásunk népszerű cultusát például a „napba öltözött” Nagyasszony javára foglalá le. Az ő hitmondák szereplőit az átalakult magyar szellem kicserélte, jobbára az Üdvözítőnek és Szent Péternek juttatván azon műveleteket, amelyekben ősi meggyőződés szerint a „magyarok istene” vagy a rendelkezése alatt álló szellemek szoktak volt eljárni. Amit pedig a keresztény szellem át nem alakíthatott, azt a bálványozás névelével bélyegzé meg, tevé gyűlöletessé, s lőnek az istenek s kisistenek ördögökké.

De változott néven, változott szereplésben élnek még mindig és működnek közöttünk az ő mythosz személyei. Habár nagy ideje, hogy levágtatt a törzs, de gyökereit, amelyek azonban már csupán fattyúhajtásokat hoznak, még mindig élteti a talaj.

Sőt mondhatni, ünnepeketnek is a nép téli összejöveteleinek olykor vonzó, olykor rémes meséiben.”¹⁶⁰

Kandra segítségül hívja Csengeryt: „Ugyanazt fejezi ki emelkedettebb előadásban Akadémiánk egyik halhatatlanja, Csengery, midőn mondja: A szent mythosz, amelyet az előtt ünnepelesen hirdettek a nép papjai és dalnokai, most a családok közé vonul, ott tartja fenn magát. Idővel ugyan más alakot öltenek a hitregék, a hol érzéki közvetítést találhatnak. S mint az új polgárosodás terjedésével mindinkább a nép alsó rétegeibe süllyed alá. Kuruzslók, rejtélyes kóbor alakok lépnek a régi istenek helyébe. A mythologia végre csak mint költészet, mint legenda, mese, népmonda, babonáság, népszokás, – erkölcs tartja fenn magát.”¹⁶¹

Pogány őseink istenhite, vallása

Nem célunk őseink pogány vallásával foglalkozni. Az túl messze vezetne, és a hiányos források beszámolóit teljes képet úgysem adnak. Akit a témakör komolyan érdekel, olvassa el Bozsóky Pál Gerő: A magyarok útja a honfoglalástól a kereszténységig c. könyvét. Ebben minden elméletet megtalál, főként pedig megleli a tárgyi források bőséges ismertetését szakszerűen feldolgozva.¹⁶²

Rövid bevezetése ide kívánczok: „A honfoglalás előtti magyarság vallási hovatartozásáról sajnálatosan szűkszavúak a görög és latin források. A neves arab utazók és geográfusok megfigyelései, feljegyzései sem elégítik ki teljesen a jogos érdeklődésünket. De egy dologban valamennyien megegyeznek: a magyarokat határozottan pogányoknak nevezik, de olyan pogányoknak, akik imádtak egy istent, a Mindenség Urát, s neki tiszteletük és hálájuk jeléül valamiféle áldozatot mutattak be... Sőt „feltehetőleg” hittek egy bizonyos túlvilági életben is. Erre utalnak temetési szertartásaik és néhány feltárt emléktárgyuk. Az is bizonyosnak látszik, hogy meg voltak győződve arról, hogy a jótettért jutalom, a gonoszságért valamiféle büntetés jár.”¹⁶³

„Mint mondtuk, a pogány magyarok „egy igaz istent imádtak, a Mindenség Urát. Más kifejezéssel az Egek Urát, akinek lakhelyét távol, a Nap mögött képzeltek el. Onnét uralta a Nagy Mindenséget...”

¹⁶⁰ Kandra K., Magyar Mythologia, VIII-IX

¹⁶¹ im. IX

¹⁶² Bozsóky, 94-120

¹⁶³ 94.

A magyarok istene kifejezés szintén nagyon régi, de valószínű, hogy csak azt jelenti, hogy az az Isten, akit ők imádnak, elég erős ahhoz, hogy imáikat meghallgatva, fegyvereiket győzelemre vigye. Tehát nem különálló Isten. Bár a történelmi eseményeket sorra véve, kétségtelen, hogy a puszták, sztyeppék népei hajlamosak voltak úgy elképzelni a sorsdöntő pillanatokot, hogy az adott időpontban valóban melléjük állt az Isten, aki a Mindenség Ura, s így lettek nyerők, nem pedig a veszítők között...

A fejedelem tehát nem Isten, csak a menny vagy az ég kedveltje. Személye ezért sérthetetlen, ezért van joga uralkodásra, s ez a joga, kiváltsága mindaddig megmarad, amíg el nem veszíti „az ég” vagy „az Isten” kegyét, pártfogását...

Ipolyi Arnold óta számos kutató jutott arra a következtetésre, hogy a magyarok ősvallása nem egyetlen zárt rendszer, hanem többretegű hiedelemvilág...

De hittek a jó és a rossz szellemekben is. A jótévőket tündéreknek, a kártevőket sárkányoknak hitték vagy ábrázolták.”¹⁶⁴

A kereszténység nem ellensége volt őseink hitének, hanem megszentelője

Eme nagyon hézagos ismertetés után is kitűnik, hogy sokkal tisztultabb hiedelemviláguk volt őseinknek, mint a görögöknek vagy rómaiaknak. Nagyon tisztelték, de nem imádták az ősök szellemét. Monogám házasságuk is tiszteletreméltó. Csodálattal szemlélhetjük tehát az egyszerű, friss, tiszta magyar ésszel kialakított hiedelemvilágukat.

Örüljünk annak, hogy az ősi kinyilatkoztatás aprócska magvaiból ennyire szép virágok nyíltak népünk lelkében, s nem tévedtek súlyos mértékben, mint nálunk nagyobb és műveltebb népek, pl. a rómaiak.

Felhasználhatjuk – fel is használjuk – arra, hogy bizonyos titkokat jobban megértsünk ősi vallásunk ismeretében, de nem állítjuk picit sem, hogy az Istentől adott biztos kinyilatkoztatás, amit a kereszténységből ismert meg népünk, magyar-ellenes bünt követett volna el Kandra Kabosék felfogásában, amikor a kezdetleges formák helyett biztos istenismeretet és tökéletes világképet nyújtott. A csillagászok sem ítélik el a geocentrikus világképet valló elődeiket, inkább megbámulják, micsoda remek gondolataik ébredtek a kevés ismeret birtokában. De azért az úrhajózást nem akarják az ötszáz évvel ezelőtti tudás alapján igazgatni.

A kuruzslók, akik nem részesültek tudományos orvosi képzésben, látják az emberi testet. Tudják vagy sejtik, hogy az egészség romlása valamilyen oknak a következménye. Ezt az okot próbálják megtalálni és megszüntetni primitív módon, esetleg jó érzéssel, némi gyakorlati készséggel, örökölt vagy szerzett ügyességgel. Egykori sekrestyémem bokája kificamodott. Kezelték a kórházban. A fájdalom nem szűnt meg.

Elment a közeli faluban élő „csontkovácshoz”. Éppen a mezőről ért haza. Megnézte a beteg bokát, megtapogatta, nyomott valahol valamit, a csontok helyre kerültek, a fájdalom elmúlt.

A két-, háromezer évvel ezelőtti orvosok „tudományát”, módszereit, orvosságait ki lehet mosolyogni a mai orvostudomány színe előtt, de lehet úgy is nézni, hogy ezek a kezdetleges próbálkozások indították el a fejlődést a modern orvostudomány felé. Érdekes és értékes megfigyeléseik is lehetnek. Az egészen természetes viszont, hogy a magasabb ismeretek, módszerek kiszorítják a primitíveket. De senki sem állíthatja józanul, hogy ezek a magasabb rendű módszerek vétkesek, elítélendők és kerülendők, mert a régieket kiszorították. A komplikált műtétet végző

orvos nem nyúl vissza a távoli századok elképzeléseihez, módszereihez.

A normális szülő örül annak, hogy a gyermeke élénk fantáziája mindent megszemélyesít, ragyogó kis világot varázsol maga köré. De a felnőtt tudja, hogy ez mesevilág, amely majd átadja helyét a maga idejében az igazságoknak, a tényeknek. S ezt a valós világot akkor is vállalni kell, ha a gyermekálmok gyönyörűek voltak.

Szent Pál mondja: „Amikor gyermek voltam, úgy beszéltem mint a gyermek, úgy éreztem, mint a gyermek, úgy gondolkodtam, mint a gyermek; amikor férfivá lettem, felhagytam azokkal a dolgokkal, amelyek a gyermekhez valók. Most ugyanis tükör által, homályban látunk, akkor pedig majd színről színre. Most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, mint ahogy én is ismert vagyok.” (1Kor 13,11-12)

Ez a nagyszerű megvilágítás nemcsak azt magyarázza, hogy a kezdetleges magyar vallás, bármily tiszta és szép is volt, a kereszténységben lett felnőtt és valóban gyönyörű, hanem még arra is ráébreszt bennünket, hogy a maga teljességében majd a túlvilágon, az örök boldogság istenlátásában lesz igazán tökéletes.

Sajnálatra méltó az a felnőtt, aki elfeledte a meseszép gyermekkorát. Még száanalomra méltóbb, akinek ilyen gyermekora nem is volt, akit koravénné silányítottak a körülményei, és igazán nincs mire emlékeznie. – Nagy kár, hogy népünk kezdeti évszázadait megszépítő tündérvilágunkból csak nyomok maradtak, de a problémát a Szent Pál-i idézettel kell okosan a helyére tenni.

A kimosolygott ima

Az 1998-as országos választások előtt a legmagasabb szintű TV vita során elhangzott egyik részből: „kell az imádság is” – A másik így felelt: „Én becsülöm az imádkozó embereket, de ide nem ima kell...” – Én nézőként megjegyeztem: hanem mi? Persze, kell a kiváló tudás, becsület mindenek felett, a nemzet kizárólagos szolgálata, hiszen a miniszter szolgát jelent. Ha ez nincs, vagy eddig nem volt valakiben, tarthat bűnbánatot. De ha nem tud vagy, nem akar imádkozni, ki garantálja, hogy holnap nem vész-e el a becsület vagy az ország szolgálatához az erő?

Jézus Krisztus, a „királyok Királya és uralkodók Ura” (Jel 19,16) sem önmaga, sem Édesanyja nem vádolható semmiféle bűnnel. Sem földi életükben, sem azóta nem vettek el senkitől semmit, csak adtak, adnak mindent nagylelkűen. Erre komoly példa a magyar történelem. Nem kellene az Ő elveikhez, parancsaikhoz, nagylelkű szeretet-uralmukhoz állami szinten is visszatérni? Ki másban bízhatunk, mint Nagyboldogasszonyunkban?

III. Elképzelhető-e a Szent István-i eszme nélkül Magyarország újabb ezer éve?

„Múltadban nincs öröm,
Jövődben nincs remény,
Hanyatló szép hazám,
Miattad vérzem én.”¹⁶⁵

A pesszimisták semmilyen boldog jövőben nem hisznek. Isten és Nagyasszonyunk nélkül szemlélve a múltat: tragédia. Velük együtt látva: Golgota-járás, amely feltámadáshoz vezet.

Az első két részben láttuk, hogy Isten kiválasztotta népünket, hogy erős, független magyar országot alapítson a Kárpát-medencében. Ezt a feladatot személy szerint Szent Istvánra bízta, majd ő a Gondviselés útjait megértve a Mennybevitt Szűzanyára hagyta örökségül. Amíg ebben a hitben élt az ország, sok Golgota-járás ellenére is nemcsak élni tudott, de megőrizte függetlenségét, nemzeti létét is.

Aztán az állam gyakorlatban, majd később elvben is elszakadt a Nagyboldogasszony hitétől és a kereszténységtől is. 1945. után kényszerből ugyan, de hivatalosan ateista elveket fogadott el. Nagy hanggal, de még nagyobb erőszakkal távolítottak el mindent, ami addig keresztény érték volt. Bemagyarázták népünknek, hogy ezen az új úton gazdag, szabad, virágzó magyar élet birtokába jutunk.

1989-ig teljesen eladósodott, a működésképtelenség határáig jutott ez az addig virágzó kis ország. Bűneit nem, de működésképtelenségét belátva az ateista-internacionalista rezsim, átadta a hatalmat a magyar népnek. Ízleljük és próbálgatjuk a népuralmat, az önállóságot. 1998-ig az állam az istenhitet, a vallásosságot jobban eltúrte, mint a népi demokrácia idején, de az Egyházat, ha nem is ellenségnak, de ellenfélnek tekintette. Most más a felfogás: legalább partnereknek néznek bennünket hivatalosan.

Most az Egyház partner az állam szemében

Ez a felfogás elegendő-e a jövő építése terén?

Demokrácia van. Mindenki egyénileg felelős az ország jövőjéért. Szembe kell néznünk a tényekkel. 1000 éven át megmaradt az az ország, amit Szent István alapított a kereszténység által megszentelt magyar hagyományra, és azért maradt meg, mert egy igen hatalmas kéz tartotta, irányította, védte: a Nagyboldogasszonyé.

„A történelem az élet tanítómestere” – mondja az ősi latin közmondás. Értünk belőle? A múlt század, a XX. század magyar vezetői nem nagyon értették. Nem tudták a közmondást: „Más kárán tanul az okos.” Akkor nézzük a tényeket, hátha mi okosabbak vagyunk.

Portugália példájából okulhattunk volna. Azt a kis országot 1910-ben hatalmába kerítette egy ateista, szabadkőműves csoport. Azt ígérték, hogy földi paradicsomot teremtenek a szegény

¹⁶⁵ Bajza József: Sóhajtás

országból. Természetesen ára van, – mondták – az istenhitet kell kiirtani. Ezért meg is tettek mindent.

Hét év alatt annyira tönkretették a szerencsétlen országot, hogy a Népszövetség gyám-ság alá akarta vonni. Nem paradicsommá, hanem működésképtelenné vált, teljesen eladósodott Portugália.

1917-ben három kisgyereknek megjelent a Szűzanya. Az angyal által előre jelzett látogatás fénye, a Szűzanya csodálatos jósága elbűvölte a kicsiket. „Mit akar?” – kérdezte a legidősebb, a 10 év körüli Lúcia.

„Imádkozzatok, engeszteljétek, és én hazahozom a katonáitokat, és megmentem hazáto-
kat.”

A kicsik ellen harcba szállt az államhatalom sajtójával, apparátusával. Ijesztgették még ki-
végzéssel is a teljesen ártatlan gyerekeket. A Szűzanya természetesen nem ijedt meg, a gyerekek
pedig teljesítették a kérését. Portugália azóta egyenletesen fejlődik, az egyik legstabilabb európai
ország.

Az ateista szovjet rémuralomtól megmenekülhettünk volna, ha teljes lélekkel Istenhez és
a Nagyboldogasszonyhoz fordulunk legalább az 1930-as években. Már hivatkoztam Jézus üze-
netére a 2 pengős, máriás veretű érménkkal kapcsolatban. Van másik üzenetem is.

Egy jámbor, idősebb hölgy mesélte el nekem 1962-ben: Az 1938-as Eucharisztikus Kong-
resszus csodálatosan szép élménye volt Magyarországnak és külföldi vendégeinknek is. A befeje-
ző szentséges körmenet végén a legméltóságosabb Oltáriszentséget a városligeti Jáki-kápolnába
vitték. Ott a diakonus visszahelyezte a szentségházba. Ez a hölgy ott térdelt a kispadban.

„Hirtelen arra eszméltem, – mondta – hogy Jézus ott áll előttem teljes életnagyságban.
Nagyon szomorú volt. Csodálkozva kérdeztem: „Uram, ilyen gyönyörű ünneplést nyújtottunk
neked, és Te nem örülsz neki?” „Az ünneplés nagyszerű volt, – felelte Ő –, de a néped nem tért
hozzám egész szívvel. Pedig ha ezt megtette volna, megmentettem volna azoktól a szörnyű szen-
vedésektől, amelyek érni fogják.” Ezzel a látomás eltűnt.

Hamarosan kitört a második világháború, és mi is belesodródtunk rengeteget szenvedve,
sok-sok emberéletet, házat és hazát veszítve. Csak Jézushoz és Édesanyjához kellett volna visz-
szatérnünk, hogy elindulhassunk egy békességes, komoly fejlődés útján, kiiktatva negyvenöt év
keserveit. 1938-ban, mondják, alig voltunk lemaradva fejlettségben Nyugat-Európától. Mosta-
nában olvastam valahol, hogy egy osztrák szakember szerint harminc év múlva elérhetjük az ő
mostani szintjüket.

Szent István országa harminc év alatt évszázadokat ugrott át szellemi és gazdasági téren,
s majdnem elérte az európai szintet. Az utolsó, a szabad tíz év alatt mi is sokat tettünk, de jóval
többet tehattunk volna minden téren, ha – az egyébként tiszteletreméltó és rangos emberi erő-
feszítések felett – ott állhatott volna hivatalosan is országunk örökös Úrnője. Nem vett volna el
senkitől semmit, de adott volna békét, testvériséget és nagyobb kenyeret is mindenkinek.

A sötét és bonyolult alvilági hatalmak ellen nehéz eredményesen harcolni, főként, ha meg-
fontoljuk Szent Pál intelmeit: „Végezetül pedig: erősödjétek meg az Úrban és az Ő hathatós erejé-
ben. Öltsetek föl Isten fegyverzetét, hogy megállhassatok az ördög cselvetéseivel szemben. Mert
nem a vér és a test ellen kell küzdenünk, hanem a fejedelemségek ellen, a sötétség világának kor-
mányzói ellen, a gonoszságnak az ég magasságában lévő zellemei ellen.” (Ef 6,10-12) Mennyivel
több lenne az esélyünk, ha ezt a harcot a sántátipró Asszony, Királynőnk oltalma alatt vívjuk!

A pénz veszedelme

A pénz nyolcszáz éve kezdte kétes értékű diadalútját Európában. Assisi Szent Ferenc zsenialitása kellett ahhoz, hogy a kezdet kezdetén rádöbbsen emberek a pénzből fakadó veszedelmekre. Addig a rang és a birtok volt az érték. A XIII. századtól a pénz lett a fontosabb: ezen a rangot és a birtokot is meg lehetett szerezni, és ezen kívül a szó legszorosabb értelmében majdnem mindent és mindenkit.

1995-ben Koppenhágában világkongresszust tartottak a legismertebb közgazdász szakemberek. Egyedül a Vatikáni Rádió adott hírül néhány megállapítást: „A világ szörnyű” katasztrófa előtt áll, olyan gazdasági válság lesz, amelyben földrészek fognak éhen halni. A pénzembereket ez nem érdekli, ők a profitjukat akarják biztosítani. Ettől a válságtól egyetlen módon lehet megmenekülni, ha mindenfajta gazdasági rendszer áttér azonnal a Római Katolikus Egyház szociális körleveleinek alapjára, mert ott a gazdaságról való gondolkodás központja az ember, minden más gazdasági rendszer alapja a pénz.

Még a mi kis országunkban is mennyi botrány pattan ki időről-időre a kétes, nem lelkiismeretes pénzügyek körül. A bankókra nyomtatott becsületes nemzeti hősök képe mit érezhet az ilyen ügyleteknél? Csak úgy, emberi igyekezetből vége lesz-e a korrupciós folyamatoknak? Hadd álljon itt újra a figyelmeztetés Jézustól: „Támadnak majd férfiak, akiket sokan követnek, s akik arra törekszenek, hogy Anyám képe ne csak a pénzérmékről, hanem a szívekből is eltűnjék mindörökre.”¹⁶⁶

Nem lenne-e égetően szükséges a Nagyboldogasszony képét a pénzre és főként a szívekbe visszahozni?

A politikai hatalom kizárólag Istentől ered. Találjon vissza az Istenhez!

„Mindenki vesse alá magát a felettes hatóságoknak. Nincs ugyanis hatalom, csak Istentől; amelyek pedig vannak, azokat Isten rendelte. Aki tehát ellene szegül a felsőbbségnek, szembeáll Isten rendelkezésével. Az ellenszegülők pedig önmagukat vetik ítélet alá. Mert a fejedelmek a jótettet nem büntetik, csak a rosszat. Azt akarod, hogy ne kelljen félned a felsőbbségtől? Tedd a jót, és dicséretet nyersz tőle, mert ő Isten szolgája a javadra. De ha rosszat tettél, félj, mert nem ok nélkül hordozza a kardot; szolgája ugyanis Istennek, hogy bosszút álljon büntetéssel azon, aki rosszat cselekszik. Eszerint tehát szükséges, hogy alávéssétek magatokat, nemcsak a büntető harag, hanem a lelkiismeret miatt is.” (Róm 13,1-5)

A modern gondolkodás szerint a régi államelmélet válságba került

„A történelem során minden politikai rendszer a szakrálissal¹⁶⁷ való szoros, sőt elválaszthatatlan kapcsolatáról tett bizonyosságot, akár az ókori görög, zsidó vagy római, akár a nem nyugati, azték, kínai, vagy közel-keleti államformákról legyen szó. De így volt ez a középkori Európában, sőt még az újkorban is, az Isten kegyelméből uralkodó királyok esetében. A modern korszak kivétel; nem azért, mert a társadalmi osztályok vagy tömegek teljesen új történelmi szerepet kaptak, hanem inkább azért, mert az új körülmények között új politikai elméleteket fogalmaztak meg olyan gondolkodók, mint Machiavelli, Hobbes, Mandeville, Montesquieu, Locke

¹⁶⁶ Világ Győzedelmes Királynője, 132

¹⁶⁷ Szakrálisnak, szentnek mondja a szerző azt az elgondolást, hogy az állam, a társadalom hű tükörképe az Isten által alkotott csillagvilágnak, kozmosznak

és később Tocqueville, Kant, Hegel, Donoso Cortes, Marx és utódaik. Az kapcsolja össze ezeket a máskülönben egészen eltérő felfogású teoretikusokat, hogy mindegyikőjük kiszakítja a politika jelenségeit (a legitimitást, eredet-elméletet, a társadalmi szerkezetet, a nemzeti összetartozást, az állam működését és célját stb.) a hagyomány kötelmei alól és a szent eleven szövetéből. Az elmúlt évszázadok során egyes gondolkodók először kétségbe vonták a hatalom szakrális jellegét, majd megtagadták, és mint használhatatlant elvetették.”¹⁶⁸

Molnár Tamás így folytatja: „Alaptételelem tehát, hogy ma a hatalom megalapozásának a válságát éljük; ennek oka, hogy a hatalom elszakadt szent forrásától. Lényegében véve ez körünk legfontosabb politikai kérdése.”¹⁶⁹

„A modern társadalom, elszakadva az eleven, kozmikus gyökerektől, az egyéni akarat eredményeként értelmeződik. Ez a fajta autonóm társadalom meg akar szabadulni a világegyetemben megnyilvánuló isteni gyámkodástól, ezért eleve tagadja a szent szükségét a társadalom valóságában.”¹⁷⁰

Az említett teoretikusok nyomán a társadalmak nem tekintették tovább a csillagvilágot a maga abszolút rendjével a társadalmi rend szent típusának, utánzandó képének. A kereszténység megtanította az embereket arra, hogy a világot Isten akarata igazgatja, mindent a maga természetének megfelelően: az értelmetlen teremtményeket a beléjük oltott törvényekkel, az értelmes embert pedig az erkölcsi törvényekkel, amelyeket szabad akaratával vagy elfogad, teljesít, vagy elvet az ember.

A megtestesülés révén az Isten Egyszülött Fia részese lett ennek az emberi közösségnek. Nem erőszakolja rá senkire Isten az akaratát, még a kozmikus rend formájában sem, hanem megmutatja, hogyan kell azt a legtisztább szeretetből megtartani, szabadon engedelmeskedve az Atya akaratának, hogyan lehet megvalósítani az Isten boldog nagy-családját.

Molnár Tamás elmélete szerint tehát az újkori gondolkodók elvetik a kozmosz mintájára berendezett államot, majd a személyes Istent is. „A nyugati világszemlélet fejlődése során először a kozmikus modellt tagadták meg a személyes Isten nevében; azután megtagadták a személyes Istent vak és mechanisztikus erők kedvéért...”

Az emberek politikai közössége nem rendelkezik transzcendens vonatkozással, ezért nincs helye a szellemi világban, törvényessége kérdésessé válik... Az egyént nemcsak hogy előnyben részesítik a társadalommal szemben, hanem valójában szétroncsolják a közösségi lét összetartozó szövetét.”¹⁷¹

A magyar valóság kivétel lehetett volna a személyes Isten hite miatt

Az ősi magyar államszervezet nem a kozmikus rend utánzata volt. Amit pl. Babilon esetében tapasztalhatunk, hogy még a hadsereg berendezése is a csillagvilág tökéletes másolata volt, az nálunk nem érvényes társadalmi szinten sem. A magyarok ősvallása, mint idéztem, személyes Istenhez igazodik. Őt úgy képelték el, hogy a Nap mögött lakik. A Nap és a Hold, tehát naprendszerünk két legjobban látható égiteste iránt tanúsítottak különleges figyelmet, az egész

¹⁶⁸ A magyar szentkorona és a szentkorona-tan az ezredfordulón, 37; Molnár Tamás, Szakralitás és legitimitáció

¹⁶⁹ im. 38

¹⁷⁰ im. 41

¹⁷¹ im. 48-49

kozmosz nem volt vizsgálódásuk tárgya.

Amíg tehát Szent István következetesen ragaszkodik a hagyományos magyar szokásjoghoz a fejedelem, majd a király választásánál, kikiáltásánál, s megtartja a keresztény időben is, a kozmikus vonásokkal nincs gondja, nálunk ez ismeretlen.

Viszont ősvallásunkban Isten különös kegyeltje a fejedelem. Ezt a tényt ismeri a zsidó-keresztény kinyilatkoztatás is, mint fentebb idéztünk néhány sort a sok ide vonatkozó szentírási helyből. Erre Szent István nagyon figyel. Ezért kér Jézus Krisztus helytartójától, a római pápától koronát, a független államiság szent jelképét. Majd élete végén az Istentől kapott országát végrendeletében átadja a Boldogságos Szűznek, aki ezzel Magyarország örökös Királynője lesz. A hatalom szentsége mindennél jobban biztosítva van Mária által.

Az újkori államok berendezésének gyökérvészése, amiről Molnár beszél, minket nem fenyegetett volna, ha a Boldogasszony-hitet és magát Jézus Krisztust nem szorítják ki a közéletből közömbös, majd ateista elvek.

Milleneumi állami megemlékezések

A megtestesülés kétezer éves és a keresztény magyar állam ezer éves jubileumán – hála Istennek – hazánk állami vezetői egyre többen, sokszor és nagy tudással, tekintéllyel, hittel tesznek tanúságot arról, hogy a magyar állami lét és a kereszténység igen szorosan összetartozott, ma is összetartozik, és erre az alapra kell újra építenünk a jövőnket. Egyetlen hiányérzetem van a megnyilatkozásokkal kapcsolatban: a Nagyboldogasszony-eszmét nem ismerik? Nem merik vagy nem akarják elismerni, megvallani? Vagy annyira bíztatók a remények, hogy az Európai Unióban mindent megkapunk, megtalálunk?

Az uniós zászló és a nagy jel Asszonya

Az Európai Uniónak nagyon nehezen találtak zászlót. Végül valaki gyönyörű kék alapon tizenkét csillagból álló koronát javasolt. Ezt szívesen elfogadták. Amikor a történetet hallottam, rögtön az jutott eszembe: itt az új magyar keresztény hivatás: A kék mezőbe a csillagok közé nekünk kell belerajzolnunk a mi örökös Királynőnk, a Világ Győzedelmes Királynőjének gyönyörű alakját. Így lesz teljes a jövő reménye. Ez pedig nem fog eszébe jutni senki másnak, mint ahogyan az sem jutott eszébe egyetlen országnak sem rajtunk kívül, hogy állami létét végrendelettel az Ő örökségévé tegye.

Milyen fenséges képet rajzol elénk Szent János a Jelenések Könyvében: „A hetedik angyal megfújta a harsonát, és hatalmas hangok szólaltak meg a mennyben: A mi Urunké és az ő Krisztusáé lett ennek a világnak az uralma, és uralkodni fog örökkön örökké! Amen. Ekkor a huszonegy vén, akik Isten előtt ülnek székeiken, arcra borultak és imádták az Istent:

*Hálát adunk neked,
mindenható Ūristen,
aki vagy, és aki voltál,
mert átvetted nagy hatalmadat és uralkodsz.
A nemzetek ugyan haragudtak,
de eljött a te haragod,
és az idő, hogy a halottakat megítéljék,*

*és megadják a jutalmat szolgálóidnak,
a prófétáknak és a szenteknek,
és azoknak, akik nevedet félik,
a kicsinyeknek és a nagyoknak,
és hogy kiirtsák azokat,
kik megrontották a földet.*

Ekkor megnyílt Isten temploma az égben, és láthatóvá lett a szövetség szekrénye a templomban; villámok, zúgás, földrengés és nagy jégeső támadt.” (Jel 11, 15-19)

Nem a kozmosz tehát a kötelező minta a földi élet számára, hanem a mi világmindenségünkön kívül álló mennyország. Onnan küldték a világot kormányzó elveket, onnan jön a számonkérés is. Az áldás a jóknak, akik tartják a szeretet szövetségét; és a büntetés, amit a nagy jégesőt hozó égiháború és a földrengés jelez, a gonoszok számára.

Ezek között a döbbenetes, a Bibliában leírt történetek között az emberek végre figyeltek fölfelé. Isten pedig megmutatta nekik, hogy az igazi küzdelem nem a földön zajlik, nem az emberek a nagy ellenfelek:

„Ekkor nagy jel tűnt fel az égen: egy asszony, akinek öltözete a nap volt, lába alatt a hold, és a fején tizenkét csillagból álló korona. Mivel áldott állapotban volt, vajúdva, a szüléstől gyötörődve kiáltozott. Aztán egy másik jel tűnt fel az égen: íme egy nagy tűzvörös sárkány, amelynek hét feje és tíz szarva volt, és a hét fején hét királyi korona. A farka lesöpörte az ég csillagainak harmadrészét, és a földre sodorta őket. A sárkány a vajúdó asszony elé állt, hogy amint megszült, elnyelje fiát. Az fiú gyermeket szült, aki vasvesszővel fogja kormányozni az összes nemzetet. De elragadták a fiát, és Isten trónjához vitték. Az asszony pedig a pusztaságba menekült, hogy ott táplálják öt ezerkettőszázhatvan napig.” (Jel 12,1-6)

A megtestesült és világra született istenembert a sárkány-sátán el nem érheti már. Édesanyját sem, hisz Ő is az égbe vétetett és a világ Királynőjévé koronáztatott. De gyermekeik, a hívő emberek ellen elkeseredett harcot vív a világ végéig. Erről a küzdelemről szól a Jelenések Könyve 12-14 fejezete. A Szűzanya pedig nem hagyja el gyermekeit, különösen örökségét, a magyarokat és Magyarországot. Reméljük, hogy a 20. fejezetben leírt boldog, krisztusi világban mi is helyet kapunk.

Hogy hazánk, országunk ebben a boldog földi világban is ép Magyarország lesz, s ugyanígy megéri a világ végét, ebben csak remélhetünk, mert a Szent János apostollal lezárult kinyilatkoztatás erről nem beszél. Reményt nyújt, hogy Mária öröksége vagyunk, Ő különleges védelmet ígér számunkra, és ezer év viharában már ténylegesen megvédett minket. Az viszont valóság, hogy az országok, népek nem üdvözülnek, ilyen formában nem kerülnek a mennyországba.

Az Istenhez hú egyéneket viszont örök üdvösség várja: „A trónon ülő így szólt: „Íme, megújítok mindent!” És azt mondta nekem: „Írd: Ezek az ígék hitelesek és igazak” Aztán azt mondta nekem: „Beteljesedett! Én vagyok az Alfa és az Ómega, a kezdet és a vég. A szomjazónak ingyen adok az élet vizének forrásából. Minden azé lesz, aki győzni fog. Én Istene leszek, ő pedig az én fiam lesz. De a gyáváknak és a hitetleneknek, az elátkozottaknak, gyilkosoknak, paráznáknak, varázslóknak, bálványimádóknak és minden hazugnak osztályrésze a tűzzel és kénkövel égő tóban lesz. Ez a második halál.” (Jel 21,5-8)

Istenben és Nagyboldogasszonyunkban megvan a jóakarát üdvözítésünkre, de ezt a fentiek értelmében nekünk magunknak is akarnunk kell. Így tette ezt Szent István királyunk: ő nagyon akart üdvözülni, és mindent elkövetett, hogy népét is hozzásegítse a szép, tartalmas földi élet után egy még sokkal szebb örök élethez. Volt annyira bölcs és alázatos, hogy belátta,

még életében sem sikerült mindent biztosítani, ezért fordult az édesapjának felajánlott, sokszor személyesen is megtapasztalt nagyszülői segítséghez. Nem csalódott: népe ezer éven át megmaradt, él és állama van.

Jövője is van? A fejezet elején felvetett kérdésre a válaszom: ugyanígy megalapozható a második keresztény magyar évezred is, mint az első, de már nem egy személy, hanem minden magyar őszinte Isten- és emberszolgálatával, és Nagyszülőnk egyöntetű, bizalmas szeretetével. Ennek az ügynek vállalása nem magánügy, hanem elsőrendű nemzeti érdek.

Bízhatunk-e más népek komoly segítségében?

Szent István korától a tatárjáráson át a XVII. század végéig vagy vazallussá akartak tenni, vagy legalább hasznot szerettek volna húzni belőlünk a környező népek. 1686-ban és a következő pár esztendőben mellénk állt Európa néhány népe, de ehhez is XI. Ince pápa tekintélye és pénze kellett. A II. Rákóczi Ferenc-féle és az 1848-49-es szabadságharcnak is el kellett buknia, mert nem tűrték el, hogy szabad Magyarország legyünk. Az orosz pedig már akkor is hajlandó volt eltiporni bennünket.

A legutóbbi háromnegyed évszázad történelme pedig rámutatott, hogy a szabadság bajnokainak vélt népekben sem bízhatunk. Franciaország, Anglia és az Egyesült Államok, valamint a Szovjetunió évtizedeken át kimondottan ellenségünk volt, Németország pedig nagyhatalmi és piaci érdekeinek megfelelően emelt vagy ejtett minket.

Franciaország: „Eleinte – a századforduló éveiben – még csak kritikus hangok erősödtek fel, és a Monarchia föderalizálásának különböző szláv programjai, illetve a pánszlávizmus iránt nőtt meg az érdeklődés. Már a háború (I. világháború) előtt megfogalmazódott azonban a birodalom nemzeti államokká alakításának programja is. Ez – mint ismeretes – a háború végére a francia külpolitika elfogadott céljává vált.”¹⁷²

Rengeteg honfitársunk rajongott Párizsért, követte példáját és remélte támogatását a legújabb korban. A Batsányi János által adott jelszó: „Vigyázz szemetek Párizsra vessétek!” – hiábavaló ábránd volt hazánk sorsdöntő kérdéseiben. Franciaország Trianon kitalálója, végrehajtója, csendőre lett.

Anglia: Két évszázada még azt tartották, hogy Európa erőegyensúlyához hozzátartozik az erős Monarchia. A XX. században ez a felfogás megváltozott. A II. világháború idején már meggyeztek Magyarország felosztásában a különböző nézetű csoportok, legfeljebb abban tértek el a vélemények, milyen alapon történjék a felosztás. Lord Hardinge pl.

védte az etnikai elvet, vagyis hogy a határok a nemzetek között húzódnak. Az illetékes tárgyalóbizottságok viszont – szerinte: „Úgy tűnik, minden esetben Magyarország rovására döntöttek.”¹⁷³ – Nem törődve azzal, hogy sokmillió magyar kerül idegen országba.

„A Foreign Office ezekben a vitákban kivétel nélkül mindig Magyarországgal szemben és szomszédai mellett foglalt állást.”¹⁷⁴

„A leplezetlenül magyar gyűlölő Harold Nicolson, 33 éves Balkán szakértő, aki emlékirataiban utóbb minden kertelés nélkül bevallotta, hogy a magyarokra, „erre a turáni törzsre heves

¹⁷² Romsics Ignác, Helyünk és sorsunk a Duna-medencében, 12

¹⁷³ im. 67

¹⁷⁴ uo.

utálattal és ellenszenvvel tekintett.”¹⁷⁵ Nem csodálkozhatunk azon, ami Trianonban hazánk ellen végbement.

A két világháború között is arra ösztönözték az angolok az igazunkat kereső hazánkat, hogy békésen törődjünk bele helyzetünkbe. Ennek ellenére a magyarok keresték gazdaságilag és politikailag is Anglia segítségét. Tudjuk azonban, hogy az angol miniszterelnök is benne volt abban a tárgyaló csoportban, amely hazánkat eladta a Szovjetunióknak.

Úgy vélhetnénk, hogy a két világháborúban szövetséges nagy Németország erősebb szimpátiával viseltetett irántunk. Nézzük csak az I. világháború után hogyan gondolkodtak rólunk: „A weimari köztársaság... 1923 és 1929 közötti szakaszának külpolitikája Délkelet-Európával szemben két stratégiai célkitűzést fogalmazott meg és követett: a gazdasági (elsősorban kereskedelmi) kapcsolatok újrafelvételét, illetve erősítését, valamint a német kisebbségek támogatását.”¹⁷⁶

„Az egyik 1926-os külügyminisztériumi állásfoglalás így szól erről: „... miután vagy gyengén fejlett, vagy – mint Ausztria és Csehszlovákia – csak egyoldalúan fejlett iparral rendelkeznek ... a Duna középső és alsó folyása melletti országok” a német ipar „természetes piacai”¹⁷⁷

Szó sem esik tehát arról, hogy hazánk érdekében is tennének valami fontosat. A náci Németország pedig 1944-ben formálisan is megszállta hazánkat.

Évszázadunk nagy fordulatai

1956-ban a magyar rádióban állandóan könyörgött Nagy Imre miniszterelnök, hogy jöjjenek a nyugati nagyhatalmak és segítsenek rajtunk. Nem értek rá. Azaz nem érdekelte őket Magyarország sorsa. Vagy féltek szembenézni a szovjet erővel? Mint később kitudódott, nagy volt az egyetértés hazánk dolgában az egyébként hidegháborús ellenségek között a Szovjetunió kizárólagos előnyére Magyarország gyilkos elnyomására.

1989-ben sem másoknak köszönhetjük az ország sorsának jobbrafordulását, hanem Annak, aki hetven évvel korábban Portugáliát megsegítette a rózsafüzért imádkozó gyerekek és az őket követő nép esedezésére. „Nagyasszonyunk, hazánk reménye”, meghallgatva a hívő imát, és amit senki vagy nem sokan mertek remélni, néhány óra alatt megfordult a legyőzhetetlennek kikiáltott Szovjetunió helyzete, és a vasmarok elengedte Magyarországot.

Nem perelünk, nem vádolunk senkit, legfeljebb idézzük XII. Pius pápa szokatlanul kemény, diplomata hangneméhez viszonyítva erős figyelmeztetését, amely akkor hangzott el, amikor Nagy Imre hiába könyörgött: „Vigyázzanak a nagyhatalmak, mert ha a kicsik kérésére nem segítenek, nem fogják elkerülni Isten büntetését!”

Mi, hívő magyarok, Isten irgalmában bízunk, mint ahogy Szondy egykoron:

*„Mondd meg neki, Márton, ím ezt felelem:
kegyelmet uradtól nem vár soha Szondy,
Jézusa kezében kész a kegyelem,
Egyenest oda fog folyamodni.”¹⁷⁸*

¹⁷⁵ im. 63

¹⁷⁶ im. 183

¹⁷⁷ uo.

¹⁷⁸ Arany J., Szondy két apródja

Tudjuk, hogy aki kegyelmet vár, annak gyűlölnie kicsit sem szabad, kegyelmet kell adnia „mindazoknak, akik reánk törtek...”. Legyen kegyes hozzájuk a mi Nagyboldogasszonyunk, aki nekik is Édesanyjuk.

Mit tehetünk ma Mária országáért?

A XIX. század végére Európa-szerte terjedt a vallási közömbösség. Sokan elfordultak Istentől, Egyháztól, később szembe is fordultak vele. A fiatal nemzedékekkel nem, vagy nem megfelelően foglalkozott a társadalom. Különösen a szegény gyerekek iskolázása és vallásos nevelése volt nagyon megoldatlan kérdés.

A Gondviselés ebben az időben küldte az olasz ifjúsághoz Bosco Szent Jánost. Ő a tanítás, nevelés, munkásképzés terén egyaránt komoly eredményeket ért el. Segítőtársakat gyűjtött maga mellé, szerzetesrendet alapított, hogy ezt a keresztény szellemű munkát tökéletesebben és más országokban is el tudják végezni.

Nálunk Budapesten nem új szerzetesközösséget hoztak létre erre a célra, hanem katolikus hittanár-papok éreztek elhivatottságot arra, hogy a gondokon segítsenek.

„Prohászka Ottokár püspök egykori tanítványai közül kilencen, felismerve, hogy a fiatalok lelki gondozásában megannyi fogyatékoság tapasztalható, létrehozták a Néri Szent Fülöpről elnevezett Philippinum papi egyesületet. Ez volt a későbbi Regnum Marianum szellemi elődje. Az esztergomi egyházmegye, fővárosban dolgozó hittanárokat az a közös szándék vezérelte, hogy valamiképpen megújítsák a hitoktatás gyakorlatát, s egy olyan, ifjúságcentrikus tanítási módszert dolgozzanak ki, amely túlmutat a didaktikus kereteken, s az ifjak egész életére nyújt vallásérvölcsi mintát. Az egyesülésnek másik fontos eleme volt a modern nagyvárosi szent papi életforma kialakításának eszméje.”¹⁷⁹

Az 1896-ban kezdődött mozgalom: Prohászka Ottokár, Majláth Gusztáv püspök és Kanter Károly plébános irányításával, anyagi segítségével jött létre és működött egyre ígéretesebben. „A Regnum Marianum (Mária országa) elnevezést a közösség 1901-től használta. A név-választással az atyák a keresztény és nemzeti értékek egységét kívánták jelezni, emlékezve és emlékeztetve arra, hogy Szent István király Mária oltalmába ajánlotta Magyarországot. Ennek szellemében olyan, mélyen hívő magyar hírességeket állítottak példaként a fiatalok elé, akiket követve – úgymond „nemcsak emberebb emberré, magyarabb magyarrá, hanem hívőbb hívővé” is válhattak. A név ugyanakkor utalt arra a „máriás lelkületre” is, amely az atyákat jellemezte, s amelyről Emődi László, a közösség krónikása így írt: „Nagyon kedves mindannyiunk számára a Mária-tisztelet, amelyik a Szentírásra épül, és nem is tér le arról az alapról...”

Lelki vezetőjük volt „Prohászka Ottokár, aki naplójában 1913. november 4-én így emlékezett az atyákra: „Mindig nagy érdeklődéssel, s mondhatom, tisztelettel néztem föl a Regnum Marianum papjaira. Van bennük valami iram. Törik magukat, dolgoznak, s fáradnak... a kereszténységet a világba beállítani, mégpedig úgy, hogy ne veszítsen semmit, hanem ellenkezőleg, adjon új miliőben ... Hálát adok az Úrnak, hogy a fiatal papokra rányomhattam a lelkes papság karakterét...”¹⁸⁰

A honfoglalás ezredik évfordulóján indult mozgalom nyilván rádöbbsent, hogy a Szent István által felismert igazság: Jézus Édesanyja nélkül nem lehet nálunk tartós eredményeket elérni,

¹⁷⁹ Dobszay J., Így, vagy sehogy, 10

¹⁸⁰ Dobszay J., Mozaikok a Regnum életéből, 9

hiszen Őrá bízta, örökségként ráhagyta országát első királyunk. Az övé vagyunk.

Az is nagyon fontos, hogy felismerték: a pesti Chicago, a külkerületi szegény gyerekek is Isten gyermekei, velük foglalkoztak elsősorban. Az ország többi fiataljához pedig a Zászlónk, Nagyasszonyunk, Kispajtás c. lapjaikkal küldték tanításaikat, s ezzel nagy hatással voltak az egész magyar ifjúság nevelésének megújítására.

Az idősebb generációkhoz pedig azokat a könyveket juttatták el, amelyeket az általuk működtetett Élet Kiadó jelentetett meg.

A meglévő magyar keresztény értékeinket ültették bele a gyakorlati életbe. Nem idegenkedtek a máshonnan jött kezdeményezések elfogadásától sem. A Mária Kongregáció módszerét éppúgy alkalmazták, mint az általuk „megkeresztelt” angol eredetű cserkésznevelést.

Mivel manapság is inkább csak értelmi nevelés folyik, érdemes ezeken a módszereken elgondolkodni, hiszen az ember nem észlény, van akarata és érzelmvilága is. Az utóbbiak nélkül csonka, féloldalas egyének alakulnak a fiatalokból. Hiányzik belőlük a legfontosabb erény, a szeretet, a mással törődni tudás, mások megbecsülése és segítése.

Aki komolyan veszi küldetését a nevelők közül, érdemes elolvasni a Regnum Marianum két könyvét: „Így, vagy sehogy” és „Mozaikok a Regnum életéből” című műveket.

Pénzhajhászó világunk megtanulhatná az ő alapelvüket: „Első az Isten, második a gyermek, utána nagyon sokáig semmi, aztán jön az atyák érdeke.”¹⁸¹

A nagyszerűen működő Regnum Marianum kihívta a nagy ellenség, a sátán haragját. Hatalmas templomát felrobbantották, helyébe egy gyatra ember-szobrot állítottak. Damjanich utcai házukat lebombázták. De élt a mozgalom tovább.

Tagjait begyűjtötte a kommunista rendszer rendőrsége. Sokakat el is ítélték, súlyos börtönbüntetést viseltek el jónéhányan. De túlélte minden vihart, és újra virágozni fog, mert Mária országa építésén fáradozik.

Amikor 1901 szeptemberében új és sokáig otthont nyújtó házukat szentelte fel Majláth Gusztáv erdélyi püspök atya a Damjanich u. 50. sz. alatt, Prohászka Ottokár mondta a szentbeszédet.

„Mikor a hajóraj indulásra készen áll, fölhúzzák az admirális hajóra a zászlót. Ennek a megáldott intézetnek homlokára fölhúzzunk mi is egy zászlót, de odatűzünk egy jelet, amelyet nem ember, amelyet maga Isten gondolt s azt a kinyilatkoztatás zárkövére állította. Ez az a signum magnum. Egy nagy jel az égen: az asszony, harci jel ez, mélyen tisztelt közönség, jóllehet asszony; harci jel, mert ideális ember s az egész kinyilatkoztatás reá mutat: nézzétek, ez az isteni ember! Ott a túloldalon pedig lehetetlen harcot vívni, ott is fölhúzzák a zászlót, ott is harci jel az ember, de az Istentől elfordult ember.”¹⁸²

Íme, egyfajta nagyszerű cselekvés a magyar nép, magyar haza jövőjéért. Az idő sürget és a nemzet érdeke mindenkit ösztönöz a jóra, amit neki és csak neki, itt és nem másutt kell a cél érdekében megtennie. Úgy, ahogyan a napokban elhunyt Keglevich István regnumi atya fogalmazta: „Így, vagy sehogy!” „Itt, vagy sehol!” Ő az 1919. utáni szabadulásért hálából épült, majd a Rákosi Mátyás parancsára felrobbantott Regnum Marianum templom újjáépítésére céloz. Én az egész Regnum Marianumra értem, arra, hogy újra kell építenünk Mária örökségét, a Nagyboldogasszony országát Jézus Krisztus dicsőségére.

Lehetetlennek látszik? Iszonyú csata után tartott szemlét az orosz fronton Kéry tábornok. Már lemondott a huszárszászlóaljáról, amikor a jeges havon vágatva megérkezett a csoport.

¹⁸¹ Mozaikok, 12

¹⁸² Izsóf Alajos, Néhány ismertető szó a Regnum Marianumról, 4

Tabódy István főhadnagy jelentette: „Tábornok úr, a többszörös túlerőből kivágtam és visszahoztam a Szűzanya segítségével a zászlóaljamat.>> Összeesett a nagy vérvesztéstől. Mások mondták el, hogy a rettenetes helyzetben hangosan fogadta meg a főhadnagy: „Szűzanyám, ha kimented a katonáimat, pap leszek.” Állta a szavát akkor is, amikor már kispapként börtönbe hurcolták, később újra meg újra megszenvedték. Nem rég temettük. Ha lesznek követői, az ördögi gyűlölet gyűrűjéből kimenti hazánkat Nagyboldogasszonyunk.

Függelék

Az „Assumptio-dogma” ünnepélyes kihirdetése 1950. november 1-én, Mindenszentek ünnepén történt. A kihirdetést megelőzte egy világméretű teológiai felkészítés. Ennek az előkészületi munkálkodásnak része az a történelmi dokumentum is, amelyben Rendtartományunk szombathelyi Hittudományi Főiskolája is kérte az Assumptio-tételnek dogmaként történő kihirdetését. (Az eredeti szöveg latin nyelvű.)

A DOKUMENTUM

Szentséges Atya!

Mi, a Kisebb Testvérek Rendje magyarországi Mária-Tartománya Hittudományi Főiskolájának tanárai és hallgatói, Szentséged lábaihoz borulva a legmélyebb hódolattal és tisztelettel kérjük, hogy a Boldogságos Szent Szűz mennybevitelének misztériumát, amely eddig, mint katolikus híveinknek általánosan vallott és híveink körében legmélyebb hittel elfogadott igazsága létezett, – szent hitünk tételeként és katolikus Egyházunk dogmájaként hirdesd ki.

Rendtartományunk az 1523. esztendődtől, a burgosi nagykáptalan évétől kezdve – a Mennybefulvitt Boldogságos Szűz Máriáról, a Nagyboldogasszonyról nevezte magát és sajátos tisztelettel mindig, e címen övezte az Isten Anyját. Ennek egyik bizonyossága, hogy a középkortól kezdve nem kevés kolostorát a Nagyboldogasszony tiszteletére építette és szentelte. Így pl. Kőrös, Segesd, Kani-za és más kolostorok. Korunkban: Andocs.

Továbbá a magyar ferences írók, nevezetesen fr. Laskai Osvát híres művében a „Biga salutis”-ban, fr. Temesvári Pelbárt „Stellarium coronae BMV” c. könyvében, valamint rendtartományunk provinciálisa P. Kopcsányi Bonaventura Márton (1614-16) magyar nyelven írt „Szűz Mária élete” c. könyvében és Tartományunk szinte összes szónokai, akik a XVIII. és XIX. században publikáltak prédikációkat, mint P. Sztankovátai Lipót, P. Klenál Nárciusz, P. Török Ignác, P. Kovács Ágoston; a közelmúltban P. Buttykay Antal, szakadatlanul úgy hirdették a misztériumot, Mária test- és lélek szerinti mennybevitelét, mint amely az Isten Anyját tisztelő hívek imádságos életében mindig is otthonos.

A Rendtartománynak e tanúbizonyosságára támaszkodva, annál nagyobb bizalommal tárjuk fel kérésünket Szentséged színe előtt, minthogy tények világánál joggal tarjuk magunkat is a Mennybefulvitt Boldogasszony fiainak.

Megismételve és újra szorgalmazva hő kérésünket, kérjük Szentségedet, hogy tévedhetetlenségi karizmád birtokában ne késlekedj a Szent Szűz mennybevitelének tételét szent hitünk dogmájaként „urbi et orbi”, „Róma városa és az egész földkerekség” számára minél előbb kihirdetni.

Szentséged lábát csókolva, mindhalálíg hűséggel, a Magyar Nagyboldogasszony Ferences Rendtartomány Teológiai Fakultásának tanárai és hallgatói.

Kelt, Szombathelyen (Sabaria), 1946. december 31.

Aláírások

Kérésünk b. e. XII. Pius pápához annak idején a többi kéréssel együtt bizonyosan eljutott. A sok-sok ezer kérelem között súllyal, főleg döntő jelentőségű súllyal természetesen nem esett latba. De elment és szerényen ott húzódott meg a többi között. A történelmet irányító Isten azonban látta és számba vette: a tétel ma Anyaszentegyházunk dogmája.

Az Október 6. tér emlékparkja Zalaegerszegen Függelék Zalaegerszeg lendületesen fejlődő nyugat-magyarországi város. Nyolcvan éve még csak tizenháromezer lakosa volt, ma már hatvanötezer. A jubileumi és millenniumi évben az Október 6. téren emlékparkot létesítenek. Emleket állítanak azoknak a katonáknak, akik hazájuk védelmére vonultak hadba történelmünk során, és életüket áldozták érte. Az emlékpark négy méter magas, román-stílusú kapun léphetünk be. Ez kissé szabálytalanul illeszkedő elemeivel maga is emlékeztet a történelmi kataklizmákra. Gyámkövén a magyar címer díszleg. A szerkezet koronája viszont a Magyarok Nagyasszonyának a szobra. „Mária a trónon ül, – írja le az alkotó, Szabolcs Péter szobrászművész –, az alakját megnyújtottam, hiszen négy méter magasra kerül, s a rövidülés miatt csak így láthatjuk majd jól az arcát.

A Magyarok Nagyasszonya áldásra emeli a kezét, ő viseli a millennium jelképévé vált koronát. Őlében tartja a Gyermekeket, a Kisjézust, akinek a kezében ott a jogar és az országalma.”

„Ez volna a „nemzet kapuja”, az emlékpark bejárata, a hazáért elesett hősök emlékművéhez vezető út kezdete.”

Mögötte ott sorakoznak történelmünk jelképei: „A kapun áthaladva következne a 48-49-es emlékmű, egy füves dombra szúrt bronz huszárkard, pengéjén a szöveg: „Hazádnak rendületlenül”. A dombon emlékkövek, rajtuk az aradi vértanúk és a zalai honvédek nevei.

Az első műalkotás az ország megteremtéséről szól, a második egy csodálatos, a függetlenségért, a szabadság gondolataért kiálló korszakot idéz. A harmadik, már meglévő, arról üzen, hogy elszenvedtünk egy ránk kényszerített háborút. A szoboregyüttes záróakkordja nyolc gránittáblából épülne, felül egy kis lélekharanggal. A táblákba vésvé olvasható majd a II. világháborúban elesett katonák névsora.... 800 körülire bővült a lista.” (Zalai Hírlap, 2000. nov. 25.8.)

Úgy érzem, a XX-XXI. század fordulóján élő és alkotó művész Kovács Attila építésszel zseniálisan érzett rá a történelmi igazságra: a magyar nép és állam sorsának, de még a létének, fennmaradásának a megértéséhez is csak ezen a „kapun”, a Magyarok Nagyasszonyának eszméjén át lehet bejutni. Már nyomták a könyvemet, amikor az újsághír eljutott hozzám. Boldogan olvastam és örömmel adok hírt írásom záróakkordjaként a kedves olvasónak: Íme az eszme modern világban is felragyog, művészi ihleteket sugall, megragadja a tehetséget, és ez nem csak történelmi igazsághot önt bronzba, hanem egész lelkével megszereti – s reméljük, velem együtt – meg is szeretteti a Magyarok Nagyasszonyát. Erre utalhat a lapban közölt külön fotó a fejről és az aláírás: „Egy szerethető arc...” (Fotó: Pezzetta Umberto)

Igen, a mi csodálatos Nagyasszonyunk szerető és szerethető arca. Az emlékpark előtt áll, de a jövőbe néz, és utat mutat. Remélem, sokan eltalálnak hozzá, és írással, művészettel, de mindenképpen nagy-nagy szeretettel viszik közelebb hozzá újra nemzetünket: Az Ő egyetlen földi örökségét.

Köszönetnyilvánítás Függelék

Hálásan köszönöm minden segítőtársam munkáját, akik a szerkesztésben, szedésben, szövegellenőrzésben velem munkálkodtak. Külön köszönöm Macskássy Izoldának az Emese álma c. kép reprodukciójának és Szabolcs Péternek a Magyarok Nagyasszonya szobráról készült fotó közlésének engedélyezését.

Felhasznált irodalom Függelék

- Arany János, Szibinyáni Jank – V. László – Szondy két apródja
A Világ Győzelmes Királynője
Balogh Ágost de Nemcsicz, Beatissima Maria aua Regina et Patrona
Hungariorum, Agriae, 1873. I.k. – u. o. 1876. II. k.
Bárczi Géza, Magyar szófejtő szótár, Budapest, 1941. Kir. Magy. Egyet. Ny.
Berzsenyi Dániel, A magyarokhoz
Bíró István, Saeculum Marianum
Bonfinius, Antonius, Rerum Hungaricum Decades 5, Budaae, 1770
Antonio Bonfini: A magyar történelem tizedei ford.: Kulcsár Péter, Balassi Kiadó, Bp. 1995.
Bozsóky P. Gerő, Magyarok útja a pogányságból a kereszténységig, Agapé, Szeged, 1999.
Dobszay János, Így vagy sehogy, 1991. Mozaikok a Regnum életéből, 1996., Corvinus Kiadó
Érszegi Gábor, Árpádkori legendák
Eszterházy Pál nádor könyörgése a Magyarok Nagyasszonyához
Fejér, Gregorius, Codex Diplomaticus Hungariae ecclesiasticus et civilis Budaae S. Gerardi
Epistola scripta
Gombocz-Melich, Magyar etimológiai szótár, Budapest, 1914-30. MTA
Hartvicus de Ortenburg, Vita S. Stephani Hung. Protoregis. Ed. Josephus Podhraczky, Budaae,
1836.
Hozsanna, ima- és énekeskönyv
Istvánfi, Regni Hungariae Historia
Izsóf Alajos, Néhány ismertető szó a Regnum Marianumról
Kandra Kabos, Magyar Mythologia, II. kiadás, Hídő Baráti Köre, kiad. 1978.
Lányi Károly, Magyar Egyháztörténelem, átdolgozta Knauz Nándor, Esztergom, 1866.
Magyarország műemlékei I-II.
Magyar Sion, 1869.
Nagyfalussy Lajos, Regnum Marianum, Budapest, 1938.
Pázmány Péter összes munkái, VII. k. Prédikációk Mária tiszta fogantatásáról
Pray Gy. Eppatus Strig. Specimen Hierarchiae Hung., Pozsony, 1776.
Religio, 1857. II.
Relkovic Neda dr. Kat. Szemle, 1921. I.

Romsich Ignác, Helyünk és sorsunk a Duna-medencében, Osiris Kiadó, Budapest, 1996.
Schematismus Franciscanus S. Ladislai, 1866.
Schwandtner, Scriptorum rerum Hungaricarum
Stiltingus, Joannes, SJ, Vita Sancti Stephani R. Hung., Cassovia, 1767.
Szarvas Gábor – Simonyi Zsigmond, Magyar nyelvtörténeti szótár, Budapest, 1890.
Szerelmey Miklós, Magyar hajdan és jelen élethű rajzolatokban magyarázó szöveggel, Pest, 1847.
Temesvári Pelbárt, OFM, Pomerium Aureum totius Theologiae Rosarium
Timon, Epitome Chronolog. Regni Hung.
Vita S. Gerardi
Zlinszky János, A szentkorona-eszme és története A magyar szentkorona és a szentkorona-tan az ezredfordulón *Benne: Molnár Tamás, Szakralitás és legitimitáció*

A Szentírási idézeteket az Ó- és Újszövetségi Szentírás Neovulgáta alapján fordításból vettem.
Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 1997. kiadása